

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

FILOZOFICKÁ FAKULTA

KATEDRA BOHEMISTIKY

**ARGUMENTACE V ŘEČI ČESKÝCH POLITIKŮ
VYJÁDŘENÁ JAZYKOVÝMI PROSTŘEDKY**

MAGISTERSKÁ DIPLOMOVÁ PRÁCE

Vypracoval: Pavel Langer (Česká filologie - Historie)

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Olomouc 2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem pouze uvedené zdroje a literaturu.

V Olomouci dne

.....

Poděkování

Děkuji doktorce Jindřišce Svobodové za její vstřícnost, podporu, kvalitní připomínky (i za zapůjčení potřebné literatury), které mi pomohly tuto práci úspěšně vypracovat.

OBSAH

ÚVOD.....	5
1 ..PŘÍKLADY CHYBNÝCH ARGUMENTŮ	8
2 ..PŘÍKLADY VĚCNĚ SPRÁVNÝCH ARGUMENTŮ	25
3 ..ANALYTICKÁ ČÁST PRÁCE	28
3.1 LUBOMÍR ZAORÁLEK.....	28
3.2 VLASTA BOHDALOVÁ.....	35
3.3 BOHUSLAV SOBOTKA, MIROSLAVA NĚMCOVÁ, PAVEL KOVÁČIK, VLADIMÍR KONÍČEK	38
3.4 MIROSLAV KALOUSEK, JIŘÍ KRÁTKÝ	46
3.5 DAVID RATH.....	48
3.6 MIROSLAV KALOUSEK, BOHUSLAV SOBOTKA.....	52
3.7 JAN CHVOJKA.....	69
3.8 MIROSLAV OPÁLKA.....	73
3.9 PETR NEČAS.....	86
3.10 JAROMÍR DRÁBEK.....	98
3.11 VÍTĚZSLAV JANDÁK.....	104
3.12 JIŘÍ PAROUBEK	109
4 ..ANALÝZA ARGUMENTŮ – VÝSLEDKY	115
ZÁVĚR	122
ANOTACE	124
SUMMARY.....	126
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	127
A. Tištěné zdroje:.....	127
B. Elektronické zdroje:	127
SEZNAM TABULEK A DIAGRAMŮ	129
C. Seznam tabulek:	129
D. Seznam diagramů:.....	129
SEZNAM PŘÍLOH.....	130

ÚVOD

Analýza argumentace je jedním ze způsobů, jak mohou být filologické obory prakticky zapojeny do zkoumání sociálních, politických či ekonomických témat. S jejich pomocí získávají ostatní obory poznatky, ke kterým by se pomocí vlastních metod nemohly dostat. I nejmohutnější filozofové Západního světa, Aristotelés a Platón, věnovali pozornost tvorbě argumentů a jejich používání ve veřejných proslovech i pro potřeby soukromé komunikace.

Tato práce se zaměřila na rozbor argumentace v řeči českých politiků, konkrétněji poslanců PS PČR zvolených pro volební období 2010 – 2013. Důvodů pro výběr a časové zařazení tématu této práce bylo několik. V první řadě je politika v centru společenského dění a pomáhá utvářet či formovat důležité štěpné linie, které rozdělují společnost. Ideologický a politický boj jsou v současnosti nedílnou součástí veřejného prostoru, který je sám definován tímto soupeřením. Lidé si na základě svého společenského postavení, vzdělání a osobního zájmu vytvářejí názor na politiky, přičemž důležitou roli hraje schopnost politiků zaujmout širší veřejnost. Tvorba a přijímání zákonů v Parlamentu tvoří jednu z nejdůležitějších součástí současného politického systému, avšak média se jim podrobněji nevěnují. Tento fakt přispívá k tomu, že lidé nemají jasnou představu o práci jimi zvolených zástupců. Cílem této práce je seznámit odbornou i širší veřejnost se schopností poslanců argumentovat a vyjadřovat se odborně ke konkrétní problematice.

Pro tuto práci bylo vybráno kritické období začátku listopadu 2011, kdy došlo v Parlamentu České republiky k tzv. *obstrukčnímu týdnu*. V něm se poslanci opozice (KSČM a ČSSD) rozhodli pomocí vystupování v rozpravách k projednávaným vládním zákonům zpomalit či úplně zastavit proces jejich přijímání. Toto snažení bylo odsouzeno koaličními stranami (ODS, TOP09, VV) a přispělo k vyhocení vzájemných vztahů. Obstrukční týden nakonec trval od úterý 1. do neděle 6. listopadu 2011. Jednání Poslanecké sněmovny v něm připomínalo dlouhý maratónský běh, při kterém se vystřídalo obrovské množství řečníků. Z nich si tato práce vybrala 14 konkrétních poslanců a ministrů, u kterých analyzovala jak jejich argumentaci, tak i kvalitu jejich výrazových prostředků.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Diplomová práce je tvořena úvodem, kapitolou popisující nejčastější chybné argumenty (s využitím odborné literatury), analytickou částí sestávající z 12 podkapitol, samostatným "vyhodnocovacím blokem", ve kterém jsou výsledky analýzy komparovány, a závěrem. Jednotlivé části analýzy se zaměřují na různé typy argumentačních výpovědí. Některé představují osamocené proslovy, v jiných práce analyzuje širší diskuzi, do které se zapojilo více poslanců. Toto rozdělení, na které bude v názvech podkapitol upozorněno dopředu, pomohlo rozšířit analýzu o několik zajímavých momentů, ve kterých byla situace obzvláště vypjatá a při kterých se řečníci projevovali agresivněji, než při samostatných projevech zaměřených na konkrétní problematiku projednávaných zákonů.

Literatura, která byla při psaní této práce využita, se skládá ze čtyř klíčových děl – *Argumentace a umění komunikovat*, *Eristická dialektika*, *Umění argumentace: Úlohy na zkoumání argumentů a Umění argumentace: terminologický slovník*. Jako základní stavební kámen této práce posloužil sborník *Argumentace a umění komunikovat*, ve kterém byly rozebrána kromě samotné argumentace také témata, která umožnila lepší orientaci v širší problematice. Ve sborníku se setkáváme vedle kapitol čistě filozofických také s úvodem do dějin řečnictví, logikou a analýzou argumentace, ale také se syntaktickou výstavbou promluvy či s příspěvkem věnovaném problematice péče o hlas. Stěžejní teoretické kapitoly, ze kterých tato diplomová práce čerpala, byly *Argumenty a logika*, *Chybné argumenty*, *Stylistické předpoklady úspěšnosti veřejného projevu*, *Specifické rysy lexika a Syntaktická výstavba promluvy*. Nejprínosnějšími byly kapitoly od filozofky Blaženy Švandové. Její přístup ke komplikovanému tématu umožňuje lépe pochopit komplexní problematiku adekvátní argumentace.

Další publikací bylo dílo Artura Schopenhauera *Eristická dialektika*. Krátká esej byla známým filozofem napsána jednoduchým a srozumitelným jazykem, ve kterém autor představil 38 úskoků, které mohly být zvoleny jako strategie pro argumentaci. Je nutné konstatovat, že některé z úskoků se v argumentaci českých politiků vůbec nevyskytovaly. Bylo to způsobeno povahou diskuze, kdy poslanci vystupovali jeden po druhém a jejich chování bylo regulováno povahou instituce Poslanecké sněmovny, i Jednacím řádem, který v ní platí. Řečníci mohli reagovat jen zpětně na své kolegy. Neměli tedy možnost, aby do jejich řeči přímo vstupovali

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

či aby svým oponentům kladli přímé otázky. Často se při dotazování poslanců kolegy stalo, že jejich dotazy byly v následné řeči úplně ignorovány. Schopenhauerova práce v kontextu ostatních využitých publikací působila jako médium. Tam, kde ostatní literatura hovoří o chybách v argumentaci, Schopenhauer definuje tuto chybovost jako strategii, která může sloužit svému cíli. Německý filozof se nezaměřuje na pravdu, morálku či na správnost premis. Jediné, co jej zajímá, je vítězství v debatě. A v tomto bodu můžeme jeho chápání argumentace správně využít pro analýzu projevů jednotlivých řečníků. Například i argumentace bez vnitřní logiky může mít svůj účel a u zkušeného řečníka sloužit k odvedení pozornosti od jiného tématu, které mu je nepříjemné. Správné zvládnutí politické role musí být doplněno o schopnost provádět řadu úskoků – vždyť nejúspěšnější čeští politici poslední doby byli právě ti, kteří nejvíce útočili na své oponenty. Jako příklady nám mohou sloužit Jiří Paroubek, Miroslav Topolánek, Petr Nečas nebo i Andrej Babiš, jehož politický styl musel být výrazně upraven mediálními poradci, neboť byl až příliš osobní.

Poslední publikace – *Umění argumentace: Úlohy na zkoumání argumentů a Umění argumentace: terminologický slovník* – z dílny polských autorů byly zaměřeny jednak na vysvětlení, ale také na procvičování různých typů argumentů. Jejich důležitost spočívala převážně v tom, že obsahovaly velké množství praktických příkladů ze současnosti.

1 PŘÍKLADY CHYBNÝCH ARGUMENTŮ

1.1 ARGUMENTUM AD AUDITORES:

"obrácený k posluchačům"

Jako samostatný argument¹, s jistými výhradami, jej uvádí Szymanek² i Schopenhauer, každý jej však definuje mírně odlišně - lépe řečeno, Szymanek *ad auditores* aktualizuje a přibližuje čtenáři v moderním hávu. Společný rys, tj. obecnost, u něj nechybí, rozšiřuje však jeho zorné pole o nové trendy a způsoby užití.

Jestliže Schopenhauer užití zasazuje do debaty před "nevzdělaným publikem", Szymanek za jeho nejdůležitější charakteristiku považuje onen "psychický nátlak na oponenta". V čem se naopak shodnou je fakt, že argumentující, který ve svůj prospěch získá publikum/obecnost, má nakročeno k vítězství v disputaci.

Schopenhauer tento argument popisuje jako svůj úskok 28. a nazývá jej *ad auditores*, tj. důvod spoléhající na dojem u obecnosti.³

¹ *Argumentum ad auditores* není argumentem (dle Szymaneka) v užším slova smyslu, má být spíše metodou vyvolávající psychický nátlak na oponenta. Hranice je však nejasná, jak se ještě (i v této kapitole) mnohokrát přesvědčíme...

² "Eristický obrat, který má základ v diskusi, jež se odehrává za přítomnosti publika. Spočívá v předkládání argumentů uzpůsobených k získání podpory auditoria pro své stanovisko a k vytvoření nátlaku na oponenta tímto způsobem.

Sympatie publika, směřující k jedné ze stran, mohou tvořit nebagatelizovatelný trumf, zvláště ve střetu s nezkušeným protivníkem, při slabém psychickém odporu, rovněž v některých případech lze pomocí skutečné, i když neloajální strategie využít argumentů, které se týkají znalostí auditoria a jemu adresovaných - nejasných a intelektuálně plytkých, zároveň však efektivních a jednoduše vítězných pochval. Stává se, že takovéto argumenty jsou pro věci znalého protivníka snadno vyvrátitelné, avšak potřebují delší, nudné odvození, které publikum není schopno (anebo nechce) sledovat.

Často svižný žert nebo hbitý bonmot zjednávali diskutujícímu sympatie ve větší míře než nejlépe promyšlený argument. Pobavení posluchači jsou připraveni uznat jeho pravdu dokonce bez toho, že by vyslechli vývody někoho, komu se vtip nepodařilo podat stejným způsobem."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 55.

³ "Lze jej použít zejména tehdy, prou-li se vzdělanci před nevzdělaným obecností. Jestliže nemáme žádný argument *ad rem*, pak použijeme *argumentum ad auditores*, tj. užití neplatnou námitku, jejíž neplatnost však prohlédne jedině odborník; odborníkem je odpůrce, nikoliv však obecnost. Odpůrce bude takto obecností poražen, zejména tehdy, postaví-li námitka jeho tvrzení nějak do smíšeného světla - k smíchu jsou lidé ihned pohotová, a tak budeme mít smíšky na své straně. Aby odpůrce dokázal nicotnost naší námitky, musel by se pustit do dlouhých výkladů a uvádět důvody

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

1.2 ARGUMENTUM AD BACULUM:

"důkaz holí", "argument hole", "vztahující se k holi", též i "argument rákosky" (*argumentum ad baculinum*)⁴

Jako základní charakteristiku podává Švandová následující: "*Nejde o klasický argument složený z premis a závěrů, místo přesvědčování argumentem se přesvědčuje násilím...*"⁵ Pro ilustraci dokládá Švandová citovanou pasáž ze situace, při níž obviněný zaměstnanec "při své obraně" užije útok: "*Ano, šéfe, rozumím tvému obvinění, že jsem ukradl firemní počítač. To už nemáš žádné argumenty, že mne musíš takhle falešně obviňovat? A co těch 5 milionů, které jsi sám zpronevěřil?*"⁶

Szymanek *ad baculum* definuje jako: "*Vyhrožování použitím síly v argumentaci za účelem vynucení určitých konání či jejich zanechání.*" Za příklad uvádí situaci, v níž je adresát konfrontován s nepříjemnou situací, ba přímo se může cítit v ohrožení života, kde kromě neskryvané výhrůžky a zastrašování argumentující nevedl nic jiného: "*Mám číslo tvého telefonu a znám tvou adresu - už jsem se zmínil, že vlastním černý pásek v karate?*"⁷

z vědeckých principů či přistoupit na jiné odborné záležitosti, k tomu však nenalezne tak snadno ochotného sluchu."

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 48-49.

⁴ "*Někteří autoři navrhuji zavedení pojmu argumentum ad carotam (argument mrkvičky) jako protikladný k ad baculum: použití oběti za účelem donucení někoho k určitému jednání.*"

KRAUS, Jiří. *Člověk mluvící: řečníci bez tribuny čtením i poslechem*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2011, 241 s. ISBN 978-807-3352-585. s. 53.

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 56.

⁵ "*...To může zůstat u slov (psychické), a pak jde o vyhrožování, ale může přejít i k činům (fyzické). Bití místo přesvědčování, což je ovšem přesvědčování nejprimitivnější. Zvláštním případem drsného napadení protivníka je nehorázná lež. Pokud má protivník příliš velkou úctu k druhému, má pocit, že se nehoráznou lží má zabývat [sic!], že na ni má hledat odpověď, vyvracet ji. Ztrácí čas tím, že je psychicky rozkolísán, a z toho nehorázný lhář těží. - Jaký je protitrik? Uvědomit si, že tento trik byl použit. Pokud konfliktní rozhovor dvou lidí poslouchají jiní, například u soudu, upozornit na to ostatní poslouchající a v krajním případě, jako u nutné fyzické obrany, odpovědět na nehoráznou lež také nehoráznou lží.*"

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 164.

⁶ Švandová řadí tuto techniku obrany mezi *tu quoque*, tedy mezi jednu z variant argumentu *ad hominem* (viz níže).

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 164.

⁷ "*...hrozby teroristických organizací, ultimatum vyhrožující válkou v případě nedodržení nějakých požadavků, zločinné vymáhání výkupného apod. jsou spojeny s argumentací tohoto typu.*"

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

1.3 ARGUMENTUM AD HOMINEM:

"týkající se osoby, namířený na člověka"

Švandová definuje *ad hominem* jako slovní útok na osobu. Jeho základní charakteristikou je znehodnocení zdroje informací - opak argumentu *ad rem* (k věci). *"Argumentace, která se s ohledem na konkrétní osobu, resp. určitý typ posluchačstva volí tak, aby vzbudila souhlas, příp. nesouhlas bez ohledu na záležitost, o kterou jde."*⁸

Podtypem argumentu *ad hominem* je dle Švandové *tu quoque* (ty také⁹). Jeho podstatou je všudypřítomné chybné obviňování - lze jej nalézt v následujícím rozhovoru sousedek: *"To prádlo samá šmouha, co visí támhle na dvoře, to je tvoje prádlo?"* - *"To ano, ale ty šmouhy jsou na tvém okně."*¹⁰

Szymanek chápe *ad hominem* zejména jako způsob vyvracení argumentů nějaké osoby upozorněním na znaky této osoby, ať už se jedná o vzhled, názory, postoje, chování, povolání atd. Nejedná se o argumentaci v úzkém slova smyslu. Mnohdy u *ad hominem* chybí zřetelný závěr, často bývá zaměřen pouze na vyvolání psychologických reakcí u oponenta. *"Útok ad hominem často úplně pomíjí skutečnost kontroverze a nemá žádnou relevantní hodnotu. Stává se však, že vztah mezi osobou a jí prohlašovanými tvrzeními nebo argumenty je natolik důležitý, že se při rozumovém zkoumání problému nedá pominout."*¹¹

Nejpodrobněji a do největší šíře se s argumentem *ad hominem* setkáváme v práci *Umění argumentace* autorské trojice Szymanek-Wieczorek-Wójcik. Doplňují předchozí Szymanekovu terminologii, logicky však vycházejí ze stejných předpokladů a východisek. Tento argument *"...ostře míří proti tvrzením či argumentaci protivníka,*

V některých pojetích je argument popisován jako vyvolávání strachu a hrůzy, kteréžto pocity mohou napomoci dosažení persuasivních cílů."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 55.

⁸ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 164-165.

⁹ Szymanek-Wieczorek-Wójcik v překladu Jana Štěpána jej pojmenovávají jako *"i ty!"*.

¹⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 176.

¹¹ SYZMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 57.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

ale cíle dosahuje zprostředkovaně - útokem na osobu protivníka, aniž by se dotkl meritů sporu."¹²

Dalším rysem *ad hominem* je nejednoznačnost závěru (není přímo vyjádřen). *"Nejčastěji jej přečtete takto: Názor prezentovaný danou osobou je neodůvodněný (nepravdivý, mylný atd.)."* Způsob jakým *ad hominem* znevažuje osobu oponenta lze příznačně nazvat coby *"otrávení studny"*.¹³

Ad hominem lze dle autorů *Umění argumentace* zjednodušeně popsat takto: Osoba X má vlastnost V, dělá D, je v situaci S => argument osoby X o problému P si tedy pozornost nezasluhuje.

Szymanek-Wieczorek-Wójcik rozděluje *ad hominem* do tří kategorií: poukaz na nedostatek kompetence, objektivnosti, dobré vůle apod. dané osoby (A), rozpor mezi prezentovaným názorem a chováním či jednáním dané osoby (B), argumenty typu *tu quoque* (C).

A - Argument tohoto druhu je opakem argumentu, který se odvolává na autoritu. *"Trybulkowski dokazuje, že svobodní zednáři tajně řídili všechny nejvýznamnější události 19. a 20. století - ale není schopen uvést data prusko-francouzské války, nic neví o atentátu v Sarajevu v roce 1914, ani neslyšel o velké krizi třicátých let."*¹⁴

B - Snížení důvěryhodnosti oponenta poukazem na nesoulad mezi prezentovaným názorem a jeho vlastním jednáním. *"Říkáš, Karle, že kouření je škodlivé, a sám kouříš!"*¹⁵

¹² SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 73.

¹³ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 73-74.

¹⁴ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 74-76.

¹⁵ *"Pokud takovou výpověď považujeme za argument, je těžké upřesnit, jaký má být jeho závěr." "... že někdo kouří, vůbec nedokazuje, že ve skutečnosti nepovažuje kouření za škodlivé."*

SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 77.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

C - Zjišťují rozpor mezi jednáním osoby a jí prezentovanými názory.
"Vytýkáte nám, že Polská sjednocená dělnická strana přijímala peníze z Moskvy - a nepodporovaly Solidaritu americké dolary?"¹⁶

Po standardizaci nabývají argumenty *tu quoque* následující podoby:

Kritizuješ názor N/jednání J, a přitom se chováš stejně => nemáš právo kritizovat N/J.

Kritizuješ názor N/jednání J, a přitom se chováš stejně => názor N/jednání J není tak špatný, jak sám prohlašuješ.

1.4 ARGUMENTUM AD IGNORANTIAM:

"k neznalosti", "odvolávající se na neznalost", "dovolávat se neznalosti"

V pojetí Švandové je důležité "nedoložené nařčení/obvinění protivníka", ve shodě s ostatními pak rovněž klade důraz na to, že se "*...kalkuluje s nedostatečnou informovaností posluchačů nebo čtenářů, s naprostou neznalostí problematiky a neschopností zaujmout adekvátní obranu.*"¹⁷

Szymanek jej rozděluje na 2 podtypy (zároveň uvádí, že jej lze využít jak v ofenzivě, tak i při obraně). V prvním případě se zdůrazňuje, že kdykoliv když není prokázán nějaký fakt, je dané tvrzení/původní předpoklad nepravdivý sám o sobě. U druhého použití (v diskusi) se lze odvolat na protivníkovu neznalost či nevědomost.¹⁸

¹⁶ "Užívá se výhradně v situaci, kdy nám protivník v diskusi vytýká určité, z jeho hlediska špatné jednání. V odpovědi na kritiku se oponentovi vytýká, že jeho jednání je "totéž" jako to, které kritizuje."

SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 78-79.

¹⁷ "Nedoložené nařčení nebo obvinění, které zneužívá toho, že odpůrce nemá po ruce dost informací, nebo se dokonce bojí, takže nemůže uvést věci na pravou míru. Tvrzení se považuje za věrohodné jen proto, že nebyl ukázán jeho opak.

...Ztratil se počítač? Neoblíbeného zaměstnance je snadné obvinít a podezřívát (použít třeba i nehoráznou lež)."

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 165-166.

¹⁸ "I. argument, v němž se na základě faktu, že není prokázáno nějaké tvrzení (nebo toho protivník není schopen), usuzuje na nepravdivost daného tvrzení. V diskusi se tento argument používá jak k obraně,

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Weston definuje *ad ignorantiam* následovně: "Argumentovat, že tvrzení je pravdivé právě proto, že se neprokázalo, že je nepravdivé". Uvádí autentickou výpověď představitele honu na "čarodějnice-komunisty" v USA senátora Josepha McCarthyho, když byl žádán o doklady pro obvinění jisté osoby z komunismu: "Já o tom přece nejsem nijak zvlášť informován s výjimkou obecného tvrzení agentury, jejíž záznamy neukazují na nic, co by jeho spojení s komunisty vyvrátilo."¹⁹

1.5 ARGUMENTUM AD INVIDIAM:

"odvolávající se na nenávist"

Jeho základem je dle Szymaneka ona nenávist adresáta vůči nějakým osobám/osobě. "Nedívejte se, soudcové, na důkazy - podívejte se spíše na tvář toho člověka, tvář psychopata a odrodilce."²⁰

1.6 ARGUMENTUM AD MISERICORDIAM:

"k útrpnosti", "odvolávající se na lítost, soucit", "dovolávat se soucitu"

Při definování tohoto argumentu se autoři vzácně shodují. Švandová zdůrazňuje, že: "...dovolání se soucitu a sympatií jako důvodu pro nestandardní ohledy s cílem

tak i k útoku. Jestliže tedy bráníme tezi T , požadujeme, aby protivník zdůvodnil $\neg T$. Podobným způsobem, napadáním teze T , se požaduje, aby ji protivník odůvodnil. Jestliže to nedokáže, tvrdí se, že T je nepravdivá.

2. v diskusi: zneužití důvěry protivníka odvoláním se na nepravdivé nebo takové premisy, kterým sám nevěří nebo si jimi není jist; využití nevědomosti a ignorance protivníka."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 62-63.

¹⁹ WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 58.

²⁰ "Zneužitím existující nenávisti a předpojatosti lze snadno dojít k akceptování tvrzení, které obsahuje negativní hodnocení osob, které jsou objektem silné averze."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 63.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

vyhnout se nepříjemnostem." Jsou podle ní typické věty začínající: "Jestli mne máš rád, pak uděláš..." apod.²¹

Szymanek *ad miserocordiam* definuje taktéž jako "odvolání se na lítost během argumentace - snaha, aby někdo rozhodl pod vlivem tohoto soucitu."²²

I Anthony Weston (čerpala z něj Švandová) za příklad vybírá školské prostředí a neúspěšného studenta: "Já vím, že jsem propadl u všech zkoušek, ale jestli se mi nepodaří ukončit semestr, budu si ho muset zaspát znovu na jaře. Vy mi musíte ten zápočet dát!"²³

1.7 ARGUMENTUM AD PERSONAM:

"k osobě"

Argument stojící na pomezí mezi *ad hominem* a *ad baculum*. Švandová vychází z dělení Arthura Schopehauera²⁴. Dle něj tento argument i pojmenovává.²⁵

Naproti tomu Szymanek *ad personam* řadí do skupiny argumentů *ad hominem*. Poukazuje na skutečnost, že se při užití *ad personam* opouští téma sporu. Jeho základem

²¹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 166.

²² Szymanek navíc dodává zajímavou tezi: "Samozřejmě: ne každá prosba o lítost je pouze vykutáleností. K zneužití dochází pouze tehdy, když racionální řešení diskutovaného problému nemá záležet na jakýchkoliv citech. Student medicíny, stěžující se na své těžké dětství, aby si vymohl kladné hodnocení z anatomie, se nepochybně dožaduje toho, aby se osoba, která nerozlišuje např. střeva a plíce, mohla stát lékařem."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 63-64.

²³ WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 58.

²⁴ "...mohli bychom to nazývat *argumentum ad personam*, na rozdíl od *argumentum ad hominem*, které se vzdaluje od čistě objektivního předmětu a drží se toho, co odpůrce sám o tom řekl nebo co připustil."

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 66.

²⁵ "Když všechny rozumné argumenty selžou a odpůrci vášnivě lpí na svých stanoviscích, může se slovní souboj zvrhnout ve skutečný souboj".

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 166.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

je obyčejný osobní útok na protivníka. Uvádí následující příklady: "*Dokonce i ty bys tomu mohl rozumět.*" nebo "*Tvé postoje jsou tak odpuzující jako tvůj vzhled.*"²⁶

Ad personam se jeví jakožto účinný nástroj pro dosažení jistých cílů: prostřednictvím nadávek lze vyvíjet psychologický nátlak; osobním útokem se nepozorovaně mění téma a přejímá iniciativa, pošpiněním osoby protivníka v očích diváků či veřejnosti můžeme téměř zničit jeho pověst apod.²⁷

Výmluvný příklad lze rovněž nalézt v práci *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*: "*Pan X tvrdí, že vláda provádí chybnou politiku, a zatím manželka bratrance babičky pana X je ve vězení za podvod.* Charakteristiky pana X vyjmenované v předpokladu nemají podstatnou vazbu na věrohodnost jeho tvrzení."²⁸

Jiří Kraus *ad personam* řadí do kategorie manipulativních triků souhrnně označovaných jako *ignoratio elenchi*. "*Jejich cílem je odvést pozornost od tématu, jež je některé ze stran sporu nepříjemné - buď o něm nic neví, nebo v té věci nemá čisté svědomí.*"²⁹

1.8 ARGUMENTUM AD POPULUM:

"k davu", "používaný k zavděčení se lidu"

Szymanek jako jediný z uváděných autorů přiřčleňuje *ad populum* k prostému lidu. Jeho podstatou je získání přízně davu (složeného z prostých posluchačů), který není schopen abstraktního myšlení. I on *ad populum* považuje za demagogickou

²⁶ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 64.

²⁷ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 57-58.

²⁸ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 75.

²⁹ KRAUS, Jiří. *Člověk mluvící: řečníci bez tribuny čtením i poslechem*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2011, 241 s. ISBN 978-807-3352-585. s. 54-55.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

argumentaci, jež se odvolává na stereotypy. Standardně její využití nalezneme v politické agitaci a reklamě³⁰.

Příklady užití *ad populum*:

"A) Vlastní prezentace sebe samého jako někoho, kdo má stejné problémy, starosti, zájmy jako posluchač, hra role "rovného chlapa" - stejného "jako každý z vás".

D) Odvolávání se na pocity hrdosti spojené s výkonem povolání, místem bydliště, národností: (k horníkům) "profese horníka je hodna nejvyšší úcty".

F) Namlouvání davu, že trvání na názorech a požadavcích, kterou jsou pro ně výhodné, je něčím ambiciózním a dokazuje to šlechtnost a vysoké morální hodnoty, naopak rezignace na ně je něčím nedůstojným, podlým: "nikdy se nevzdáme", "budeme bojovat až do úplného vítězství".³¹

Ad populum je dle Westona i Švandové³² typ špatného argumentu z autority. "Nenabízí žádné důvody, které by mohly ukázat, že "každý" je informovaným a nestranným zdrojem."³³

Karel Čapek označuje *ad populum* jako 10. figuru (*quousque*). Stejně jako *testimonia* (viz níže) se nedovolává žádných autorit. "to je dávno odbyto", "už dávno překonané stanovisko" atd. "Proti tomuto argumentu není potřeba důkazů; čtenář tomu věří a odpůrce je nucen hájit dávno odbyté věci..."³⁴

Ad populum uvádí Kraus jako argument populistického rázu: "Sliby snížit daně, zvýšit platy, dávky, důchody, podpory, příspěvky, prodloužit školní prázdniny rádi

³⁰ "G) Odvolání se na vládnoucí módu, všeobecné mínění a zájmy (v reklamě): "tohle všichni mají", "teď se nosí pouze takové"."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 65.

³¹ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 64-65.

³² *Ad populum* je v pojetí Švandové chápáno jako dožadování se přízně davu. "Např.: "každý to dělá", "každý se toho zúčastní", "všichni jsou takoví", "to je už dávno odbyto", "už dávno překonané stanovisko", "každé dítě ví"."

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 166-167.

³³ WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 58.

³⁴ ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 41.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

posloucháme do doby, než na nás dolehnou důsledky nepříjemných otázek, které s nimi bohužel souvisejí."³⁵

1.9 ARGUMENTUM AD VERECUNDIAM:

"spoléhající se na ostýchavost, mravní cit, apelující na nesmělost, skromnost, mravnost"

V prvním pojetí Švandová *ad verecundiam* (na rozdíl od K. Čapka) chápe jednak jako "...argumentaci, která zneužívá nesmělosti a důvěry posluchačů a odpůrců", jednak jako "útoky na skutečnou autoritu, když má útočník pocit, že si to může dovolit, protože odpůrce je natolik mravný, že se dá předpokládat, že nepoužije žádný způsob obrany hrubšího zrna".³⁶

Tento argument tedy Blažena Švandová rozděluje na 2 základní linie. Jedná se o vyzdvihování zdánlivé autority³⁷, nebo o zpochybňování autority skutečné³⁸. Další způsoby užití *ad verecundiam* čerpá Švandová z myšlenek Karla Čapka, a to konkrétně z figur *despicere*³⁹ a *Caput Canis*⁴⁰.

³⁵ KRAUS, Jiří. *Člověk mluvící: řečníci bez tribuny čtením i poslechem*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2011, 241 s. ISBN 978-807-3352-585. s. 55.

³⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

³⁷ Dle Švandové je Čapkova figura devátá, tedy *testimonia*, nejbližší *ad verecundiam* v prvním pojetí (vyzdvihování zdánlivé autority).

Karel Čapek o *testimoniis* napsal: "Tato figura značí, že časem lze s výhodou užít dovolávání se nějaké (kterékoliv) autority, třeba "již Pantagruel pravil" nebo "jak dokázal Treitschke". Při jisté sčítlosti lze na každé mínění nalézt nějaký citát, který je jedním rázem zdrtí."

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 40.

³⁸ Dle Švandové je Čapkova figura čtvrtá, tedy *non habet*, nejbližší *ad verecundiam* ve druhém pojetí (zpochybňování autority skutečné).

Figuru *Non habet* Čapek chápe jako "...to, co jste nebo co v sobě máte, je vedlejší; je nutno objevit, co vám není shůry dáno, a ve jménu toho vás zahrnout ve tmu a nicotu."

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 39.

³⁹ Polemizující musí svému odpůrci ukázat svou intelektuální a mravní nadřazenost. "Je nutno dát najevo, že odpůrce je omezenec, blbeček, ...nevzdělanec, onuce..., a vůbec subjekt nehodný, aby se s ním mluvilo. Tento apriorní předpoklad dává potom polemizujícímu onen sytý, poučný a sebejistý polemický tón."

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 38.

⁴⁰ Polemizující má používat pouze taková vyjádření, která vytvářejí o odpůrci negativní dojem.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Tímto argumentem se zabývá i Krzysztof Szymanek. Zmiňuje se o termínu Johna Locka *ad verecundiam* jako o názoru lidí, kteří se proslavili svými schopnostmi, vzdělaností a odborností, a tím se stali všeobecně uznávanými autoritami.⁴¹

Ad verecundiam je uváděn i trojicí autorů Szymanek-Wieczorek-Wójcik. Patří do skupiny argumentů autoritou: "...v němž se "šermuje" slavnými jmény, tituly děl a cizojazyčnými citáty a počítá se s tím, že bude adresát přiveden do rozpaků, ztratí sebejistotu, a tím pádem ochabne i jeho kritičnost, protože se např. obává zesměšnění nebo opovržení za to, že vystupuje proti názoru významných osobností."⁴²

Jako stěžejní předpoklady pro použití *ad verecundiam* chápe Schopenhauer roli autority podle universa vědomostí a schopností odpůrce. "Autority budou pro něj platit tím více, čím omezenější jsou jeho vědomosti a schopnosti." Pokud pro konkrétní argumentaci nenajdeme žádnou výmluvnou autoritu, můžeme použít třeba i tu, která s původní souvisí jen částečně. "V případě nutnosti lze také autority nejen překroutit, ale přímo padělat, nebo dokonce uvést takové, které jsme sami vynalezli."⁴³

1.10 ARGUMENTUM EX CONCESSIS:

Švandová *ex concessis* definuje ve shodě s Szymanekem i Schopenhauerem. Jako stěžejní prvek jsou brány projevy, názory a vyjádření odpůrce, v nichž hledáme rozpory s jeho vlastními prohlášeními, dřívějšími proklamacemi či nesrovnalostmi ve vystupování a chování jeho samotného nebo sociální či profesní skupiny,

"Pro zručného polemika není prostě vlastnosti, přesvědčení nebo duševního stavu, který by nebylo možno pojmenovat názviskem, jež samo o osobě odhaluje úžasnou prázdnotu a malost potíraného odpůrce."

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 39.

⁴¹ "Termín *argumentum ad verecundiam* rezervujeme pro takový nejasný argument autoritou, v němž je všemi možnými slavnými jmény, tituly děl a známými citáty vypočítáno na efekt snížení směrlosti, znejistění, a tím oslabení kritičnosti adresáta, obávajícího se zesměšnění, a dokonce zahanbení za vystoupení proti společnosti vynikajících osobností, těšících se všeobecné úctě."

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 66-67.

⁴² SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCİK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 70-71.

⁴³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 52-58.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

k níž se dotýčný hlásí. Zároveň zdůrazňuje, že se jedná o zvláštní případ argumentu *ad hominem*.⁴⁴

Schopenhauer *ex concessis* označil jako svůj úskok č. 16. Pokud odpůrce bude hájit možnost samovolně ukončit svůj život sebevraždou, máme okamžitě protiargumentovat následovně: "*Proč se tedy neoběsíš?*" Jako další užití *ex concessis* dále uvádí: "*...tvrdí-li, že Berlín je nepříjemné místo pro pobyt, okamžitě se ozve: "Proč tedy neodjedeš prvním rychlíkem?"*"⁴⁵

Totožné příklady uvádí i Švandová. Připojuje však i následující: "*...je-li ekolog a je proti dostavbě jaderné elektrárny, zeptáme se, jestli mu není líto zničených severních Čech, kde by se těžba uhlí mohla omezit, kdyby se elektřina vyráběla v jaderné elektrárně, a ne v severočeských uhelných elektrárnách.*"⁴⁶

Szymanek ho definuje jako argument, který spočívá na premisách, v něž adresát věří a akceptuje. V některém případě mohou být dané premisy objektivně nepravdivé či nepřijatelné pro samotného argumentujícího. "*V nejjednodušším případě je fakt, že daná osoba zastává nějaký názor, potvrzen její bezprostřední výpovědí (Myslím si, že...), v jiných případech - méně jasných - to může být věrohodné odvození z dalších názorů, jež daná osoba deklaruje, dále z jejího jednání, chování atd.*"⁴⁷ Pro dokreslení uvádí zajímavý příklad: "*...v diskusi se členem nějaké organizace se považuje za samozřejmé, že bez výjimky akceptuje všechny výpovědi členů dané organizace;*

⁴⁴ "*V tom, co tvrdí odpůrce, hledáme, zda to snad není v rozporu s tím, co tvrdil dříve, nebo s tím, jak se sám chová, nebo s tím, co uznává společnost, k níž se hlásí.*"

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

⁴⁵ "*V nějakém tvrzení odpůrce hledáme, zda není v jistém, třeba jen zdánlivém rozporu s něčím, co dříve pronesl nebo připustil, či se zásadami školy nebo sekty, které chválil nebo s nimiž vyslovil souhlas, anebo s činy stoupenců této sekty nebo třeba jen jejich nepravých a zdánlivých stoupenců, či s jeho vlastními skutky a chováním.*"

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 42.

⁴⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

⁴⁷ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 70-71.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

v diskusi s komunistou je normální, že ona osoba považuje Josefa Stalina za dobrého člověka."⁴⁸

1.11 FALEŠNÁ STOPA (angl. red herring):

"odvést pozornost od tématu"

Švandová se zaměřuje v definování *falešné stopy* na uvedení nerelevantního nebo sekundárního důvod, kterým odvádíme pozornost od vlastního tématu. Tento argument dokládá na příkladu: "*Řešíme-li například se synem problém, zda půjde studovat na vysokou školu, je falešnou stopou nutit jej studovat obor, který se líbí nám.*"⁴⁹

Szymanek chápe *falešnou stopu* jako "*lstivou taktiku v (obzvlášť veřejné) diskusi spočívající v předkládání argumentace, která se netýká tématu, která však pohlcuje pozornost protivníka a diváků a která ji odvrací od skutečného tématu.*"⁵⁰ Ve veřejné debatě užíváme *falešnou stopu* jako východisko pro únik k náhradnímu tématu.

Weston jako základ této strategie zdůrazňuje vyvolání zájmu oponenta (např. obecně uznávanými názory), díky němuž jej odvedeme od původní linie debaty.⁵¹

Taktiku odvedení na *falešnou stopu* zmiňuje i Karel Čapek, který ji označuje jako *ulyxes* (figura osmá). Spočívá v tom, že cíleně odvedeme pozornost od tématu sporu a zaměříme se na něco zcela jiného. Čapek dodává: "*...se polemika výhodně oživí,*

⁴⁸ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 70-71.

⁴⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 169.

⁵⁰ "*A přemýšlel jste nad tím, co cítí oběti zločinů - členové rodin, kteří musí coby daňoví poplatníci platit vrahovi svého syna nebo otce živobytí ve vězení?*"

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 136.

⁵¹ "*Je předloženo něco nerelevantního nebo druhotného, a tím je odvedena pozornost od hlavního předmětu diskuse. Obvyklá falešná stopa je názor, o kterém bývají lidé silně přesvědčeni, takže si pak nepovšimnou, že jejich pozornost je odváděna.*"

WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 58.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

slabé pozice se zamaskují a nebere to žádný konec. Tomu se také říká unavovat odpůrce."⁵²

Schopenhauer *falešnou stopu* označil jako svůj úskok 29. a pojmenovává jej *diversio*. Švandová pojem přebírá a termín *diversio* uvádí jako jednu z variant *falešné stopy*.⁵³

1.12 LOKÁLPATRIOTISMUS:

Lokálpatriotismus zmiňují Švandová a Weston⁵⁴. Je vidno, jako už několikrát předtím (viz výše), že Švandová čerpala z Westonových poznatků, a tudíž i tento argument definují shodně. Jako příklad uvádí pro naše prostředí populární postavu Švejka: "*Všude na světě jsou Švejkové v armádě populární.*"⁵⁵

1.13 OTRÁVENÍ STUDNY (angl. poisoning the well):

Švandová považuje *otrávení studny* za znevážení argumentu dokonce předtím, než se o něm začne mluvit. Jedná se o speciální verzi argumentu *ad hominem*

⁵² ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71. s. 40.

⁵³ "Pozorujeme-li, že prohráváme, můžeme zkusit *diversio*, tj. začneme najednou s něčím docela jiným, jako kdyby to patřilo k věci a bylo argumentem proti odpůrci. Je skromné, když se *diverse* přece jen vůbec nějak dotýká *thema quaestionis*, drzé pak, když se týká jen odpůrce a k věci se naprosto nevztahuje."

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 50.

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 168.

⁵⁴ "Záměna skutečnosti platné pouze v určitém regionu za skutečnost platnou všeobecně. Například jsem slyšel zcela vážně argumentovat, že jíst denně tři jídla je jediný univerzálně přijatelný způsob, jak by se lidé měli chovat."

WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 59.

⁵⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVA NDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 170.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

nebo *ad verecundiam*. Jako příklad uvádí: "Neměli bychom se zabývat jejich názorem, když si myslí, že ..." ⁵⁶

Weston v souvislosti s *otrávenou studnou* varuje před používáním *předpojatého jazyka* a zdůrazňuje: "Vždy se vyhýbejte jazyku, jehož jedinou funkcí je ovlivňovat emoce čtenářů nebo posluchačů, ať už jsou pro nebo proti názoru, který vy zastáváte." ⁵⁷

1.14 MUTATIO CONTROVERSIAE:

"změna předmětu sporu"

Schopenhauer označuje *mutatio controversiae* jako svůj úskok č. 18: "Zpozorujeme-li, že se odpůrce chopil argumentace, kterou nás porazí, nesmíme dovolit, aby k tomu došlo, nesmíme dovolit, aby svou argumentaci rozvinul až do konce, nýbrž musíme včas debatu přerušit, věc přeskočit, nebo jej odtud odvést a přivést k jiným tvrzením ..." ⁵⁸

V pojetí Švandové je *mutatio controversiae* chápáno jako jedno z možných použití *falešné stopy* (stejně jako např. *diversio* - viz. výše). Překládá ji jako změnu předmětu sporu. "Nejen nenápadně změnit směr debaty, ale debatu přerušit, věc přeskočit, pokud hrozí, že odpůrce se svou argumentací úspěšně spěje k cíli." ⁵⁹

Dle Szymaneka spočívá *mutatio controversiae* v tom, že protivník nenápadně změní téma sporu. "... protivník předkládá pro své stanovisko silné argumenty, čímž směřuje k rychlému vítězství. Změna tématu umožňuje vyhnout se porážce a dokonce i na jiném poli protivníka porazit." ⁶⁰

⁵⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 171-172.

⁵⁷ WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 59.

⁵⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 43.

⁵⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 171.

⁶⁰ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 200.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

1.15 STRAŠÁK (angl. straw man):

Strašák je typem argumentu, jak uvádí Švandová (ve shodě s Westonem⁶¹), který zesměšňuje a oslabuje názory protistrany, a tím je snazší jejich postoje odmítnout. Jako příklad předkládá Švandová Aristotelovo vyprávění o Ífikratovi a Athéňanech: "*Ífikratés, když jeho syna, když ještě nedosáhl zákonitého věku, nutili, aby převzal služby v obci, poněvadž byl vysoké postav, pravil: 'Uznávají-li Athéňané hochy, poněvadž jsou vysocí, za muže, budou moci i odhlasovat, že muži nízké postavy jsou hochy.'*" Podobnými chybami jsou *zmanipulovaná teze, zveličená teze, zeslabená teze*.⁶²

Szymanek definuje *strašáka* jako trik spočívající v deformaci protivníkových tvrzení za účelem jejich jednodušší porážky: "*Nejčastější formou takové deformace je zobecnění oponentových tezí⁶³, jejich rozšíření mimo jím zamýšlené meze, zjednodušená prezentace protivníkových tvrzení bez zohlednění různých jasně učiněných nebo domnělých podmínek.*"⁶⁴

⁶¹ WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1. s. 60.

⁶² JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 175-176.

⁶³ Srovnej s úskokem č. 1 Arthura Schopenhauera.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 24-27.

⁶⁴ "Rozhodujícími činiteli při výběru kandidáta na prezidenta nemusí být barva košile, oholená tvář nebo příjemný výraz." "Proč soudíš, že prezidenty se mají stát výhradně trudoví ve špinavých košilích?"

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 299.

Tabulka 1: Příklady chybných argumentů

CHYBNÉ ARGUMENTY	ČÍSLO	POJMENOVÁNÍ/PODTYP	ZDROJ
AD AUDITORES	1		B - SZYMANEK, E - SCHOPENHAUER
AD BACULUM	2	AD BACALINUM, AD CAROTAM	A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, G - KRAUS
AD HOMINEM	3	TU QUOQUE, NEDOSTATEK KOMPETENCE, ROZPOR MEZI NÁZOREM A CHOVÁNÍM, AD PERSONAM, EX CONCESSIS, OTRÁVENÍ STUDNY	A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, C - SZYMANEK, WIECZOREK, WÓJCIK
AD IGNORANTIAM	4	NEPROKÁZANÉ TVRZENÍ = NEPRAVDA, VYUŽITÍ NEVĚDOMOSTI A IGNORANCE PROTIVNÍKA, NEHORÁZNÁ LEŽ, NEÚPLNÁ INFORMACE	A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, D - WESTON
AD INVIDIAM	5		B - SZYMANEK
AD MISERICORDIAM	6		A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, D - WESTON
AD PERSONAM	7		A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, C - SZYMANEK, WIECZOREK, WÓJCIK, D - WESTON, E - SCHOPENHAUER, G - KRAUS
AD POPULUM	8		A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, D - WESTON, F - ČAPEK, G - KRAUS
AD VERECUNDIAM	9	OTRÁVENÍ STUDNY, VYZDVIHOVÁNÍ ZDÁNLIVÉ AUTORITY, ZPOCHYBŇOVÁNÍ SKUTEČNÉ AUTORITY	A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, C - SZYMANEK, WIECZOREK, WÓJCIK, E - SCHOPENHAUER, F - ČAPEK
EX CONCESSIS	10		A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, E - SCHOPENHAUER
FALEŠNÁ STOPA	11	DIVERSIO, MUTATIO CONTROVERSIAE	A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, D - WESTON, E - SCHOPENHAUER, F - ČAPEK
LOKÁLPATRIOTISMUS	12		A - ŠVANDOVÁ, D - WESTON
OTRÁVENÍ STUDNY	13		A - ŠVANDOVÁ, D - WESTON
MUTATIO CONTROVERSIAE	14		B - SZYMANEK, E - SCHOPENHAUER
STRAŠÁK	15		A - ŠVANDOVÁ, B - SZYMANEK, D - WESTON, E - SCHOPENHAUER

2 PŘÍKLADY VĚCNĚ SPRÁVNÝCH ARGUMENTŮ

2.1 ARGUMENT AUTORITOU:

Při použití *argumentu autoritou* se odvoláváme se na názor určité osoby/skupiny osob/instituce. Věrohodnost informací je zaručena citováním zdroje, od kterého pocházejí.

Szymanek ve své práci *Umění argumentace: terminologický slovník* předkládá 6 problémů, které bychom měli zvážit/dodržet při užití *argumentu autoritou*:

1. Zvážíli jsme, zda osoba/y, na jejichž názor odkazujeme, je/Jsou skutečně odborníky v dané problematice/oboru? *"Expert není nutně vědec nebo profesionál pro danou oblast, ale je to spíše někdo, kdo má dostatečné znalosti, přístup k údajům, schopnost jejich věrohodné prezentace a správného hodnocení."*⁶⁵

2. Vyjadřuje daný odborník své názory dle svého nejlepšího vědomí a svědomí - nejedná účelově, nebyl donucen říkat to či ono? Právě pro aktéry politických pří je účelovost typická, a proto bychom neměli bez dalších potvrzujících okolností s jejich názory bezpodmínečně souhlasit.

3. Je expert v konkrétní problematice nezávislý - nejedná pod vlivem emočních pohnutek? Ani mnohaletá praxe v oboru a všestranný rozhled nezaručují objektivitu názorů ("každý má svou Achillovu patu").

4. Shodují se i jiní odborníci v názorech na danou problematiku? *"Jednomyslný nebo téměř jednomyslný názor na sobě nezávislých expertů představuje velmi silný důvod, hovořící pro správnost tvrzení."*⁶⁶

5. Nebyla původní myšlenka (authority) překroucena, je interpretace názorů experta věrohodná? Nebezpečí zkreslení informací v důsledky přejímání zpráv napříč médii. Zkracování původních myšlenek může rovněž vést k překrucování a mylným závěrům.

6. Jsem si dostatečně jistí, že víme, čí názor je brát v potaz? Pozor na neurčité pojmenování autorit. *"Je to složitý problém, ale nejlepší vědci si myslí, že..."*⁶⁷

⁶⁵ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 49.

⁶⁶ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 50.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Švandová připojuje kvarteto doporučení pro maximální věcnost a správnost argumentace tohoto typu: "1. *Prameny je třeba uvádět úplně a citovat je.* 2. *Informace čerpat z nejinformovanějšího pramene.* 3. *Posuzovat objektivitu (nezaujatost a nestrannost) pramene.* 4. *Pokud je pramenů více, porovnávat je navzájem.*"⁶⁸

2.2 ARGUMENTUM AB EXEMPLO:

"příkladem"

Argument příkladem se řadí mezi neúplně induktivní argumenty - zjednodušeně lze říci, že platí s určitou pravděpodobností. Švandová o něm říká: "*Argumenty pomocí příkladů poznáme tak, že buďto zobecňují z určitého počtu příkladů (případů) na všechny příklady daného oboru úvahy, nebo usuzují z určitého počtu příkladů na další stejného druhu.*"⁶⁹

Aby *argumentum ab exemplo* byl průkazný, a co možná nejvíce se blížil úplné indukci, měli bychom zachovávat několik důležitých pravidel pro jeho použití. Švandová doporučuje uvádět co možná nejvíce příkladů, a pokud možno příkladů reprezentativních (zároveň u nich uvádět zdroj odkud jsme informace čerpali inspirace), neboť při aplikaci pouze jednoho se můžeme velmi snadno nechat zmást či ošálit vlastním přesvědčením. Velmi cenným pro vyvrácení argumentu z příkladu se jeví používat tzv. protipříklad - nalezením byť jen jediného můžeme původní tvrzení úplně znevěrohodnit či alespoň částečně zpochybnit.

Švandová v souvislosti s *argumetem z příkladu* mluví i o tzv. *indukci vyšší úrovně*. "*Opakuje-li se určitý jev po dlouho dobu, usuzujeme indukci, že se bude opakovat stále. Například z toho, že doposud každé ráno vyšlo Slunce, usuzujeme,*

⁶⁷ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 51.

⁶⁸ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 146.

⁶⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 140.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

že vyjde i zítra." Jako podtyp argumentu z příkladu se dá chápat argument z analogie (uvádí se jen jeden relevantní příklad).⁷⁰

Szymanek v souvislosti s *ab exemplo* uvádí několikero jeho užití. Jedná se o: "...prokázání pravdivosti věty, která potvrzuje existenci předmětu s charakteristickými vlastnostmi; ...jako protipříklad sloužící k vyvrácení dané teze; ...jako předstření následováníhodného vzoru, a tak zdůvodnění správnosti nějakého způsobu jednání."⁷¹

2.3 ARGUMENTUM AD REM:

"k věci", "odvolávající se na věc"

Argumentum ad rem se řadí svou formou i užitím do skupiny nejpoužívanějších argumentů vůbec. Milan Klapetek při popisu jeho charakteristiky píše: "*Věcná argumentace se uplatňuje tam, kde lze předpokládat společný zájem jako společný základ a společné východisko uvažování a hodnocení.*" Existuje-li onen společný zájem komunikačních partnerů, argumentace *ad rem* není zatížena ani z jedné strany manipulativními, útočnými či dehonestujícími obraty. Tento stav však platí jen pro mezilidskou komunikaci, v životě totiž hrají významnou roli protichůdné cíle, zájmy a předpoklady komunikantů. "*Rovněž prostředí politického boje je pro věcnou argumentaci půdou zcela nevhodnou - společný zájem (zájem státu) je obvykle pouze deklarován a rozhodující jsou zájmy stranické, tedy partikulární.*"⁷²

Szymanek zdůrazňuje, že nepodstatnějším rysem *ad rem* je to, že "...premisy jsou objektivně pravdivé, a nikoli pouze podle mínění adresáta."⁷³

⁷⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 143.

⁷¹ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 51-52.

⁷² KLAPETEK, Milan. *Komunikace, argumentace, rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 247 s. ISBN 978-80-247-2652-6. s. 104.

⁷³ SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3. s. 65.

3 ANALYTICKÁ ČÁST PRÁCE

V této části následuje rozbor jednotlivých argumentů. Je doplněn o kapitolu, která se věnuje jejich zhodnocení a přináší i vzájemnou komparaci řečníků.

3.1 LUBOMÍR ZAORÁLEK

První část analýzy se zabývá dvěma projevy, které přednesl místopředseda Sněmovny a poslanec ČSSD Lubomír Zaorálek. Cílem jeho vystoupení bylo přesvědčit ostatní kolegy, aby hlasovali pro jím navrhovaný bod programu, kterým se měla stát zpráva premiéra Petra Nečase o výsledku evropského summitu v Bruselu, který se konal ve dnech 23. – 26. 10. 2011.

Důvodů pro vybrání následujícího projevu pana poslance Zaorálka je několik. Jeho působení ve Sněmovně patří k nejdelším – v roce 2011 završil 15 let svého působení. Během tohoto období byl po dobu čtyř let předsedou Poslanecké sněmovny. Od roku 2010 působil jako stínový ministr zahraničí, jako šéf resortu byl jmenován v lednu 2014. Lubomír Zaorálek se aktivně angažuje v zahraničí a patří k odborníkům na EU.

Úterý 1. listopadu 11:40:⁷⁴

Dobrý den, dámy a pánové. Tady se začalo už mluvit o tom, čím by měla začít tato schůze a jaké body by měly, neměly být jako body, kterými bychom měli dnes začít. Dovolte mi, abych v tom případě tedy navrhl změnu programu, o kterou bych chtěl požádat, aby se hlasovalo.

Já jsem tady minulý týden neuspěl, když jsem v úterý navrhoval, aby premiér Petr Nečas předložil informaci o tom, s jakou pozicí jede jako představitel české vlády na summit Evropské rady Evropské unie. Vy si možná ještě pamatujete, že tady ten návrh byl zamítnut a vy jste nesouhlasili se zařazením toho bodu. Já dnes tedy znovu opakuji velmi podobný návrh. Summit mezitím proběhl. Byl to summit, který je pokládán za mimořádný, krizový. Byla na něm přijata opatření, která známe převážně z médií, protože o tom, co tam bude, ani o tom, co se odehrálo, nemáme oficiálně informaci od těch, kteří nás zastupovali. Takže se asi nevíte, že tady chci navrhnout, aby jako první bod jednání Poslanecké sněmovny dnes byla zařazena zpráva premiéra Petra Nečase z jednání Evropské rady Evropské unie v minulém týdnu.

Myslím, že co se týče zdůvodnění, tak bych o něm mohl mluvit dlouze. Já bych chtěl zdůraznit to, že zítra se máme zabývat projednáváním státního rozpočtu. Jsem přesvědčen, že to, co se děje v Evropské

⁷⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025119.htm#r10>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

unii, a ta opatření, která tam byla přijímána, a řekněme úspěch toho, co tam bylo navrženo, je poměrně v dost těsné vazbě i na vývoj české ekonomiky v příštím roce. Tady v současné době se vede celá řada témat, která se týkají českého rozpočtu a která se týkají vývoje v Evropské unii. A je možné také šířit celou řadu dohadů. Jenom připomínám, že Ministerstvo financí zveřejnilo odhad na příští vývoj české ekonomiky v příštím roce a avizuje snížení ekonomického růstu. Je samozřejmě otázka, v jaké vazbě je tady tato spekulace o sníženém odhadu na vývoj v Evropě. Ale pokládám za naprosto nutné a samozřejmé, abychom se o tom tady bavili. Jestli tedy dospěla česká delegace v Evropské unii k názoru, že plán bude neúspěšný, a na základě toho se odvíjejí spekulace o tom, že musíme zpracovávat katastrofické scénáře, tak bych to tady rád slyšel. Pokud je to jinak, také bych byl rád, kdybychom o tom vedli debatu. Ale myslím si, že nikdo, kdo se zabývá situací české ekonomiky, nemůže mít pochyby o tom, že to, co se projednávalo na Evropské radě, má přímou vazbu na další vývoj české ekonomiky nejenom v příštím roce, ale obecně. Takže bych byl velice rád, kdybychom tu přesnou informaci dostali. Byl bych rád, kdybychom ji dostali dřív, než se budeme zítra zabývat státním rozpočtem. A aby se mimochodem ukázalo také to, jaká je souvislost prognóz s vývojem v Evropě.

Obávám se jedné věci. Že pokud nebudeme přesně informováni a nebude tady přesné povědomí o tom, co se v Evropě děje, tak je možné také evropský vývoj často používat jako záminku a zástěrku. Je možné se na něj vymlouvat, je možné vlastní chyby svádět na to, že eurozóna má problémy. A myslím si, že to by bylo něco, co neprospěje cestě z problémů, o kterých se mluví, že českou ekonomiku čekají.

Já si prostě nejsem jist tím, že v této chvíli je důvod spřádat prognózy o katastrofických propadech české ekonomiky, když je evidentní, že v Evropě bychom se jako členská země unie měli snažit podílet na programu, který právě takovými negativním scénářům zabrání. Takovýto pozitivní přístup bych od člena Evropské unie očekával spíše než to, že po návratu se budeme zabývat katastrofickými scénáři, aniž bychom si řekli, co se přesně v Evropě děje a co se dá očekávat, že se bude dále dít.

Takže já si myslím, že je to nesmírně důležité, abychom si ujasnili vývoj evropský, abychom si ujasnili pozici České republiky a abychom to udělali dřív, než se začneme zabývat státním rozpočtem. Aby se rozptýlily prostě ty mlhy, nejasné náznaky, spekulace, katastrofické scénáře, které se v posledních hodinách začaly v této zemi diskutovat.

Takže opakují: První bod dnešní schůze bych chtěl, abychom odhlasovali – Zpráva premiéra Petra Nečase z jednání Evropské rady. (Potlesk poslanců ČSSD.)

Vzhledem k tomu, že Zaorálkův projev patří do kategorie stylů veřejných a že jej podle funkčních faktorů můžeme zařadit do komunikace politicko-agitační,⁷⁵ obsahuje jeho projev množství chyb, kterých by se během tohoto typu komunikace zkušený politik neměl dopouštět.

Pokud budeme vycházet z klasického pojetí řečnického umění, které bylo načrtnuto již v antice, Zaorálek používá velké množství *parazitních slov*,

⁷⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 210.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

kteřé působí v rámci projevu rušivě (*Já jsem tady minulý týden neuspěl; Já dnes tedy znovu opakuji velmi podobný návrh; Já si prostě nejsem jist tím; Je samozřejmě otázka, v jaké vazbě je tady tato spekulace o sníženém odhadu na vývoj v Evropě; Aby se rozptýlily prostě ty mlhy*).⁷⁶ Během projevu jsou také patrné poslancovy problémy s větnou skladbou, často se vyskytuje *anakolut*⁷⁷ (*Dovolte mi, abych v tom případě tedy navrhl změnu programu, o kterou bych chtěl požádat, aby se hlasovalo.; Aby se rozptýlily prostě ty mlhy, nejasné náznaky, spekulace, katastrofické scénáře, které se v posledních hodinách začaly v této zemi diskutovat*). Zásadním nedostatkem pak je, že v rámci struktury projevu dochází k neustálému opakování hlavních premis. To lze vyzorovat například tím, když se zaměříme na slovní spojení „katastrofické scénáře“, které se v Zaorálově projevu objevuje třikrát ve velice podobném kontextu (*Já si prostě nejsem jist tím, že v této chvíli je důvod sprádat prognózy o katastrofických propadech české ekonomiky; Takovýto pozitivní přístup bych od člena Evropské unie očekával spíš než to, že po návratu se budeme zabývat katastrofickými scénáři, aniž bychom si řekli, co se přesně v Evropě děje a co se dá očekávat, že se bude dále dít; Aby se rozptýlily prostě ty mlhy, nejasné náznaky, spekulace, katastrofické scénáře, které se v posledních hodinách začaly v této zemi diskutovat*). Uvedené slovní spojení katastrofické scénáře také upozorňuje na další jev, který Zaorálek často využívá – *předpojatá slova*.⁷⁸ Tento typ argumentační strategie, vyjádřený taktéž v Schopenhauerově úskoku číslo 12, cílí na emoční ovlivnění posluchačů a na skryté použití *petitio principii*.⁷⁹ To, co se má dokázat, je posluchačům předloženo do soudu či do slovního spojení, ze kterého má vyplynout analytický úsudek. Příklad s katastrofickými scénáři je typickým využitím této strategie. Zaorálek *ad hominem*⁸⁰ obviňuje premiéra a vládu z toho, že sprádají katastrofické scénáře namísto toho, aby Sněmovnu informovali.

Použití *petitio principii* je součástí následující státi: „*Obávám se jedné věci. Že pokud nebudeme přesně informováni a nebude tady přesné povědomí o tom, co se v Evropě děje, tak je možné také evropský vývoj často používat jako zámlinku a zástěrku. Je možné se na něj vymlouvat, je možné vlastní chyby svádět na to, že eurozóna má problémy. A myslím si, že to by bylo něco, co neprospěje cestě z problémů, o kterých se mluví, že českou ekonomiku čekají.*“

⁷⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 207.

⁷⁷ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 247.

⁷⁸ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 174.

⁷⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 172.

⁸⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 164.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Zaorálek se při argumentaci pomocí *petitio principii* snaží posluchače přesvědčit, že ve skutečnosti jde vládě o zatajování informací. Naráží na to, že ministr financí Miroslav Kalousek před důležitým hlasováním o rozpočtu, které bylo na pořadu této schůze, prohlásil, že dojde v dalším roce k propadu české ekonomiky. Zaorálek se vyhýbá použití argumentu *ad hominem*, neboť nikoho explicitně nejmenuje. Z kontextu je ale jasné, že útočí právě na vládu a na členy vlády.

Pokud si celý argument rozložíme, pak dojdeme k následujícímu:

Argument č. 1 (Zaorálek):

P1: Ve Sněmovně není jasné povědomí o tom, co se děje v EU.

P2: Vláda může používat krizi v EU k tomu, aby na ní sváděla vlastní chyby.

Závěr: Proto může potenciální neznalost problematiky usnadnit vládě skrytí jejích chyb.

Jedná se tedy o *argument o příčině*,⁸¹ který patří do kategorie induktivních argumentů. V tomto případě jde o induktivní argument se slabou vazbou, který je platný a pravdivý. Problémem tohoto argumentu bylo, že cílil pouze na opozici. Nešlo tedy hovořit o tom, že se Zaorálek skutečně snažil přesvědčit koaliční poslance, aby hlasovali pro jeho návrh. Tím by totiž vystavili vlastní vládu (a Zaorálek jim to naznačuje), která procházela tvrdým obdobím, dalšímu potenciálnímu ohrožení. Zaorálek požádal premiéra, aby vysvětlil stanovisko vlády, kterou ale zároveň považoval za aktéra, který mohl na případné neznalosti problematiky nejvíce získat. Co ho tedy vedlo k názoru, že by premiér Nečas celou věc nezastíral, pokud by vystoupil před Sněmovnou?

Zaorálek si pravděpodobně během svého projevu uvědomil, že jeho argument není dostatečně přesvědčivý pro koaliční poslance, a proto se v poslední části projevu pokusil o spojení problematiky s aktuálnějším hlasováním o státním rozpočtu:

„Takže já si myslím, že je to nesmírně důležité, abychom si ujasnili vývoj evropský, abychom si ujasnili pozici České republiky a abychom to udělali dřív, než se začneme zabývat státním rozpočtem. Aby se rozptýlily prostě ty mlhy, nejasné náznaky, spekulace, katastrofické scénáře, které se v posledních hodinách začaly v této zemi diskutovat.“

⁸¹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 145.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Zaorálek v této neargumentační výpovědi vyjádřil své přesvědčení o tom, že by se měla vláda nejdříve zabývat evropskými otázkami před zahájením projednávání státního rozpočtu.

Úterý 1. listopadu 14:20:⁸²

Vážení kolegové, já se výjimečně ozývám, protože si tu nechci hořce stěžovat, že zase zabijete zprávu z jednání Evropské rady. Já vám jenom chci říci, že mě to skutečně zajímá, aby premiér vlády a ministr Kalousek nás informovali o tom, co se děje v současné době v Evropě.

Pokud sledujete servery, přátelé, tak víte, že padají burzy v Evropě a dokonce i mimo Evropu. Víte, že vyhlášení řeckého premiéra Papandrea, že chce referendum k tomu, aby se souhlasilo v Řecku s tím, co nabízí Evropská unie jako záchranný pás Řecku, že to vyvolalo samozřejmě docela bouřlivou emocionální reakci trhu. Mně připadá docela dokonce řekněme i intelektuálně zajímavé si říci, co se v současné době v Evropě děje. A připadá mi to nejen zajímavé, ale situace teď je přece docela vážně nahnutá. Nikdo neví, kam burzy budou padat. Nehrejme si, že se nás to netýká! Bez ohledu na to, kdo teď jsme opozice, koalice, tohle je věc, která může být zatraceně vážná dokonce v řádu hodin!

Přece píšou se dnes texty, ve kterých se informuje v médiích, v zahraničí, co se vlastně v Evropě rozhodlo. Že vlastně o Řecko nešlo, protože máme tady vážný problém. Nikdo neví, kolik těch credit default swaps dneska je v evropských bankách. Je to stejně ta situace, kvůli které v Americe museli zachránit AIG, protože nikdo nevěděl, kolik swapů úvěrového selhání je v té bance, a vyvolalo by to globální finanční problémy. Říká se, že my jsme dnes ve velice podobné situaci v Evropě a důvod záchrany Řecka nebylo primárně Řecko, ale právě to, že se nikdo – protože to jsou věci, které nejsou účtovány, nejsou nikde v bilancích, nejsou nikde obchodovány, nejsou ani evidovány žádnými centrálními institucemi, nikdo neví, jaký je rozsah této nákazy – to byl důvod, proč prioritou byla vyhnout se bankrotu Řecka za každou cenu! Opakuji, vlastně nešlo primárně o Řecko, ale o situaci v evropských bankách. To je to, co je ta časovaná mina, která jev podloží. A to, co řekl řecký premiér, že o tom chce nechat referendum, je samozřejmě věc, která může být jako výbuch dynamitu! Rozumíte – my máme zítra projednávat rozpočet, tady je událost opravdu zásadního významu, a my si k tomu neřekneme ani slovo?

Chápete, zapomeňte na to, kdo to říká, ale tohle je zásadní věc pro každý stát, který se chce zabývat v řádu hodin rozpočtem. To znamená, já to říkám, že je celá řada důvodů, abychom si o tom něco řekli. Jsem si jist, že ministr financí má k tomu co říci. Jsem si jist, že premiér v této chvíli má k tomu co říci. Ale nemá cenu, abych se na to vyptával pokoutně. Myslím si, že některé věci by tady prostě mohly zaznít celé.

Já na vás apeluji a říkám to naprosto upřímně, já bych nesmírně stál o to, abychom základní informaci dostali o tom, co se v Evropě děje. A snad každý, kdo to sledujete, tak mi musíte dát zapravdu, že situace je zatraceně vážná. Děkuji. (Potlesk poslanců ČSSD.)

Poslanec Zaorálek se vrátil k tématu ve chvíli, kdy byl jeho návrh na zařazení

⁸² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025135.htm#r5>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

do schůze vetován třemi koaličními poslaneckými kluby. V jeho projevu lze najít velké množství chyb ve větné skladbě (*Přece píšou se dnes texty; aby premiér vlády a ministr Kalousek nás informovali o tom; Přece píšou se dnes texty; Je to stejně ta situace; to byl důvod, proč prioritou byla vyhnout se bankrotu Řecka za každou cenu*), v případě některých souvětí pak věty na sebe vůbec nenavazují – *anacolut* (*Je to stejně ta situace, kvůli které v Americe museli zachránit AIG, protože nikdo nevěděl, kolik swapů úvěrového selhání je v té bance, a vyvolalo by to globální finanční problémy; Že vlastně o Řecko nešlo, protože máme tady vážný problém; Říká se, že my jsme dnes ve velice podobné situaci v Evropě a důvod záchrany Řecka nebylo primárně Řecko, ale právě to, že se nikdo – protože to jsou věci, které nejsou účtovány, nejsou nikde v bilancích, nejsou nikde obchodovány, nejsou ani evidovány žádnými centrálními institucemi, nikdo neví, jaký je rozsah této nákazy – to byl důvod, proč prioritou byla vyhnout se bankrotu Řecka za každou cenu!*). Objevuje se množství *předpojatých slov a slovních spojení*⁸³ (*hořce stěžovat; zase zabijete zprávu; Nehrejme si; padají burzy; situace teď je přece docela vážně nahnutá; časovaná mina; vypytl pokoutně; situace je zatraceně vážná*) a *parazitních slov*⁸⁴ (*situace teď je přece docela; Přece píšou se dnes texty; kolik těch credit default swaps; Opakuji, vlastně nešlo primárně o Řecko*).

Pokud se podíváme na Zaorálkovu argumentaci podrobněji, lze identifikovat jeho snahu o ovlivnění posluchačů *falešným dilematem*,⁸⁵ prostřednictvím *sugestivní dichotomie*⁸⁶ (*Nehrejme si, že se nás to netýká! Bez ohledu na to, kdo teď jsme opozice, koalice, tohle je věc, která může být zatraceně vážná dokonce v řádu hodin!*). Není však přítom jasné, co mělo být skutečným výstupem jeho snahy. Zpráva premiéra ze summitu v Parlamentu, kterou poslanec Lubomír Zaorálek požadoval, nebyla pro stabilitu země klíčová. Z tohoto hlediska je tedy jeho snaha argumentovat pomocí *sugestivní dichotomie* správná. Vyvoláním obav, nikoliv logicky platnou a jasně formulovanou argumentací, chtěl poslanec docílit změny názoru koaličních poslanců.

Ve Sněmovně, rozdělené z hlediska vztahu k EU přibližně na dvě části, a s premiérem, který je předsedou euroskeptické ODS, Zaorálek se svým argumentem založeným na vytvoření falešného dilematu neuspěl. Problematický je z pohledu logiky již samotný začátek projevu (*Vážení kolegové, já se výjimečně ozývám, protože si tu nechci hořce*

⁸³ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 174.

⁸⁴ Vyznačená podtržením.

⁸⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 169.

⁸⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 176.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

stěžovat, že zase zabijete zprávu z jednání Evropské rady). V něm Zaorálek prohlásil, že se nehlásí proto, aby si „hořce stěžoval“. Ke vznášení námitek a stížností ale během projevu opakovaně došlo.

Mnoho prvků, které Zaorálek ve svých dvou projevech použil, nemají být podle Milana Jelínka v politicko-agitačním projevu přítomné.⁸⁷ Obzvláště je nutné se pozastavit nad tím, že jej pozice stínového ministra zahraničí největší politické strany potenciálně stavěla do role vážného kandidáta na jednu z nejdůležitějších funkcí ve vládě - ministra zahraničí - což se posléze i stalo.

⁸⁷ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 210.

3.2 VLASTA BOHDALOVÁ

Vlasta Bohdalová byla poslankyní ČSSD od roku 2006, kdy se poprvé dostala do Poslanecké sněmovny. Ve svém životopise uvádí, že se 16 let věnovala výuce českého jazyka. I proto je její vystoupení pro tuto práci zajímavým obohacením, protože poskytuje možnost reflektovat řečnické schopnosti ženy, která měla vysokoškolskou i odbornou průpravu z předchozího zaměstnání.

Úterý 1. listopadu 12:20:⁸⁸

Dobré časné odpoledne, vážené paní kolegyně, vážení páni kolegové. Dovolte mi, abych navrhla vyřadit bod číslo 49, sněmovní tisk 369/6, z dnešního projednávání.

Možná, že si někdo řekne hm, vždycky tady mluví o školství, proč najednou mluví o energii. No protože školství energii potřebuje, to je naprosto jednoduché. Ale taky proto, že když jsem včera cestovala do Prahy, tak jsem si všimla okny autobusu, že jsou tam ty hnusné solární panely, a teď jsem si uvědomila, co všechno tady máme dneska projednávat a že zas tady máme projednávat třetí čtení zákona, který zase řeší nějaké náhradní zdroje energie. A mě napadlo: Sakra, ty panely jsou opravdu ošklivé, a co když tady chtějí k těm panelům ještě stavět nějaké bedny na bioplyn, a to už ta naše česká země bude odporná, že sem fakt žádný turista nepřijede. A k nám do jižních Čech vůbec ne, protože tam nám tu dálnici nikdy nepostavíte. Takže proto jsem se rozhodla, že dneska navrhnu, aby se tato ctěná Sněmovna zabývala rozpočtem, prvním čtením rozpočtu peněz na dopravní infrastrukturu a dalšími věcmi, ale aby rozhodně nejednala o něčem tak ošklivém, jako jsou solární panely či bedny na bioplyn. Děkuji.

Paní poslankyně Vlasta Bohdalová z ČSSD ve svém projevu reagovala na to, že Poslanecká sněmovna měla projednávat zákon o náhradních zdrojích energie. Jejím cílem bylo odstranění třetího čtení z programu schůze a jeho nahrazení projednáním rozpočtu pro infrastrukturu. Ve svém proslovu použila dva argumenty, které jsou rozebrány. Před analýzou jednotlivých argumentů je nutné konstatovat, že paní poslankyně významově zaměňuje slova energie a energetika. Zabývá se výstavbou a výrobou elektrických zařízení, respektive zařízení sloužících na výrobu energie. Z hlediska politického projevu se jedná o významný nedostatek, protože jeho nepřesná terminologizace může vést k vytvoření *vemlouvavé definice*, která umožnila političce potencionálně manipulovat s veřejným míněním.

⁸⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025123.htm#r5>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V prvním argumentu poslankyně sdělila ostatním kolegům, proč se přihlásila o slovo a jaké byly její důvody k tomu, že hovořila o zákonu, který byl zaměřen na energetiku a nikoliv na školství, ke kterému se vyjadřovala v Parlamentu často.

Nejdříve provedeme standardizaci argumentu:

Argument č. 2 (Bohdalová):

P1: Vlasta Bohdalová většinou mluví o školství.

P2: Školství potřebuje energii.

Závěr: *Proto* bude mluvit o energii.

Použijeme-li Szymanekovu, Wiczorekovu a Wójcikovu terminologii, tento argument spadá do kategorie *deduktivních argumentů v užším smyslu*. Premisy jsou platné a pravdivé, ale jejich použití nic nevypovídalo o závěru - argument je nedokonalý.

Z dalšího rozboru proslovu poslankyně lze odhalit, že cílem poslankyně vůbec nebylo mluvit o energetice (energii), protože to vyžaduje školství. Ve skutečnosti bylo jejím cílem vyřadit projednávání zákona ve třetím čtení, který se problematikou zabýval.

Ve svém druhém argumentu poslankyně tvrdila, že solární elektrárny a stanice na bioplyn se jí nelíbí (*Sakra, ty panely jsou opravdu ošklivé, a co když tady chtějí k těm panelům ještě stavět nějaké bedny na bioplyn*). Podle názoru Bohdalové v případě projednání daného zákona dojde k tomu, že Česká republika se stane nepopulární turistickou destinací. Třetí čtení zákona ale následuje po dvou obecných rozpravách, kdy poslankyně mohla vznášet námítky nebo podávat pozměňovací návrhy. Odstraněním zákona z pořadu schůze nemohla docílit důležitého vítězství, pouze odložení celé záležitosti na další schůzi Sněmovny. Z části lze tento argument považovat za úskok číslo 34.

Argument si rozložíme:

Argument č. 3 (Bohdalová):

P1: Poslankyně se nelíbí solární panely a stanice na bioplyn.

P2: Turisté do České republiky přestanou jezdit, pokud tu bude hodně solárních elektráren a stanic na bioplyn.

Závěr: Zákon o náhradních zdrojích energie by se neměl projednat.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Závěr učiněný z tohoto *deduktivního argumentu* v širším smyslu paní poslankyně Bohdalovou vůbec nevyplývá z jeho premis - řadíme jej tedy stejně jako argument první do kategorie *non sequitur*. Zdůvodňující vazba mezi jednotlivými premisami a závěrem neexistuje, tudíž nesplňuje podmínku relevance.

Druhá premisa je navíc dosti subjektivní a Vlasta Bohdalová pro ni nepředkládá žádné zdůvodnění. Lze tedy konstatovat, že její argument obsahuje věcnou chybu. Poslankyně se domnívá, že pokud jí osobně nelíbí solární elektrárny, nebudou se líbit ani turistům, ba dokonce povedou k tomu, že turisté zvolí jinou destinaci. Vůbec tak nepřihlíží k tomu, že většina zahraničních turistů jezdí do České republiky pouze do měst a tudíž je existence či neexistence solárních elektráren pro jejich rozhodnutí, zda přijedou, naprosto irelevantní. Také naprosto ignoruje fakt, že solární elektrárny jsou dnes rozmístěné po celém světě, dokonce v mnohem větší míře, než v České republice. Empiricky svůj argument nijak nedokládá, ale snaží se použít vlastní autoritu *ad verecundiam* (jí se panely a stanice nelíbí, ona má pravdu).

V rámci představeného argumentu zazní ještě argument další, ve kterém poslankyně obviňuje Sněmovnu za nepřidělení financí na výstavbu dálnice do jižních Čech. V argumentační výpovědi tento fakt podle paní poslankyně vedl k tomu, že do jihočeské oblasti nejezdí turisté. Tento způsob argumentace v mnohém připomíná znaky *falešné premisy*. Paní poslankyně asi jen těžko mohla předpokládat, že by se turisté zajímali o to, zda vede či nevede do jižních Čech dálnice. Ve skutečnosti bylo cílem její výpovědi poukázat na to, že je v jejím zájmu výstavba dálnice.

Celý proslov působí příliš emotivně a neprofesionálně a vyskytuje se v něm většina chyb, které zmiňuje Milan Jelínek při jeho definování stylistický předpokladů úspěšného projevu. Poslankyně Bohdalová nemluví spisovnou češtinou (*hm; vždycky; fakt; zas*) používá velké množství *předpojatých slov a slovních spojení* (*hnusné solární panely; bedny na bioplyn*) a dokonce použila i *vulgarismus* (*Sakra*).

**3.3 BOHUSLAV SOBOTKA, MIROSLAVA NĚMCOVÁ, PAVEL KOVÁČIK,
VLADIMÍR KONÍČEK**

Jedním z prvních vypjatých momentů na schůzi Sněmovny byla diskuze o porušování jednacího řádu Poslanecké sněmovny. Celý spor vznikl jako reakce předsedy ČSSD Bohuslava Sobotky na to, že předsedkyně Sněmovny Miroslava Němcová nepovolila poslaneckým klubům ČSSD a KSČM vetovat zařazení dvou senátních tisků na pořad schůze.

Úterý 1. listopadu 15:00:⁸⁹

Děkuji. Já rozumím tomu, že o námitce se rozhodne hlasováním, ale já si nejsem úplně jist, jestli my tady hlasováním můžeme posvětit porušení jednacího řádu Poslanecké sněmovny v situaci, kdy ta věc je zřejmá, a kdy tady dokonce došlo i v minulosti k určitému precedentu při projednávání obdobného návrhu. Já bych chtěl odkázat nejenom tedy na příslušné ustanovení jednacího řádu Poslanecké sněmovny, ale také na situaci, která zde již v Poslanecké sněmovně nastala, tuším, že to bylo 1. února 2011, to znamená 1. února letošního roku, kdy paní předsedkyně Poslanecké sněmovny Němcová nechala při schvalování programu schůze Sněmovny hlasovat o třech bodech, a jeden z těchto tří bodů bylo zařazení dvou senátních tisků, které přišly do Poslanecké sněmovny. A tehdy jsme explicitně tyto dva body schválili hlasováním Poslanecké sněmovny jako součást programu schůze Poslanecké sněmovny. A jestliže jednou o těchto bodech zde bylo explicitně hlasováno, pak je zřejmé, že lze použít ustanovení § 54 odst. 6: "Návrh na doplnění schváleného pořadu schůze Sněmovny nelze projednat, vnesou-li proti námitku nejméně dva poslanecké kluby nebo 20 poslanců." Já bych se chtěl jasně jménem poslaneckého klubu sociální demokracie připojit k vetu proti projednání těchto návrhů na schůzi Poslanecké sněmovny, neboť došlo ke změně schváleného pořadu schůze, resp. došlo by k této změně, a odvolávám se na to, co se zde odehrálo v Poslanecké sněmovně na začátku února letošního roku, kdy jsme explicitně hlasovali o zařazení těchto senátních bodů do programu schůze. Podle mého názoru není možné tyto body projednat na této schůzi Poslanecké sněmovny. A já bych pouze se chtěl vrátit k tomu, co už jsem zde říkal.

Bohuslav Sobotka použil v první části svého proslovu argument *ex concessis* a poukázal v něm na situaci, ke které došlo v únoru roku 2011. Jeho záměrem bylo připomenout ostatním kolegům, že v nedávné minulosti k podobné situaci došlo, přičemž stanovisko předsedkyně Poslanecké sněmovny bylo opačné. Sobotka se v této části nevyhnul opakování slova *explicitně*.

⁸⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025139.htm#r8>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Úterý 1. listopadu 15:00:⁹⁰

Vážená paní předsedkyně, vážené kolegyně, vážení kolegové, víte, že v době, kdy jsme zde projednávali vládní balíček škrťů v sociální oblasti, vládní koalice tvrdila, přišla s fikcí, že existuje stav legislativní nouze, sociální demokracie tuto fikci zpochybnila, nicméně jsme doporučili koalici, aby hledala jiné řešení. Tehdy vládní koalice na to neslyšela, my jsme se museli obrátit na Ústavní soud, protože ten jediný může takovýto spor rozhodnout, a Ústavní soud rozhodl o tom, že tato fikce stavu legislativní nouze byla neoprávněná, a koalice musí nyní tyto zákony schvalovat znovu, mimo jiné na této schůzi nebo na nějaké další schůzi Poslanecké sněmovny.

Sobotka se v další části odvolával na Ústavní soud, který v jiném, částečně podobném sporu, rozhodl v neprospěch vládní koalice. V tomto případě se jednalo o *povrchní analogii, neboť tento případ byl nepodstatný pro to, co chtěl poslanec Sobotka dokázat. Pomineme-li nejasnou návaznost, můžeme tento argument také zařadit do kategorie argumentů ad verecundiam*, které se opírají o autoritu jiné instituce, v tomto případě Ústavního soudu. Pan poslanec nepřímou naznačoval, že vládní koalice je nedůvěryhodná, protože v minulosti již přistoupila k řešení, které bylo v rozporu s ústavním právem České republiky.

Reakce předsedkyně Poslanecké sněmovny Miroslavy Němcové byla následující:

Úterý 1. listopadu 15:00:⁹¹

Pan předseda Sobotka skončil naprosto mylnou a chybnou informací, závěrem, kterým říkal, že můžeme svolat mimořádnou schůzi a tyto body, které nám vrátil Senát, na ni zařadit. To je naprosto chybná, jednacímú řádu odporující informace a naprosto vyloučený, nemožný postup. V minulosti jste to byli právě vy, kdo takový postup tady zpochybňoval, nyní jej prosazujete. To je první věc, kterou chci říct.

Druhá věc, která se týká tady toho, zda můžeme, nebo nemůžeme dnes projednávat body vrácené Senátem, zda je možno vznést veto proti tomu, aby byly projednávány na této schůzi, nebo zda není možno toto veto vznést. Já kategoricky říkám, že toto veto vzneseno býti nemůže, a odkazuji se já na případy, které zde nastaly právě v roce 2005. Mám zde stenozáznamy ze schůze, kterou řídil pan místopředseda Zaorálek. Podobný pokus o to, aby byly zařazeny tyto body, vetováno jejich zařazení, zde proběhl. Pan místopředseda Zaorálek ze stenozáznamu s tím zásadně nesouhlasí, byla vznesena námitka proti jeho postupu, Poslanecká sněmovna s touto námitkou nesouhlasila a zákony prostě vetovány být nemohly. Nemohly být vetovány proto, protože ze zákona vyplývá povinnost předsedovi Poslanecké sněmovny zařadit na nejbližší schůzi Sněmovny zákony, které nám Senát vrací. Není tam možnost, není tam řečeno, že Sněmovna se rozhodne, jestli je zařadí, nebo nerozhodne. Je tam jednoznačné ustanovení, že

⁹⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025139.htm#r8>

⁹¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025139.htm#r8>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Sněmovna, předseda, tyto body zařadí. Proti tomu samozřejmě může jít to, jestli je Sněmovna projedná, nebo neprojedná. To je jiná otázka. Ale že na programu té schůze se ocitnou, je naprosto jednoznačné.

Pokud jde k tomu, k té informaci, kterou zde podával pan předseda Sobotka k tomu únoru letošního roku, musím říci, že jsme hlasovali, mám tady ten stenozáznam, hlasovali jsme o zařazení bodů, kdy budou zařazeny jako body - jako 1. a 2. bod. Nikoli o tom, jestli se stanou součástí schůze, ale zda budou projednávány jako 1. nebo 2. bod.

V tomto případě můžeme hovořit o využití *retorsio argumenti* (**Argument - Němcová**), v němž Němcová připomenutím podobné situace z doby, kdy předsedou Sněmovny byl sociální demokrat Lubomír Zaorálek, otočila Sobotkův argument proti ČSSD a jejímu předsedovi. Dalším prostředkem použitým k podpoře tvrzení paní předsedkyně byl argument *tu quoque* (*ty také*), poukazující na to, že ČSSD podobný postup prostřednictvím Lubomíra Zaorálka v minulosti, konkrétně v roce 2005, použila. Lze tedy konstatovat, že Němcová postupovala správně. Její argumentace byla přesná a k věci (*ad rem*). Němcová se zaměřila na konkrétní problémy a vycházela z empiricky ověřitelných faktů. Na rozdíl od Sobotky se nepokusila o podporu svého argumentu některou premisou, která by věcně nesouvisela s danou situací. Za své vystoupení byla odměněna potleskem koaličních poslanců.

Bezprostředně po projevu učiněném předsedkyní Poslanecké sněmovny se o slovo přihlásil předseda poslaneckého klubu KSČM Pavel Kováčik, který konstatoval:

Úterý 1. listopadu 15:00:⁹²

Děkuji za slovo. V tom je právě to kouzlo demokracie, že někdo může mít ten názor a druhý onen. Já se tady přiznám, že nemám ten názor, ale mám onen. A myslím si, že veto je správně, a v souladu s mnohými dalšími kolegy a kolegyněmi zde v Poslanecké sněmovně. Takže teď plním svůj slib z mé minulé řeči a vznáším námitku proti postupu předsedající a žádám, aby se o ní hlasovalo. Děkuji.

Pan poslanec se ve svém ironizujícím příspěvku pokusil situaci odlehčit a celou věc zesměšnit pomocí logicky neplatné argumentace, zaměřené více na získání pozornosti ostatních poslanců. Jedná se tedy o argument *ad auditores*. Zároveň se poslanec Kováčik dožaduje přízně davu, když zmiňuje, že jeho názor jistě zastávají i další poslanci a poslankyně.

⁹² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025139.htm#r8>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Argument lze standardizovat takto:

Argument č. 4 (Kováčik):

P1: V demokracii může mít každý jakýkoliv názor.

P2: Kováčik se domnívá, že veto je správné.

Závěr: *Proto* vznáší námitku proti postupu předsedkyně.

Z pohledu logiky byl tento deduktivní argument v pořádku - obě dvě premisy lze považovat za platné i pravdivé, ale zároveň je nutné vznést námitku proti vágnosti celého argumentu. Logické nebylo ani Kováčikovo chování v kontextu této argumentační výpovědi. Po předsedkyni Poslanecké sněmovny podává za její výrok, který si předtím úspěšně ubránila, námitku, ale v obecné rovině říká, že každý má právo na jakýkoliv názor. Ten však předsedkyni netoleruje. Z toho důvodu lze usuzovat, že se jedná o *argument se speciální výjimkou*. Sám sebe přitom poslanec považuje za výjimku - může mít jaký názor chce, ale ostatní nikoliv.

Dalším problémem této argumentační výpovědi je definice demokracie, kterou Pavel Kováčik předložil. Lze ji označit jako *vemlouvavou definici*, která sice vypadá přímočaře, ale má v sobě celou řadu skrytých implikací. Kováčikovu definici si tak lze vyložit například tak, že demokracie je v zásadě nekvalitní, neboť umožňuje těm, kteří mají nesprávné názory, aby tyto názory nadále zastávali. To přitom není pravda, neboť již samotná legislativa jasně formuluje, co je a co není správné. Podle poslancovy definice by přitom tato funkce nebyla relevantní.

Po vystoupení předsedy poslaneckého klubu KSČM se o slovo opět přihlásil Bohuslav Sobotka.

Úterý 1. listopadu 15:00 - 15:10:⁹³

Děkuji, vážená paní místopředsedkyně. Vážené kolegyně, vážení kolegové, vážená vládo, já bych si dovolil jménem poslaneckého klubu sociální demokracie vyjádřit velké politování nad tím, jakým způsobem, jakým šmahem tady byla zamítnuta celá řada nových bodů, které jsme navrhovali na program schůze Poslanecké sněmovny.

Já nevím, co se ještě musí stát např. v souvislosti s letouny CASA, aby v této Poslanecké sněmovně se objevila vůle se touto věcí zabývat. Já bych jenom ocitoval: Podle informace z generálního štábu došlo v neděli při návratu ze španělské Sevilly k závadě na letounu CASA. Během přistávacího

⁹³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025139.htm#r8>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025140.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

manévru přestal fungovat navigační displej a některé palubní přístroje, následně pak došlo k závadě na pravém motoru a letoun tak přistával jen s jedním motorem. - To znamená, tady mohlo dojít přímo k ohrožení občanů tím, že by nedejbože došlo k letecké katastrofě, a tato Poslanecká sněmovna se touto věcí odmítla zabývat.

Myslím si, že je velká chyba, že se Poslanecká sněmovna odmítla zabývat také otázkou aktuální hospodářské situace a že k této věci nevystoupil ani předseda vlády, ani ministr financí. A je nepochybně chyba, že Poslanecká sněmovna odmítla návrh na to, aby zde byla přednesena informace o pozicích, které Česká republika dnes zastává v rámci jednání uvnitř Evropské unie. Já doufám, že během této schůze Poslanecké sněmovny ještě bude příležitost, abychom se k těmto tématům vrátili, a poslanecký klub sociální demokracie nepochybně bude chtít ještě tato témata znovu otevřít.

Rád bych zopakoval žádost směrem k předsedkyni Poslanecké sněmovny, aby zde byla poskytnuta jasná informace o tom, kdy, v jakých termínech bude možné předkládat návrhy na změnu programu. Myslím si, že je chyba, že paní předsedkyně se do této chvíle k této mé jasně formulované a opakovaně předkládané otázce nevyjádřila. A aby případně měla čas najít odpověď ze strany legislativy a aby se také mohl poradit náš poslanecký klub o dalším postupu, tak chci požádat o přestávku na jednání poslaneckého klubu v délce jedné hodiny. Děkuji.

Vzhledem k tomu, že svůj argumentační souboj s předsedkyní Poslanecké sněmovny prohrál, uchýlil se Sobotka k úskoku *mutatio controversiae*. Schopenhauer se touto strategií zabývá hned ve dvou úskocích číslo 18 a 29, který částečně považuje *mutatio controversiae* za formu *diversio*. Vůbec poprvé se v jeho proslovu objevují *předpokládaná slova* (*šmahem; nedejbože*), která naznačují, že předseda ČSSD svůj projev pronesl emotivněji, než v předchozích případech. Sobotka změnil téma a začal mluvit o velice kontroverzní kauze letadel CASA.

Jeho argument standardizujeme:

Argument č. 5 (Sobotka):

P1: Na vojenském letounu CASA při přistávání v ČR selhalo několik zařízení.

P2: Mohlo dojít k letecké katastrofě.

P3: Poslanecká sněmovna se záležitostí odmítla zabývat.

Závěr[skrytý]: Chování Poslanecké sněmovny ohrožuje životy občanů České republiky

Jednalo se o *induktivní argument se slabou vazbou mezi premisami a skrytým závěrem*. Mluvčí, v tomto případě pan poslanec Sobotka, nechal adresáty svého projevu, ať si jej vyvodí z jím přednesených premis sami. V tomto případě se nejednalo o obtížný úkol - závěrem jest, že Poslanecká sněmovna svou nečinností v kauze letadel

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

CASA může ohrozit občany České republiky. Druhým možným provedením standardizace argument bychom mohli dojít k závěru, že pokud by byla 3. premisa považována za závěr, Bohuslav Sobotka by se dopustil chyby *non sequitur*. V kontextu jeho výpovědi to ale není pravděpodobné.

Jednání Poslanecké sněmovny bylo po vystoupení Bohuslava Sobotky přerušeno. Po přestávce následoval proslov poslance KSČM Vladimíra Koníčka, který se znovu vrátil k debatě, týkající se procedurálního postupu při vetování senátních tisků.

Úterý 1. listopadu 16:15:⁹⁴

Vládní koalice odmítla veto komunistických poslanců k zařazení senátních tisků. Budiž. V tom roce 2005, jak vzpomínala paní předsedkyně, ale měla ODS zcela jiný názor. A já si dovolím citovat z vystoupení pana poslance Bendy. Po vznesení veta paní poslankyní Talmanovou tehdejší předseda Zaorálek toto veto také odmítl a pan poslanec Benda tehdy protestoval: "Vážený pane předsedo, já se domnívám, že se v této věci mýlíte. Veto na doplnění návrhu pořadu lze vznést. Lze vznést ke každému návrhu na doplnění pořadu schůze. To není žádný bod, který by byl zařazován ze zákona jako interpelace, ústní interpelace a odpovědi na ně. Toto je normálně bod, u kterého uplynula lhůta. Jestli si pečlivě přečtete ustanovení, která se týkají návrhů vrácených prezidentem republiky, resp. Senátem, tak tam - upozorňuji - že předseda předloží vrácený zákon Sněmovně na nejbližší schůzi, nejdříve však za deset dnů od jeho doručení. Takže je spíše s podivem, že se předkládá uprostřed schůze. Je to nezvyklost, ke které by nemělo docházet. Navíc, pokud si přečtete § 54 odst. 7 zákona o jednacím řádu, tak je jasné, že jsou i typy schůzí, na které se dokonce tyto návrhy zákonů explicitně nezařazují, ba dokonce nesmějí zařadit. Čili se domnívám, že v tomto případě jde z vaší strany o prostý návrh, na který samozřejmě nepochybně máte právo jako každý jiný poslanec, ale tento návrh podléhá režimu Poslanecké sněmovny, to znamená, že o návrhu na doplnění pořadu schůze nelze hlasovat, vznesou-li proti němu, resp. že tento návrh se neprojednává, vznesou-li proti němu námitku dva poslanecké kluby nebo dvacet poslanců. V tuto chvíli je návrh neprojednatelný."

To je citace z řeči pana poslance Bendy tehdy v roce 2005. To bylo před šesti lety. To je teď už pasé. Vládní koalice si teď výklad jednacího řádu ohnula k obrazu svému. Budiž, přehlasovali jste nás.

Ale podle jednacího řádu, paní předsedkyně, máte povinnost předložit Sněmovně tyto tisky k hlasování a Sněmovna dnes svými hlasováními odmítla zařazení těchto tisků na pořad této schůze. Opakuji - hlasy koaličních poslanců Sněmovna odmítla zařadit je na tuto schůzi. Nenašel jsem totiž žádné usnesení Sněmovny, které by tyto tisky zařazovalo na dnešní den, a bohužel, vy sama jste dnes už jednoho poslance upozornila, že lhůta pro podávání návrhů je jen půl hodiny, takže dnes už o jejich zařazení nemůžeme ani nechat hlasovat.

⁹⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025141.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Koníček se zaměřuje na vyvrácení jednotlivých bodů, které v předchozí části debaty paní předsedkyně Němcová uvedla na obranu svého rozhodnutí nepovolit vetování senátních tisků. Pan poslanec kritizovat fakt, že paní předsedkyně potlačila důkazy ve prospěch svého vlastního názoru. Pokusil se to dokázat pomocí citace poslance Bendy z roku 2005, jedná se tedy o argument *ex concessis*. Svůj projev poslanec Koníček doplnil o *předpojatou frázi* (*Vládní koalice si teď výklad jednacího řádu ohnula k obrazu svému*), která navozuje dojem, že koaliční poslanci nerespektují ústavu a zákony. Jednalo se o skryté, ale závažné obvinění, které míří na předsedkyni Němcovou - *ad hominem*. V rámci svého argumentu namítá, že hlasování o zařazení sněmovních tisků není možné, protože nebyly uvedeny na pozvánce na schůzi a také nebyly navrženy půl hodiny od začátku schůze v rámci podávání jednotlivých návrhů. Poslanec svůj projev zakončuje návrhem na přerušení schůze.

Předsedkyně Poslanecké sněmovny na tento útok odpověděla:

Úterý 1. listopadu 16:20:⁹⁵

Pane poslanče, všichni slyšeli váš návrh. Slyšeli také debatu, která se k tomuto bodu vedla, nemá smysl ji opakovat. Ty body, o kterých vy mluvíte, byly uvedeny již na pozvánce schůze, čili není žádný spor o tom, že by neměly být dnes projednávány. (Hlasitá nesouhlasná reakce z poslaneckých lavic nalevo.) Já o vaši námítce nechám hlasovat. O vaši žádosti, procedurálním návrhu nechám hlasovat a Sněmovna rozhodne, tak jak rozhodla v roce 2005, tak jako rozhodla v jiných případech.

Jedná se o argument *ad verecundiam*, ve kterém se poslankyně Němcová odvolávala na autoritu pozvánky na schůzi. Jak je ve stenografickém záznamu uvedeno, její proslov vyvolal nesouhlasné reakce poslanců opozice.

Poslanec Koníček ještě před samotným hlasováním vystoupil s následujícím prohlášením:

Úterý 1. listopadu 16:20:⁹⁶

Vážená paní předsedkyně, vy jste před chvilkou tvrdila, že byly na pozvánce. Ještě jsem si ověřoval, na pozvánce bylo 81 bodů. Jak mohly být na pozvánce body 87, 88, 89 až 100? Vy jste tady řekla nepravdu! a snažíte se to převálcovat hrubou silou. (Potlesk zleva.)

⁹⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025142.htm>

⁹⁶ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025142.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Ve vypjaté atmosféře zvolil poslanec Koníček argument *ad hominem*, ve kterém eufemisticky označil předsedkyni Poslanecké sněmovny za lhářku. Jeho prohlášení bylo doplněno o vysoké množství silně *předpojatých slov*, kterými zdůraznil, že koalice jedná nečestně. Opět došlo k použití *retorsio argumenti*, když byl argument předsedkyně o pozvánce použit pro ní samotné. Poslanec Koníček na předsedkyni útočil tím, že na pozvánce daný bod uvedený nebyl.

Předsedkyně Miroslava Němcová reagovala na výstup Vladimíra Koníčka emotivněji, než u ní bylo doposud běžné. Na druhou stranu ale žádné její tvrzení nevybočilo ze standardu slušné a spisovné mluvy. Lze tedy konstatovat, že se ubránila úskoku č. 8, popsánému Arturem Schopenhauerem. V jedné části projevu se uchýlila k napomenutí předsedy KSČM a poslance Vojtěcha Filipa za hlasité projevy, které interpretovala jako nesouhlas se svou osobou.

Na Koníčkův útok zvolila obranu pomocí argumentu *ad rem*. Vyjádřila se krátce a k věci, přičemž opět využila strategii *retorsio argumenti*. Na údajnou nepřítomnost bodu v programu schůze reagovala vysvětlením, že ve skutečnosti přítomnost daných bodů na pozvánce není nutná, protože se proces schvalování zákonů ze Senátu řídí vlastním harmonogramem, podle kterého jsou zákony zařazeny tehdy, když uplyne zákonná lhůta k jejich projednávání.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.4 MIROSLAV KALOUSEK, JIŘÍ KRÁTKÝ

Během první noci, kterou poslanci trávili na půdě Poslanecké sněmovny, byla hlavním tématem rozprava k předkládanému vládnímu návrhu zákona o stavebním spoření. Hlavními kritiky tohoto zákona byli poslanci KSČM a ČSSD, kteří opakovaně a v dlouhých projevech argumentovali, že zákon byl ve své tehdejší podobě ohrožením občanů České republiky a že omezoval jejich možnosti spoření. Opoziční poslanci se kromě kritizování uvedeného vládního návrhu periodicky pokoušeli o přerušení schůze až do ranních hodin, což jim však poslanci koalice neumožnili.

Sředa 2. listopadu 3:30:⁹⁷

Děkuji za slovo.

Kolegové, prosím, smilujte se. Já si samozřejmě vážím jako předkladatel toho obrovského zájmu, který projevujete o moji předlohu, ale očekával jsem od každého řečníka v jeho zdublovaném vystoupení, když jsou dvě, dvě nové svěží myšlenky. A ten projev, který teď pronesl pan poslanec Holík, já slyšel již nejméně třikrát od jeho předchůdců. Pětkrát - ukazuje pan Foldyna. Ano, děkuji. Nejméně čtyřikrát jsem si vyslechl názor a stejný článek jistě slovního právního Tryzny a nejméně třikrát jsme slyšeli, co si o tom myslí Teplý Petr z PHD, z Institutu sociálních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Praha. Jestliže padesát řečníků je schopno zopakovat jenom tak dvanáct projevů, tak to prosím nesvědčí o ničem jiném, než o myšlenkové vyprahlosti klubu sociální demokracie. (Potlesk.)

Ministr financí Kalousek, který byl na schůzi přítomen, se rozhodl opoziční poslance dráždit zdůrazněním faktu, že pouze opakují projevy.

Argument č. 6 (Kalousek):

P1: Padesát řečníků sociální demokracie zopakovalo přibližně 12 projevů.

Závěr: Poslanecký klub sociální demokracie je myšlenkově vyprahlý.

V tomto případě se jednalo o *deduktivní argument*, ve kterém Kalousek vyvodil závěr pouze z jedné premisy, která nebyla platná, neboť obsahovala *hyperbolu*. Kalouskův argument tudíž nebyl dokonalý. Artur Schopenhauer viděl smysl podobného snažení v tom, že rozzlobený oponent (v tomto případě oponenti) budou reagovat

⁹⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025204.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

unáhleně a proto nebudou schopni argumentovat dobře ve svůj prospěch.⁹⁸ Kalouskova schopnost zasáhnout své politické protivníky je české veřejnosti dobře známá.

Součástí krátkého vystoupení ministra Kalouska bylo také znehodnocení odborných zdrojů, ze kterých opoziční poslanci čerpali pro svoji argumentaci. Použil argument *ad hominem* ve formě *otrávené studny*⁹⁹ (*Nejméně čtyřikrát jsem si vyslechl názor a stejný článek jistě slovného právního Tryzny a nejméně třikrát jsme slyšeli, co si o tom myslí Teplý Petr z PHD, z Institutu sociálních studií Fakulty sociálních věd Univerzity Karlovy Praha*). Ministr Kalousek tak nepřímou označil odbornou studii, vypracovanou v rámci uznávané veřejné univerzity, za pouhý názor autorů.¹⁰⁰

Po projevu ministra financí následovala bezprostřední reakce poslance ČSSD Jiřího Krátkého, který se pokusil o využití argumentace *tu quoque* (ty také). Tím ovšem nereagoval konkrétně na řeč ministra Kalouska, tudíž se dopustil *ignorantiam elenchi*,¹⁰¹ tedy neznalosti pravidel protidůkazu:

Středa 2. listopadu 3:30:¹⁰²

Já vás zdravím, kolegové, paní místopředsedkyně.

Pane ministře Kalousku prostřednictvím paní předsedající, já nevím, kolik hodin jste tady předčítal ten časopis, a věřte, že tam těch myšlenek taky moc velkých nebylo. Byl jsem toho svědkem. Dokonce jsem se nad vámi chtěl slitovat a donést vám nějakou tu svačinku, protože už opravdu jste tady byl několik hodin. Takže my jsme to vydrželi tenkrát s vámi, dneska to budete muset vydržet vy s námi.

⁹⁸ SCHOPENHAUER, Arthur. *Erstická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 36.

⁹⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 171.

¹⁰⁰ TEPLÝ, Petr a Roman HORVÁTH.: *Budoucnost modelu stavebních spořitelén v ČR*. Praha: Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova v Praze, 2011, 40 s.

¹⁰¹ SCHOPENHAUER, Arthur. *Erstická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 32.

¹⁰² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025204.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.5 DAVID RATH

V noci z úterý na středu začal do diskuze o stavebním spoření vstupovat známý poslanec za ČSSD a bývalý ministr zdravotnictví David Rath. Opakovaně se ve svých kratších příspěvcích pokoušel přesvědčit kolegy poslance, aby přerušili projednávání Zákona o stavebním spoření a přesunuli jej na prosinec.

Středa 2. listopadu 4:50:¹⁰³

Dámy a pánové, tak myslím, že to má nějaký význam, protože aspoň opticky to vypadá, že počet poslanců vládní koalice se mírně zlepšuje a zvyšuje v lavicích, nicméně nevypadá to, že je vás tady dost - prostřednictvím předsedající vás oslovuji, tudíž si dovolím jménem třetí útočné směny sociální demokracie, která nastala, vyzkoušet, zda bychom přece jenom nemohli přerušit tuto schůzi. Konečně vy jste si odhlasovali, že se jedná a hlasuje nonstop, není to náš nápad, to byl váš nápad, který jste si odhlasovali, asi po vašem velkém vzoru stachanovců, takových pravicových stachanovců. A mojí ambicí je vám umožnit národu prezentovat, že jste skutečnými stachanovci a že tady skutečně budete sedět a hlasovat do roztrhání těla, protože tak jedině vybudujete správný kapitalismus v ČR. Obávám se, že to budou podobné výsledky, jako měli ve finále ti stachanovci, ale jste nepoučitelní, tak možná vám to někdy dojde.

Dámy a pánové, dovoluji si procedurální návrh: přerušit jednání této schůze do 6. prosince tohoto roku. Děkuji.

V tomto konkrétním projevu reagoval poslanec Rath na svůj předchozí neúspěšný návrh na přerušení schůze Poslanecké sněmovny. Nejprve ve svém proslovu dokázal prohru ve hlasování rétoricky proměnit v úspěch (*Dámy a pánové, tak myslím, že to má nějaký význam, protože aspoň opticky to vypadá, že počet poslanců vládní koalice se mírně zlepšuje a zvyšuje v lavicích*) a na základě zjevně *falešné premisy*¹⁰⁴ (*nicméně nevypadá to, že je vás tady dost*) znovu požádal o přerušení schůze.

David Rath se v projevu uchýlil k argumentu *ad hominem* v kombinaci s *argumentem z analogie*, ve kterém poslance koaličních stran přirovnal ke stachanovcům. Pomocí příměru ke Stachanovskému hnutí tak poukazuje na ochotu vládní koalice prosadit reformy i za cenu toho, že budou muset pracovat, jak sám Rath

¹⁰³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025212.htm#r3>

¹⁰⁴ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 168-169.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

předpojatě říká, *do roztrhání těla*.¹⁰⁵ Poslanec Rath dobře věděl, že tato analogie nebyla vhodná ze dvou důvodů - Stachanovské hnutí bylo využito komunistickou propagandou v SSSR, obzvláště ve 40. letech. Výraz "stachanovec" se postupem času v Československu stal posměšným označením pro toho, kdo sice pracuje tvrdě, ale ne vždy chytře. Použité slovní spojení pravicoví stachanovci, které David Rath ve svém projevu použil, poukazuje na jeho záměr své protivníky zesměšnit či urazit - jednal tak v souladu s úskokem číslo 12, ve kterém Schopenhauer nabádá: "*Co se chce teprve dokázat, podsune se nejdříve do slova, do pojmenování, z něhož pak vyplyne analytický úsudek.*"¹⁰⁶

Poslední strategií, kterou poslanec Rath ve svém projevu použil, byla *ironie* (A mojí ambicí je vám umožnit národu prezentovat, že jste skutečnými stachanovci a že tady skutečně budete sedět a hlasovat do roztrhání těla, protože tak jedině vybudujete správný kapitalismus v ČR), opět doplněná o *ad hominem* a také o *frazém* (hlasovat do roztrhání těla), jímž se mu podařilo ironii ještě prohloubit.¹⁰⁷

Středa 2. listopadu 5:20:¹⁰⁸

Dámy a pánové, já mám teď dvě poznámky, samozřejmě pak i určitý návrh. Ale nejdřív ta poznámka.

Protože jsem obešel sněmovnu a zjistil jsem, že nefungují už ani automaty a všechno je zavřeno a že nedostanete tady ani vodu, tak jako lékař bych chtěl doporučit poslancům vládní koalice a zeptat se vás, paní předsedkyně, že když jste si, tedy jak jsem tady říkal, po stachanovsku odhlasovali, že se jedná donekonečna 24 hodin denně každý den nepřetržitě, tak aspoň nějaký základní servis by tady měl být zajištěn, aspoň voda atd. pro vaše dost už umdlévající poslance. Čili myslím si, že by to bylo dobré zajistit i na příští dny, protože jak jste si odhlasovali, bohužel dneškem to nekončí. Myslím si, protože jsou tady skoro všichni poslanci, tak by tady měl být zajištěn i základní servis na 24hodinový provoz, protože tohle nás může čekat i několik měsíců, tak bychom měli tedy Poslaneckou sněmovnu na to připravit. To je jedna věc.

Druhá věc. Já jsem tady říkal o tom, že jste se inspirovali asi Stachanem (?) a jeho výkony. Možná raději jsem měl říci, že když jste si odhlasovali to kontinuální jednání, tak možná vstoupíte také do historie, ale tentokrát jako nečasovci, jako jakýsi nekonečný boj za výsledky a za odhlasování co nejvíce zákonů v co nejbizarnějších hodinách. A proto, abychom mohli zase vám dát prostor ukázat, jací jste silní

¹⁰⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 143-144.

¹⁰⁶ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4., s. 39.

¹⁰⁷ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 212.

¹⁰⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025215.htm#r6>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

nečasovci a jak se s tím umíte poprat, tak dávám návrh na přerušení tohoto bodu do 5. prosince tohoto roku.

(Rathův projev byl přerušen a došlo ke hlasování.)

Středa 2. listopadu 5:30:¹⁰⁹

Paní předsedkyně, děkuji, že toto proběhlo. Nicméně jsem nedostal odpověď na svoji otázku. Myslím si, že by možná stálo za to, kdybyste se k tomu vyjádřila, protože pokud nás tedy díky nečasovcům takováto jednání čekají teď nepřetržitě po mnoho dalších týdnů, tak skutečně by stálo za to, abyste se vyjádřila, zda tedy Poslanecká sněmovna zajistí aspoň nějaký základní servis i v průběhu noci.

Vidím, že zvláště někteří poslanci vládní koalice nedodržují základní pravidla ústroje pro Poslaneckou sněmovnu. Chodí zde bez saka a tak, takže to také odporuje určitým pravidlům v této Poslanecké sněmovně, jak jsem v minulém volebním období zjistil. Takže vás prosím, aby jednak jste zjednala pořádek, aby tady všichni poslanci chodili důstojně oblečení, protože za chvíli by tady někteří z vládní koalice mohli chodit třeba v pyžamu a to by asi nebylo úplně šťastné. Tím byste jaksi neprezentovali svůj příkladný přístup k řešení vašich problémů a nebyli byste příkladnými nečasovci pro příští generace. Takže prosím jednak, abyste upozornila kolegy poslance z vládní koalice, že by na toto měli dbát, když už jste si to odhlasovali, že se tady jedná nepřetržitě, a současně bych prosil odpověď na moji otázku, jak pro příští dny a hlavně noci bude zajištěn základní servis v rámci Poslanecké sněmovny. Děkuji za pochopení a děkuji za odpověď.

Pan poslanec Rath se v rámci svého proslovu vrátil k osobní kritice vládní koalice použitím argumentu *ad verecundiam*. Opět zesměšňoval koaliční poslance označením stachanovci a přidal i vlastní posměšné označení (*Možná raději jsem měl říci, že když jste si odhlasovali to kontinuální jednání, tak možná vstoupíte také do historie, ale tentokrát jako nečasovci, jako jakýsi nekonečný boj za výsledky a za odhlasování co nejvíce zákonů v co nejbizarnějších hodinách*). Je důležité mít na paměti, že poslanec Rath se soustředil na emotivní stránku svého projevu, která byla charakteristická pro jeho styl. Jeho cílem nebylo přesvědčit své politické protivníky o tom, že je potřeba skutečně projednávání přerušit, ale spíše je karikovat a proniknout se svým projevem do médií.

Na rozdíl od jiných politiků ale dokázal poslanec Rath pronést svůj proslov bez použití *předpojatých slov*. Přestože jeho projev nemohl být předem důkladně připraven, dokázal Rath správně formulovat svou řeč a dodržovat sémantické linie. Cílem jeho snahy bylo donutit předsedkyni Poslanecké sněmovny k reakci. Ta však jeho snahu strategicky ignorovala a Rath tedy dále pokračoval:

¹⁰⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025216.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Středa 2. listopadu 5:40:¹¹⁰

Dámy a pánové, hodně se hovoří v této Sněmovně o slušnosti, slušnosti vystupování. Slušnost není o tom jenom, jestli někdo používá či nepoužívá nějaká gesta nebo neslušné výrazy, ale paní předsedkyně prostřednictvím vás - slušnost je i, že někdo odpoví na otázku. Já jsem vám tady dal jasnou otázku, která je navíc v zájmu hlavně vašich vládních poslanců, protože jejich zdraví mně jako lékaři také leží řekneme na mé zodpovědnosti a svědomí. Takže skutečně, pokud chcete, abyste byla dále považována za slušnou političku, tak prosím odpovězte, jak zajistíte pro příští dny technické věci, aby Poslanecká sněmovna mohla jednat bez problémů tak, jak chcete, 24 hodin denně, každý den.

Další krátký projev poslance Ratha v tomto případě zaútočil přímo na předsedkyni Poslanecké sněmovny Miroslavu Němcovou. Používá pro to *falešné dilema*.¹¹¹ V něm dává Němcové na výběr, zda chce či nechce být považována za slušnou političku. Zároveň Rath použil *argument kolektivní autoritou* - on jako lékař, tedy zástupce profese, která má na starost zdraví ostatních, si může dovolit kritizovat nezajištění základních potřeb pro jednající poslance.¹¹²

¹¹⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025217.htm>

¹¹¹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

¹¹² SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 67.

3.6 MIROSLAV KALOUSEK, BOHUSLAV SOBOTKA

Ve středu se od půl desáté Poslanecká sněmovna věnovala debatě k Zákonu o státním rozpočtu České republiky na rok 2012 v prvním čtení. Závažnost projednávaného zákona způsobila, že většina vystoupení byla dlouhých a že se hovořilo převážně o odborných tématech, spojených s daňovou politikou, ekonomickou prognózou na rok 2012 a dalšími otázkami, které se zaměřovaly na konkrétní problémy v rámci jednotlivých rozpočtových kapitol.

O půl osmé večer (cca po 11 hodinách rozpravy o rozpočtu) vystoupil tehdejší ministr financí Miroslav Kalousek, s následujícím projevem.

Sředa 2. listopadu 19:30:¹¹³

Děkuji za slovo, paní předsedkyně. Dámy a pánové, přiznám se, že jsem poněkud na rozpacích, jak v závěrečném slově zareagovat na tu košatou diskusi, která tady zněla. Já jsem měl ráno velkou radost po těch neuvěřitelných výrocích, které jsme poslouchali celou minulou noc, tak jsem měl radost z vyjádření pana předsedy Sobotky, že při projednávání státního rozpočtu sociální demokracie nebude dělat obstrukce. Za těch jedenáct hodin, co jsem tady poslouchal vystoupení opozičních poslanců, jsem nenabyl jiného názoru, než že to byla čistá obstrukce. A pokud se mýlím, pokud to byla skutečně seriózní debata k rozpočtu, tak tím hůř.

V první části svého projevu se Miroslav Kalousek obrací na opoziční poslance *s induktivním argumentem ex concessis*.¹¹⁴ Podle něj opoziční poslanci ústy svého předsedy Sobotky dříve prohlásili, že nebudou dělat obstrukce během projednávání státního rozpočtu.

Provedeme standardizaci argumentu:

Argument č. 7 (Kalousek):

P1: Předseda Sobotka prohlásil, že socialisté nebudou dělat obstrukce.

P2: Celkem 11 hodin vystupovali v debatě pouze opoziční poslanci.

Závěr: *Tudíž* to ministr financí považuje za obstrukci.

¹¹³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025280.htm>

¹¹⁴ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V tomto případě jde o *deduktivní sylogismus ze dvou premis*, které jej společně potvrzují. Opoziční poslanci v průběhu této argumentace opakovaně namítali, že zákon o státním rozpočtu je natolik důležitý, že je potřeba jej pořádně probrat na půdě Poslanecké sněmovny. Ostatně i k tomu se v této části svého projevu ministr financí vyjádřil (*A pokud se mýlím, pokud to byla skutečně seriózní debata k rozpočtu, tak tím hůř*).

Středa 2. listopadu 19:30:¹¹⁵

Já si totiž jinak neumím vysvětlit, proč debata nesměřovala k tomu, co vlastně zákon o jednacím řádu ukládá Poslanecké sněmovně, jak má diskutovat v obecné rozpravě zákon o státním rozpočtu v prvním čtení. On to není zákon jako každý jiný, to je ingerence legislativy do exekutivy a jednací řád také pro něj stanovuje zcela zvláštní režim projednávání pro první, druhé i třetí čtení, je to v části 13. jednacího řádu Poslanecké sněmovny. A já pro některé z vás, kolegové, kteří možná se s částí 13. neseznámili, byť rozpočet diskutovali, a také pro veřejnost, aby si dokázala udělat obraz, jakým způsobem se přistoupilo k projednávání o státním rozpočtu, si dovoluji ocitovat, co ze zákona má v prvním čtení Poslanecká sněmovna s návrhem vládním, návrhem zákona o státním rozpočtu udělat.

Tedy zákon říká, že Sněmovna v obecné rozpravě projedná v prvním čtení základní údaje návrhu zákona o státním rozpočtu, kterými jsou výše příjmů a výdajů, saldo, způsob vypořádání salda, celkový vztah k rozpočtům vyšších územně samosprávních celků a obcí a rozsah zmocnění výkonných orgánů. Dále zákon říká, že Sněmovna základní údaje návrhu zákona o státním rozpočtu schválí, anebo doporučí vládě jejich změny a stanoví termín pro předložení nového návrhu. Lhůta pro předložení nového návrhu nesmí být kratší než 20 dnů a delší než 30 dnů od doručení usnesení Sněmovny předsedovi vlády.

Jinými slovy, vláda předstupuje před suveréna, Poslaneckou sněmovnu, v prvním čtení a přináší základní údaje, příjmy, výdaje, saldo, vztahy na územně správní celky. A Sněmovna má ze zákona dvě možnosti: buď to té vládě schválí, anebo řekne ne, vládo, my chceme, abys měla vyšší příjmy, nižší výdaje, vyšší výdaje, abys dala více územně samosprávním celkům, méně samosprávním celkům, prostě základní parametry uprav tak a tak a přijď sem s ním před nás jako před suveréna za 20 až 30 dní od té doby, co ti tuto svoji svrchovanou vůli říkáme a nařizujeme. Žádnou jinou možnost v podstatě Poslanecká sněmovna ze zákona nemá.

Musím konstatovat, že z těch zhruba 70 diskutujících ani jeden, ani jeden se nepokusil naplnit dikci zákona. Zmohl se pouze na obstrukční kritiku, která připomínala včerejší noc, ale ani jeden z vás neudělal to, co Poslanecká sněmovna vůči vládě udělat má, a říci, a navrhl, nám se tohle nelíbí a my to chceme jinak a jinak to chceme takhle! Takže já si nemohu myslet, že to byla seriózní rozpočtová diskuse! Mohu zopakovat pouze to, co jsem říkal včera po diskusi - bohužel dosud neukončené - o stovebním spoření, že to, co mě na tom nejvíc mrzí, je ta myšlenková vyprahlost. To, že umíte sice kritizovat, umíte zdržovat, umíte dělat obstrukce, ale neumíte navrhnout řešení. Neumíte navrhnout řešení ani tehdy, když vám to ten zákon říká. Že to jediný, co můžete udělat, je, že navrhnete jinou alternativu než tu, kterou vláda předkládá. To neumíte. Umíte jenom nadávat a zdržovat. (To, že umíte sice kritizovat, umíte

¹¹⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025280.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

zdržovat, umíte dělat obstrukce, ale neumíte navrhnout řešení. Neumíte navrhnout řešení ani tehdy, když vám to ten zákon říká. Že to jediný, co můžete udělat, je, že navrhnete jinou alternativu než tu, kterou vláda předkládá. To neumíte. Umíte jenom nadávat a zdržovat).

Kalousek argumentoval pomocí *ad verecundiam*¹¹⁶ a *ad hominem*. Odvolával se na jednací řád Poslanecké sněmovny, podle kterého mají poslanci vystupovat s konstruktivními návrhy změny zákona o státním rozpočtu a nikoliv s jeho kritikou, která nevede ke konkrétním změnám v navrhovaném zákoně.

Argument lze standardizovat takto:

Argument č. 8 (Kalousek):

P1: Opoziční poslanci při debatě o státním rozpočtu nenaplnují literu Zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

P2: Opoziční poslanci nepřišli se žádným konstruktivním návrhem.

Závěr: Opoziční poslanci podle ministra Kalouska umí pouze nadávat a zdržovat.

Diagram argumentu č. 8 (Kalousek):

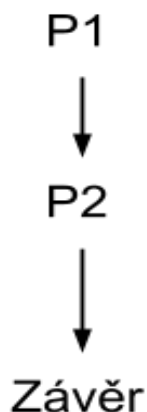

Diagram 1: Argument č. 8 (Kalousek)

Jak je vidět z diagramu, na P1 navazuje P2, která následně vede k samotnému závěru. Jde o *induktivní argument*, ve kterém o jeho síle rozhoduje to, zda posluchač

¹¹⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 167.

SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 70.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

vnímal snahu opozice jako konstruktivní či destruktivní. V rámci této analýzy jej považujeme za *induktivní argument silný*, neboť vycházel z předchozího argumentu č. 8, který byl *platným deduktivním sylogismem*. Jedná se vlastně o podporu jeho předchozího argumentu *ex concessis*, ve kterém uvedl, že se opozice nechovala konstruktivně, ale naopak se snažila proces přijímání státního rozpočtu co nejvíce komplikovat. K tomuto tématu se opakovaně vrátil, přičemž postupně vystupňoval svou kritiku používaje silnějších argumentů *ad verecundiam* (*Umíte jenom nadávat a zdržovat*).

Středa 2. listopadu 19:30:¹¹⁷

Takže abych teď, když jsme si vysvětlili, že to nebyla seriózní rozpočtová diskuse, ale že to byly obstrukce, a pokud se doted' domníváte, že to nebyly obstrukce, ale že to byla seriózní diskuse, tak tím hůř - tak dovolte, abych na některé výroky v té 12hodinové obstrukci si přece jenom dovolil zareagovat.

Řekl jsem již ve své úvodní řeči, pak to podrobováno mnohokrát kritice, že růst nebude 2,5. Že rozpočtová legislativa, a někteří z vás to ví, prostě má své termíny a má své indikátory, kterých se musí držet a někdy krizové časy jsou prostě mnohem rychlejší než je rozpočtová legislativa a termíny, ze kterých musí rozpočtová legislativa vycházet. Takže nezbyvá nic jiného než to poctivě přiznat. Pro mě je to jisté děja vu, protože jsem tady v roce 2008 říkal: Ano, máme to na 4,8, což byla dubnová prognóza, ale nebude to 4,8. Víme, že to nebude 4,8, nechceme to předělávat nadvakrát, natřikrát, myslíme si, že by to mělo být předěláno najednou.

Pan předseda Sobotka tento postup označil jako selhání, přesto si jistě vzpomíná, že on tenkrát na rozdíl ode dneška, tenkrát alespoň byl schopen navrhnout alternativu. Na to dneska už rezignoval. Tenkrát přece jenom navrhl alternativu a navrhoval, aby byl rozpočet postaven na indikátoru tři procenta růstu. Připomeňme si, že fakt, se kterým nikdo z nás nepočítal, byl minus 4,8. Pokládám tedy otázku, zda postavit to na tři procenta růstu při realitě, která nás pak čekala a všechny zaskočila, by bylo o mnoho menší, či větší selhání.

V této části svého projevu se ministr financí dopustil nepřímého útoku na osobu Bohuslava Sobotky *ad hominem*, ve kterém ho označil za politika, který rezignoval na snahu jakkoliv přispět k debatě o Zákonu o státním rozpočtu.

Středa 2. listopadu 19:30:¹¹⁸

Topolánková vláda samozřejmě byla připravena, zrovna tak jako budeme připraveni my, přijít na základě skutečné větší míry jistoty a střelby už na méně pohyblivý terč, přijít se skutečnou korekcí, což už nestihla, protože jak si jistě dobře pamatujete, dřív než tak mohla učinit, byla jí opozicí spolu s panem tehdejším poslancem Tlustým a několika dámami, na jejichž jména již si nepamatuji, vyslovena nedůvěra. Jestli něco bylo selhání podle mého názoru, tak tenkrát tenhle krok.

¹¹⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025280.htm>

¹¹⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025280.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Nejdříve ministr Kalousek používá *analogii*, ve které se zabývá chováním opozice v minulosti, kdy se jí podařilo v Poslanecké sněmovně vyslovit nedůvěru vládě. Pomocí *předpojatého slovního spojení (totální destabilizaci)* dodává své argumentaci potřebnou sílu pomocí *hyperboly*.¹¹⁹ Tento výrok lze interpretovat tak, že Miroslav Kalousek ve skutečnosti od opozice nic neočekává, neboť její chování z nedávné minulosti napovídá, že se chovala vůči vládě destruktivně. V tomto kontextu vyvozuje, že se tak chovala i v inkriminované situaci. Kalousek se zde ale dopustil chyby *post hoc, ergo propter hoc* (potom, tudíž proto).¹²⁰

Středa 2. listopadu 19:30:¹²¹

Protože došlo k v historicky prvním období předsednictví České republiky Evropské unii a na začátku zuřící krize k totální destabilizaci řízení země a následné úřednické vládě, která neměla logicky politický mandát dělat nezbytné změny. Takže taky k nezbytným změnám rozpočtu nedošlo. Došlo by, kdyby vláda nepadla. Na druhou stranu, kdyby nepadla, je objektivním faktem, že by nevznikla TOP 09 a nebyla by tato vláda, takže všechno zlé je k něčemu dobré.

V rámci této části svého projevu ministr financí Kalousek představil složený argument, jehož standardizací získáme následující schéma:

Argument č. 9 (Kalousek):

P1: Pád vlády způsobil destabilizaci politického systému.

P2: Následující úřednická vláda neměla politický mandát.

Z1: Proto nedošlo k nutným změnám v rozpočtu.

P3: Kdyby vláda nepadla, nevznikla by TOP09.

Z2: Neexistovala by současná vláda.

¹¹⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 191.

¹²⁰ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCİK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 51.

¹²¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025280.htm>

Diagram složeného argumentu č. 9 (Kalousek):

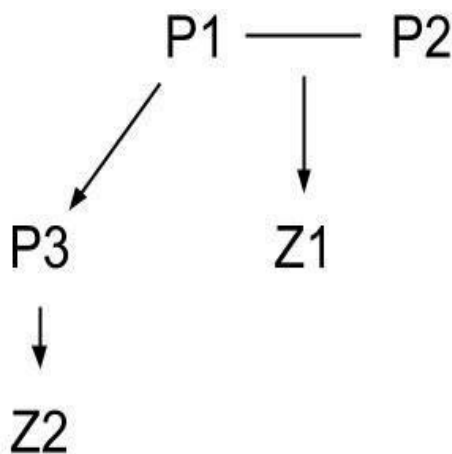

Diagram 2: Argument č. 9 (Kalousek)

Zajímavé je, že Kalousek vychází z první premisy opakovaně a potvrzuje s ní dva závěry, v jednom případě tedy ze vztahu P1 a P2, pro druhý závěr je již patrné, že P1 -> P3 -> Z2.

Kalouskovy výroky v tomto argumentu nelze z právníckého a politologického hlediska označit za pravdivé. V první řadě v rámci Ústavy České republiky neexistuje definice toho, co je a co není úřednická vláda. Český ústavní pořádek pracuje pouze s konceptem vlády, která musí získat důvěru Parlamentu pro to, aby mohla vládnout. To se vládě Jana Fischera, o které ministr financí Kalousek hovořil, podařilo. Tudíž jeho premisa, že vláda neměla politický mandát, je chybná. V období, kdy Parlament vyhlásil nedůvěru Topolánkově vládě, to byla naopak ona, která neměla politický mandát.

Kalouskovu argumentační výpověď o tom, že kdyby Topolánkova vláda nepadla, nevznikla by TOP09, lze považovat za správnou. Vycházet můžeme převážně z toho, že Kalousek v tomto případě hovořil o své vlastní straně a tudíž měl dobrou představu toho, co se v rámci české politické scény po pádu Topolánkova kabinetu stalo.

Sředa 2. listopadu 19:40:¹²²

Znovu opakuji: Je mnohem serióznější přijít s jasnou korekcí - a znovu opakuji - před vás jako

¹²² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025281.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

před suveréna, ne že si s tím vláda bude chtít dělat, co chce, ale s novelou zákona o státním rozpočtu, až si budeme opravdu vědomi, zda můžeme počítat alespoň s minimálním plusem, a nebo zda nám hrozí minus, větší nebo menší. Byť mi pan poslanec Paroubek říkal, že jsem odpovědný za to, abych uměl předvídat, tak vzhledem k tomu, jak vypadá politická i ekonomická situace v eurozóně, říkám zcela otevřeně a poctivě, že to neumím. Prostě to neumím a zase z toho nemám takový mindrák, protože dobře vím, že to neumí prostě nikdo. A kdyby někdo dneska řekl, že to ví a umí, tak by to byl hochštapler a já nechci být hochštapler.

Ležérní přístup vlády k výběru daní. Vláda umí dokázat, Ministerstvo financí umí dokázat, že žádný její předchůdce nepřistupoval k boji s daňovými úniky s takovým úsilím a s takovou efektivitou jak v legislativní, tak v represivní oblasti. V legislativní oblasti za to musím opozici poděkovat, protože návrhy, ať už v přímých, či v nepřímých daních, podpořila v boji proti daňovým únikům. V represivní oblasti bych o tom mohl dlouho hovořit, řeknu jenom jedno jediné číslo: při stejném počtu kontrol máme dvakrát více, to je o 5 mld., doměrek a zajištěných prostředků, než při stejném počtu kontrol měl pan ministr Sobotka. Ne, že bych ho z toho vinil, prostě my to jenom dneska umíme líp. (Veselost v sále.)

Nepřímou kritikou *ad hominem* vůči bývalému ministru financí Sobotkovi se Miroslav Kalousek pokusil znehodnotit argumenty opozice o špatném hospodaření Nečasovy vlády. Používá větší množství *předpojatých slov* (*mindrák; hochštapler*).

Sředa 2. listopadu 19:40.¹²³

Několikrát tady padla kritika za pokles daňové kvóty ještě z dob vlády Mirka Topolánka o tom, jak jsme podřízli příjmy veřejných rozpočtů zhruba o 80 mld. To číslo v zásadě sedí. Ty peníze nikdo nikomu neukradl. Ty peníze zůstaly v peněženkách zejména rodin s dětmi a je znovu doložitelné, jak na dani z příjmu fyzických osob stouply reálné příjmy zejména rodinám s dětmi po těchto změnách. Prostředky zůstaly v rukou podniků a podnikatelů, kteří je promítli buď do své konkurenceschopnosti, nebo do mezd svých zaměstnanců. Prostě těch 80 mld., místo aby si je stát bumbříček kasíroval a moudře přerozděloval, zůstalo lidem. Je to dobře, nebo je to špatně? O to se vždy bude levice a pravice hádat v Poslanecké sněmovně, vždy při veřejných rozpočtech se budeme přít a každý budeme mít svou pravdu, jak vysoká má být míra přerozdělování ve společnosti a jaká má být struktura přímých a nepřímých daní na této daňové kvótě. A já vůbec netvrdím, že jsem nositelem té jediné pravdy, protože my k tomu přistupujeme z hlediska nějakých ideových hodnot a vy také z nějakých ideových hodnot a každý máme svoji pravdu. Ale není pravda, že peníze někdo zcizil, že o ně lidi ošidil. Peníze prostě zůstaly lidem a já si nemyslím, že by o tyhle peníze měl lidi stát kasírovat, a proto také nikdy, dokud budu ministr financí, něco takového nenavrhnou.

¹²³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025281.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V této části projevu Miroslava Kalouska se objevuje několik klíčových argumentačních výpovědí, které bývají velice často spojovány s rozdělením ideologického spektra dle schématu levice - pravice.

Prvním argument po jeho standardizaci vypadá následovně:

Argument č. 10 (Kalousek):

P1: Vláda byla kritizována za pokles daňové kvóty provedený Topolánkovou vládou.

P2: Daňové kvóty přinesly zvýšení reálných příjmů, prostředky zůstaly v rukou podnikatelů a podniků.

P3: Byla zvýšena buď konkurenceschopnost, nebo mzdy zaměstnanců.

Nepřítomnost explicitní formulace závěru.

Diagram argumentu č.10 (Kalousek):

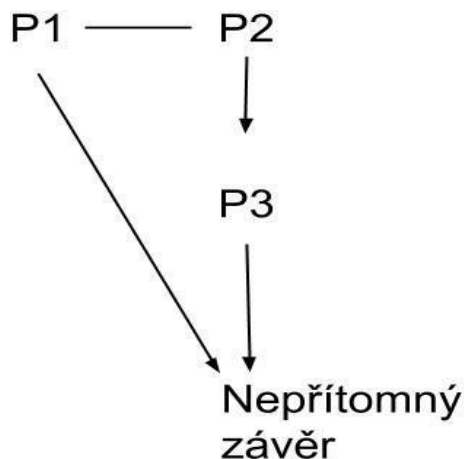

Diagram 3: Argument č. 10 (Kalousek)

O tomto argumentu lze konstatovat, že byl *induktivní* a vybízel posluchače k *unáhlenému zobecnění* na základě příkladů, které byly řečníkem předneseny.¹²⁴ Ministr Kalousek se jej nesnažil doplnit o potřebné figury a statistiky, takže nelze usuzovat, zda v této konkrétní situaci byl jeho výrok pravdivý či nikoliv. I z pohledu člověka, který nemá ekonomické vzdělání, vypadá argument jako příliš zjednodušený, vágní a potenciálně plný skrytých implikací. Tento argument patří do kategorie *vemlouvavých definic*, ve kterých se spojuje jak důraz na popis významu,

¹²⁴ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 176.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

tak i na pozitivní ovlivnění (většinou pomocí emocí) postoje ostatních.¹²⁵ Zajímavá je v kontextu tohoto argumentu právě ona kombinace nepřítomného závěru ve spojení s *vemlouvavou definicí*. Záměrem ministra financí jistě bylo poukázat na kvalitu jeho působení na této pozici - přítomným závěrem by tudíž chválil sám sebe, což by působilo neprofesionálně a namyšleně.

Dalším důležitým prvkem, který se v tomto úseku Kalouskova projevu objevuje, byla *komplexní otázka*¹²⁶ (*Prostě těch 80 mld., místo aby si je stát bumbříček kasíroval a moudře přerozděloval, zůstalo lidem. Je to dobře, nebo je to špatně?*). Otázka je pro opoziční politiky nepřijemná již proto, že navazuje na *vemlouvavou definici* z předchozího argumentu, ve kterém Kalousek obhajoval, že odpověď je, že je to špatně. Ve spojitosti s *předpojatými slovy* (*stát bumbříček kasíroval*) pak lze poukázat na další skrytou implikaci, kterou tato *komplexní otázka* obsahuje.

Středa 2. listopadu 19:40.¹²⁷

*Jenom prosím vás, kolegové, si trochu srovnajte v hlavě při své kritice, za co nás tedy vlastně kritizujete, že ty daně zvyšujeme nebo snižujeme. Já jsem tady slyšel x-krát, jak strašně zvyšujeme daně, aby vzápětí mě poslanec ze stejné opoziční lavice kritizoval příšerně za to, že daně zvyšujeme. To, upřímně řečeno, trhá mozek z hlavy. To si musíte rozmyslet. Kritika za to, že daně zvyšujeme, může být oprávněná, pokud by to byla pravda. Není, jenom se mění struktura na daňové kvótě. Kritika za to, že jsme daňovou kvótu snížili a nechceme ji zvýšit, může být z hlediska vašich idejí oprávněná, ale pak nás nemůžete kritizovat za to, že daně zvyšujeme, když vám současně vadí, že je snižujeme. To upřímně řečeno, na to se velmi těžko odpovídá.*¹²⁸

Z této části můžeme standardizovat následující argument:

Argument č. 11 (Kalousek):

P1: Opoziční poslanci kritizují vládu za snižování daní.

P2: Opoziční poslanci kritizují vládu za zvyšování daní.

P3: Vláda daně nezvyšuje.

P4: *Tudíž* není kritika za zvyšování daní oprávněná.

¹²⁵ BUNNIN, Nicholas a Jiyuan YU. *The Blackwell dictionary of Western philosophy*. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, viii, 766 p. ISBN 14-051-0679-4. s. 514.

¹²⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 170.

¹²⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025281.htm>

¹²⁸ zkráceno

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

P5: Kritika za snižování daní je z pohledu levice oprávněná.

P6: *Ale* nelze potom kritizovat vládu za zvyšování daní.

Závěr: Nelze kritizovat vládu zároveň za zvyšování i za snižování daní.

Na první pohled je tento složený argument správný. Problém nastává, pokud použijeme metodu *kritické otázky*.¹²⁹ Zeptáme-li se, zda je možné kritizovat vládu za snižování a zároveň za zvyšování daní, zjistíme, že si lze odpovědět kladně. Opoziční poslanci, kteří se ideologicky řadí na levici, jsou například oprávněni kritizovat zvyšování některých daní (u základních potravin, za energie, za knihy) a zároveň být v opozici vůči snižování daní korporacím, či bankovnímu sektoru. Dalším problémem Kalouskova argumentu je fakt, že používá *unáhlené zobecnění*. Ve svém projevu říká, že proti němu s kritikou zvyšování daní vystoupil jeden poslanec z opozičních lavic, ale vzápětí již zobecňuje názor jednoho poslance na celou opozici. Na obhajobu ministra financí je nutno podotknout, že v rámci debaty v Poslanecké sněmovně k tomu dochází často, což je způsobeno blokovou politikou, ve které jsou strany jasně odděleny v rámci pravo-levého spektra.

Celý projev ministra Kalouska působil vyváženě, jednotlivé argumenty na sebe logicky navazovaly a příliš se neopakovaly (snad s výjimkou nekonstruktivního chování opozice). V čem byla kvalita projevu horší, bylo nadměrné používání *parazitických slov* (slovo prostě se vyskytlo celkem devětkrát), také užívání *předpojatých slov* překračovalo a zbytečně narušovalo výstavbu projevu.

Reakce předsedy ČSSD a poslance Bohuslava Sobotky následovala bezprostředně poté, co ministr financí Kalousek dokončil svůj projev.

Středa 2. listopadu 19:40 - 19:50:¹³⁰

Děkuji. Vážené kolegyně, vážení kolegové, vážený pane ministře, vážená vládo, vážená paní předsedkyně, jestliže by platilo to, co řekl pan ministr financí, že se blíží těžké časy, tak bych očekával, že vláda sleví něco na své aroganci. Očekával bych, že reakce ministra na proběhlou debatu o rozpočtu bude prostě jiná. Myslím si, že vláda v této situaci, vláda, která má nedůvěru velké části veřejnosti naší země, vláda, která je takovýmto způsobem rozhádaná, vláda, která velmi často neví kudy kam, by v

¹²⁹ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 57.

¹³⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025281.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

situaci, kdy se blíží těžké časy, kdy jsme uprostřed dluhové krize, měla slevit ze své arogance a měla by být schopna a ochotna k dialogu. My jsme vládě ve skutečnosti dialog během rozpočtové rozpravy nabídli.

Já jsem tady představil sedm konkrétních bodů, aktivních opatření, která by vláda mohla realizovat proto, aby stabilizovala veřejné rozpočty, nezvýšila deficit, který se plánuje pro příští rok, ale současně mohla změnit strukturu rozpočtu tak, aby lépe reagoval na rizika, která se blíží v roce 2012. Mě velmi mrzí, že pan ministr zde předvedl typické arogantní vystoupení člena této vlády, ale ani k jednomu z těch sedmi konkrétních opatření se ve svém závěrečném slovu nevyjádřil.

V první části svého projevu Bohuslav Sobotka reagoval na útok Miroslava Kalouska, ve kterém označil opozici za nekonstruktivní. Sobotkovým protiargumentem bylo poukázání na sedm konkrétních bodů, které měly být provedeny ke stabilizaci rozpočtů. Jedná se o argumentaci *ad rem*. Částečně ale do své argumentační výpovědi zakomponoval i *ad hominem*, ve kterém označil výstup ministra financí za arogantní.

Středa 2. listopadu 19:50:¹³¹

Já myslím, že je velmi pokrytecké doporučovat opozici, aby navrhovala rozpočtové provizorium, neboť kdybychom dnes doporučili vládě rozpočet přepracovat, tak by současně vláda začala okamžitě křičet, že chceme rozpočtové provizorium a že už vlastně není čas na to, aby se rozpočet přepracoval, a že ČR by byla ohrožena nezodpovědným postojem opozice. My jsme jasně řekli před několika týdny, zopakovali jsme to dnes ráno tady v prostorách Poslanecké sněmovny mnohokrát, že my podporujeme harmonogram projednávání rozpočtu. Že se neřídíme principem čím hůře, tím lépe. My nebudeme blokovat projednání státního rozpočtu ani teď, ani před třetím čtením, které proběhne v této Poslanecké sněmovně.

Sobotka chápe Kalouskovy výroky jako *dilema*. Ministr financí vybízí opozici k tomu, aby navrhla konstruktivní změny státního rozpočtu. Ale pokud by tak učinila, napadl by jí za to, že vytváří rozpočtové provizorium (tedy nestabilitu). Když naopak takové návrhy nepředstavila, napadá ministr opozici z nekonstruktivního chování. Opozice tak bude buď označena za nekonstruktivní, nebo za toho, kdo úmyslně destabilizuje Českou republiku.

Argumentem z analogie se Sobotka snaží poukázat na to, že ČSSD nemá nic společného se socialistickými stranami ve 20. a 30. letech minulého století,

¹³¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

jejichž heslem bylo: "Čím hůře, tím lépe", ve snaze snížit co nejvíce životní úroveň pracující třídy, aby mohly provést marxistickou revoluci.

Středa 2. listopadu 19:50:¹³²

Jsem přesvědčen o tom, že země potřebuje mít včas schválený státní rozpočet, i vzhledem k tomu, co se děje v Evropě. Ale máme jinou představu o jeho struktuře. Máme jinou představu o zákonech, se kterými je tento rozpočet spojen. Myslím si, že nelze věřit tomu, že vláda směřuje ke snížení strukturálního deficitu. Myslím si, že to dopadne celé jednoduchým způsobem. Až tato vláda skončí, odevzdá zhruba stejný strukturální schodek státního rozpočtu, jaký přebírala, ale nebudou už tady žádné rezervy. Bude vyplněn prostor, který vláda vyplní tím, že sjednotí daň z přidané hodnoty. Budou provedeny nevratné strukturální změny, které zvýší výdaje státního rozpočtu v oblasti privatizace veřejných služeb. Bude tady velká díra pod čarou ponoru průběžného důchodového systému, pokud se tady provede opt-out a privatizace části důchodu. Bude tady problém s rostoucími náklady na zdravotnictví, pokud se připustí jeho další privatizace. To všechno bude dědictví po této vládě.

Ale domnívám se a vsadil bych se, že strukturální deficit, který tato vláda odevzdá, bude prostě stejný, jako ho přebírala. Protože vláda sice verbálně se schodkem bojuje, ale současně reformy, které tady prosazuje, povedou v příštích letech k vážným rozpočtovým problémům. A já myslím, že i ministr financí si to uvědomuje, protože jinak by sám nezačal mluvit o tom, že by se důchodová reforma mohla odložit, že start druhého pilíře, který je krajně riskantní, by se mohl o rok nebo o dva posunout. To přece každý rozumný člověk musí potvrdit, že teď není doba na to, aby se startoval druhý pilíř, založený na kapitálovém spoření, na investicích, na turbulentních finančních trzích. Ale tato vláda ignoruje rozumnou kritiku a racionální připomínky a jen válkuje Poslaneckou sněmovnu a prosazuje své návrhy.

Poslanec Sobotka se snažil pomocí *induktivního argumentu* (v tomto případě se jednalo o typ *předpověď*) dokázat, jak dopadnou strukturální reformy vlády a jaký budou mít vliv na strukturální deficit (státní dluh v % HDP):

Argument č. 12 (Sobotka):

P1: Vládní reformy směřují k privatizaci veřejných služeb.

P2: Vládní reformy povedou v příštích letech k vážným rozpočtovým problémům.

Závěr: I přes snahu šetřit Nečasova vláda odevzdá stejný strukturální deficit, jaký sama přebrala od vlády předchozí.

Při své argumentaci pro jednu ze svých premis (P2) se Sobotka dopustil jedné

¹³² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

z klasických chyb - *fallacia non causae ut causae*.¹³³ Dalo by se jej také označit za chybný úsudek *non causa pro causa*.¹³⁴ Sobotka vyvodil, že ministr financí považuje vládní reformy za nekvalitní z toho, že Miroslav Kalousek zmínil možnost odložení důchodové reformy. Není přitom jasné, jak na sebe tyto dvě premisy navazují. Důvodů pro odložení může být mnoho a není přitom nezbytné, aby se jednalo o nekvalitní reformu.

Středa 2. listopadu 19:50.¹³⁵

Rozpočet v roce 2008, a to je dlouhá debata a dlouhý spor, který vedeme s velkou částí současné vlády, která tehdy už byla v Topolánkově vládě, byl sestaven čistě politicky. Přece pan ministr financí Kalousek ví, že v roce 2008 bylo před krajskými a senátními volbami. Vláda nemohla přiznat, že se jí rozpočtová situace vymyká z rukou, tak připravila rozpočtový Potěmkin a hájila ho do poslední chvíle. Do poslední chvíle, než bylo po krajských a senátních volbách. A jakmile bylo zřejmé, že ani to koalici tehdy nepomohlo, protože krajské a senátní volby totálně prohrála, tak teprve ministr financí a tehdejší premiér přiznali barvu a přiznali neudržitelnou situaci tehdejší podoby státního rozpočtu. Ale pak už veřejné finance jely volným pádem. Pak už se nestalo vůbec nic a schodek státního rozpočtu překročil 200 miliard korun v roce 2009. Já doufám, že se situace nezopakuje se vším všudy v příštím roce.

Sobotka zde poukazuje na to, že se předchozí vláda v projednávání Státního rozpočtu z roku 2008 dle jeho názoru řídila nikoliv racionálním odhadem situace, ale snahou zajistit si dobrý výsledek ve volbách do krajů a do Senátu. Rozpočet z roku 2008 označil Sobotka *předpojatým slovním spojením* (*rozpočtový Potěmkin*), kterým chtěl poukázat na to, že za falešnou fasádou, prezentovanou členy vlády, nebyla skrytá žádná skutečná hodnota.

Jedná se o argument z analogie. V roce 2012 se měly opět konat volby do Senátu i do krajů, tudíž Sobotka nepřímou naznačuje, že by mohlo dojít k opětovnému uzpůsobení rozpočtu tomu, aby vládní koalice získala výhodu pro nadcházející volby. Problematickou se jeví skutečnost, že Sobotka si neuvědomil, že nemůže použít *analogii* roku 2008 na rok 2011, protože volby do Senátu a krajů se měly odehrát teprve další rok, konkrétně 12. října 2012 a do té doby by bylo zřejmé, zda byl návrh

¹³³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 44.

¹³⁴ BUNNIN, Nicholas a Jiyuan YU. *The Blackwell dictionary of Western philosophy*. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, viii, 766 p. ISBN 14-051-0679-4. s. 249.

¹³⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

předloženého rozpočtu správný či nikoliv. Jde tedy o *povrchní analogii*.¹³⁶

Středa 2. listopadu 19:50:¹³⁷

Je velké pokrytectví hovořit o snižování daní pro středně- a nízkopříjmové skupiny v situaci, kdy vláda permanentně zvyšuje nepřímé daně, zejména v oblasti daně z přidané hodnoty. V době, kdy vláda zvyšuje platby v oblasti zdravotní péče, kdy vláda zvyšuje všechny poplatky, které jsou spojeny s užíváním veřejných služeb. Pravicová koalice předvádí jednoduchý trik. Hovoří pouze o přímých daních, jako by nepřímé daně neexistovaly, jako by se styděla za to, co dělá v oblasti daně z přidané hodnoty.

Zde Sobotka oponoval Kalouskovu argumentu (již zpracovaném), ve kterém ministr financí poukazoval na to, že se opozice nechová konzistentně při svých požadavcích na zvyšování či naopak snižování daní. Pan poslanec se k tomuto bodu ještě jednou ve svém projevu vrátil a jeho argument je v textu rozebrán podrobněji.

Středa 2. listopadu 19:50:¹³⁸

A já myslím, že pan ministr financí Kalousek ví, že to, co udělal v roce 2008 v rámci tehdejší daňové reformy, prostě byla chyba. Zatím jenom první část té chyby. Navrhuje sám zrušit superhrubou mzdu, kterou tehdy tady v této Poslanecké sněmovně na tomto místě obhajoval. Ale byly tam i jiné chyby. Já chci připomenout vyjádření pozdějšího ministra financí Eduarda Janoty, který jasně řekl a opakoval to několikrát veřejně, že tato země si rovnou daň rozpočtově nemůže dovolit. A měl samozřejmě pravdu. Byla velká chyba zavádět takto nízkou jednu sazbu daně z příjmů v roce 2008, protože to připravilo veřejné rozpočty o miliardy korun a o desítky miliard korun nás připravilo pokračování ve snižování firemních daní. Prostě snižovat firemní daně pod 24 % byla chyba. Ty peníze nezůstaly tady, jak se nás snažil přesvědčit ministr financí Kalousek. Ty peníze přece odplynuly v dividendách mateřským společnostem. Podívejte se na trendy, které i tady byly v uplynulých letech. To přece bylo období, kdy investoři začali odčerpávat finanční prostředky, začali odčerpávat zisky, kterých dosáhli v České republice, a přesně v tomto období Topolánková vláda pokračovala ve snižování daní a šla až na 19 % daně z příjmu. To prostě byla druhá vážná daňová chyba.

Bohuslav Sobotka použil argument *ex concessis* (Navrhuje sám zrušit superhrubou mzdu, kterou tehdy tady v této Poslanecké sněmovně na tomto místě obhajoval), ve kterém obvinil ministra financí z toho, že chtěl zrušit superhrubou mzdu, kterou dříve pomáhal zavést.

¹³⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 173.

¹³⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

¹³⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Následně Sobotka argumentuje, že snížení daní podnikům nepřineslo zlepšení konkurenceschopnosti či navýšení mezd zaměstnanců, ale že tyto peníze byly odčerpány pomocí dividend do zahraničí. Ke svému tvrzení však nepředkládá žádné konkrétní důkazy, což je pro potvrzení podobných tvrzení klíčové.

Sředa 2. listopadu 19:50:¹³⁹

A těch chyb bylo několik. Pan ministr financí se tady nepřihlásil k tomu rozkladu výběru daně z příjmů u OSVČ. Přece na počátku rozkladu stálo zrušení minimálního základu daně. To se projevilo jednoznačně tím, že v tuto chvíli už stát není schopen žádné tyto daně vybrat.

Pokud se podíváme na strukturu domácností a příjmů domácností, je přece evidentní, že celá daňová politika je postavena na přesunu daňového břemena na střední vrstvy. Za posledních pět let v době, kdy byl pan Kalousek ministrem financí, se ze středních vrstev stali daňoví soumaři. Daňoví soumaři tohoto daňového systému, a na jednu stranu vláda nakládá nové a nové břemeno na střední vrstvy v podobě vyšších daní, zejména daně z přidané hodnoty, a současně omezuje transfery z veřejných rozpočtů, které by tyto střední vrstvy mohly čerpat. Struktura daní, tak jak ji realizuje současná vláda, znamená pokles přímých daní, ale pro nejvyšší příjmové kategorie, pro ty nejbohatší, pokles daní pro firmy, ale zvýšení nepřímých daní, které relativně nejvíce dopadají právě na nízkopříjmové skupiny a právě na střední vrstvy.

Sobotka používá argument, který si standardizujeme následovně:

Argument č. 13 (Sobotka):

P1: Struktura daní znamenala pokles přímých a navýšení nepřímých daní.

Závěr: Podnikům a vyšším vrstvám struktura daní ulehčila, nižším a středním třídám naopak ztížila finanční situaci.

Tento *induktivní argument* se od začátku celosvětové ekonomické krize objevil v různých podobách i v jiných zemích. Nejznámějším příkladem byly USA, kde jako reakce na nárůst příjmů nejvyšších skupin obyvatelstva vzniklo hnutí *Occupy*. Sílu argumentu je obtížné hodnotit bez subjektivního názoru. Pro potřeby analýzy jej proto označujeme za *silný induktivní argument*, přičemž práce vychází z paralely s ostatními zeměmi světa, ve kterých mají podobné argumenty velkou váhu.

Předseda ČSSD Sobotka, podobně jako američtí aktivisté, obviňoval pravicovou vládu z toho, že zákony vytvořila tlak na obyčejné lidi, které *předpojatě* nazýval

¹³⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

daňovými soumary, zatímco podniky a osoby s vysokými příjmy byly díky nízkým přímým daním státem chráněny. Tato argumentační výpověď dobře poukazuje na předchozí nelogičnost Kalouskova výroku (Argument č. 11) o tom, že opozice protestuje jak proti zvyšování, tak i proti snižování daní.

Středa 2. listopadu 19:50:¹⁴⁰

Myslím si, že je dobře, že ministr financí reagoval na debatu, byť skromnou, kterou jsme vedli o rozpočtovém určení daní. A já jsem rád, že tady zmínil, že 7 miliard korun nemá, že je nejprve bude muset škrtnout, a mrzí mě, že neřekl přesně kde. Kterých ministerstev se to dotkne. Protože tato informace by byla velmi důležitá. A je docela zvláštní, že pan ministr tady nemluvil o dalších penězích, které navrhuje dát do RUDu, a to je těch 5 miliard, které chce sebrat čtyřem velkým městům v České republice. O tom tady neřekl ani slovo. To jsou peníze, které mu nepatří, ale o kterých v tuto chvíli rozhoduje, jako by byly součástí státního rozpočtu. To jsou peníze, které jsou součástí rozpočtu samospráv.

To, co my vyčítáme návrhu rozpočtu, není pokles deficitu veřejných financí. To, co my mu vyčítáme, je, že rozpočet je strukturálně absolutně pasivní. Že vláda nemá nejmenší snahu reagovat na rizika, která nás čekají v příštím roce v podobě vyšší nezaměstnanosti, v podobě rozpadu sociální soudržnosti, v podobě poklesu ekonomiky, v podobě toho, co se bude odehrávat v kvalitě poskytovaných služeb veřejného sektoru. Tady vláda nemá žádnou aktivní koncepci, nemá žádnou strategii a nemá žádný plán. Já si myslím, že jak ministr financí, tak premiér dnes promeškali takovýto plán představit veřejnosti.

Bohuslav Sobotka zde použil *vysvětlení*, tedy typ neargumentační výpovědi. V ní navázal na debatu o rozpočtovém určení daní, kterou předtím s ministrem financí vedli. Součástí této pasáže byly také informace o tom, že ministr Kalousek chtěl získat další peníze do státního rozpočtu pomocí škrťů. Kalouska obvinil *ad hominem*, že o této skutečnosti neřekl na veřejnosti ani v Parlamentu ani slovo. Bohuslav Sobotka neopomněl zdůraznit, že vláda je pasivní a že jí chybí jakákoliv vize do budoucnosti (*Tady vláda nemá žádnou aktivní koncepci, nemá žádnou strategii a nemá žádný plán*). Jednalo se tedy o argument *ad verecundiam*.

Středa 2. listopadu 19:50 - 20:00:¹⁴¹

Řada lidí se bojí budoucnosti, bojí se existenční nejistoty a očekává, že vláda, která má k tomu mandát a která má k tomu také zdroje, řekne, co udělá pro lepší budoucnost naší země v těžkých časech, v turbulentních časech, v tom, co nás čeká v roce 2012 a v letech následujících. Ničeho takového jsme se nedočkali. Pouze obhajoby nespravedlivé daňové politiky, pouze obhajoby plošných škrťů, které ve

¹⁴⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>

¹⁴¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025282.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025283.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

skutečnosti nesníží strukturální schodek státního rozpočtu jako takového.

My jako sociální demokraté takový rozpočet nepodpoříme, nemůžeme ho podpořit a jsme připraveni v případě, že získáme větší podporu veřejnosti, realizovat jinou rozpočtovou politiku, která bude myslet na problémy reálné ekonomiky a na problémy reálného života. To, co je strašně důležité, je uvědomit si, že každá příští vláda bude muset pokračovat v reformách, každá příští vláda bude muset snižovat deficit veřejných rozpočtů, ale je důležité, jakým způsobem rozloží náklady těchto reforem na jednotlivé sociální vrstvy. To je klíčová myšlenka. Protože jestliže ty náklady jsou řadu let po sobě rozloženy krajně nespravedlivě, to znamená, že náklad na konsolidaci veřejných rozpočtů platí jenom někteří a jsou to ti ze středních vrstev a nízkopříjmových skupin, tak se vytváří ve společnosti sociální napětí, které dříve nebo později bude neúnosné. A my jsme přesvědčeni, že ten pokles autority institucí státu, ten pokles autority celé politické vrstvy souvisí s tím, že lidé tuto nespravedlnost cítí. A rozpočet, který předkládáte, je bohužel vyjádřením této velké nespravedlnosti. Děkuji.

Sobotka obvinil vládu z toho, že nemyslí na problémy ekonomiky a reálného života. Tím se snažil navodit dojem, že problémy, které řeší vláda, jsou virtuální. Tedy že v zásadě tyto problémy neexistují nebo si vláda nepřipouští, že by existovaly.

Závěrem můžeme konstatovat, že Bohuslav Sobotka se ve svém projevu vyjadřoval ve většině argumentů *ad rem*. Na různých příkladech, které označil za chybné, poukázal na postupy ministerstva financí v oblastech daňové politiky. Předseda ČSSD také několikrát použil argument *ad hominem*, což bylo vzhledem k povaze diskuze přípustné - ministr Kalousek učinil to samé ve svém projevu a v současné politické kultuře v České republice se nejedná o závažný prohřešek.

S ohledem k rozsahu Sobotkova projevu se příliš nevyskytují *předpokjatá slova*, která by logicky nezapadala do jednotlivých argumentů namířených proti vládní politice. Většinou výrazy jako *daňoví soumaři*; *rozpočtový Potěmkin* splňují svou funkci, mají přidat emocionální zabarvení jednotlivým věcným argumentům, které prezentoval. Též výskyt *parazitických slov* je omezen (4x se vyskytlo *prostě*). Zajímavým prvkem bylo užívání *osamostatněných větných členů*.¹⁴²

¹⁴² JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 213.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.7 JAN CHVOJKA

Ve volbách do Poslanecké sněmovny v roce 2010 došlo ke „kroužkování“ některých kandidátů. To znamenalo, že voliči pomocí svých preferenčních hlasů zvolili do Sněmovny neznámé politiky, čímž nahradily lídry kandidátek, které vnímali jako zkorumpované politiky. Jedním z překvapivě úspěšných nových poslanců byl i Jan Chvojka, který byl nominován na 19. místě za Pardubický kraj. Během svého tříletého působení (2010 – 2013) v Poslanecké sněmovně patřil mezi nejaktivnější poslance a často se zapojoval do sněmovních debat. Jeho příspěvek, který se týkal stále projednávaného Zákona o stavebním spoření, tedy doplňuje tuto práci o příspěvek mladého politika, který se ve sněmovním prostředí pohyboval krátce a zároveň při svém věku 30 let představoval o generaci mladšího politika než většina jeho kolegů.

Čtvrtek 3. listopadu 1:00.¹⁴³

Děkuji za slovo, paní předsedající. Máme přesně jednu hodinu, už jsem tu téměř 21 hodin. Jak jsem řekl, stále jsem svěží a koukám na tváře koaličních poslanců a ti jsou taky stále svěží. přesto, že jsem tu 21 hodin, tak v sobě mám naději, protože je známým faktem, že tyto zátěžové testy, zátěžové vztahy dokážou sblížit. Dokážou sblížit lidi. Já si myslím, až tato procedura jednou skončí, že si všichni padneme kolem ramen, že budete mít rádi Davida Ratha a prostě všechno bude fajn.

Nevím teďka, jestli mám dát další z analýz, z dalších textů o stavebním spoření. Myslím si, že už těch textů bylo dost. Já se přiznám k jedné věci. Já jsem začal mít rád politiku hnedka v 90. roce, když jsem byl ještě malý a měl jsem takovou zvláštní úchylku, a drží mě bohužel doteďka, kdy jsem v té politice – sleduji stále diskusní pořady. Máám rád diskusní pořady, které jsou nyní v neděli. Kdysi byly v sobotu, v neděli. A odstartoval to pořad, tuším se jmenoval se Co týden dal. Moderoval ho legendární Ota Černý a ten tam měl vždycky takovou frázi: „Co na to občan?“. Co na to občan? – a to tady, myslím, ještě nepadlo. Dneska tady diskutujeme, a večera, o tom, co na to poslanci, co na to jednotliví kolegové, a nezeptali jsme se, co na to občan.

Já jsem si dovolil vytáhnout pár názorů občanů z prestižního serveru www.parlamentnilisty.cz a chtěl bych vám je tady přečíst. Upozorňuji, že většinu jsem silně cenzuroval. A to, že tyto názory tady budu číst, neznámá, že s nimi souhlasím. Ale z větší části ano samozřejmě. Takže bych začal. Takže nyní co občan na to, když soud zrušil škrtý ve stavebním spoření.

Uživatel s jménem M.I.: Stát zasáhl již do platných smluv uzavřených za podmínek, kdy se veřejně přislíbilo, že se bude přispívat tolik a tolik, když občan splní ty a ty podmínky. Měli by to dodržet. Když ne, jakákoliv třeba i penzijní reforma garantovaná státem bude nedůvěryhodná, protože nezaručí platnost smlouvy po stanovenou dobu.

Potom je tady uživatel nebo uživatelka s jménem Pražka: Tady snad už ani nejde o 4,5 tisíce

¹⁴³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025303.htm#r1>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

nebo 3 tisíce a státní příspěvek, ale o podstatu věci. Klidně tento stát rozhodne, že smlouvy nebude plnit, a basta. A ještě se diví, že s tím střadatelé nesouhlasí. Ať tedy stát smlouvy zruší v souladu se zákonem, to jest, že nové příspěvky na nové smlouvy již nebude poskytovat a staré smlouvy doběhnou se všemi nároky podle platných smluv. Potom ano, ale to, co se zde děje, je neuvěřitelné. A to chce stát ještě vyvést peníze ze státního rozpočtu do soukromých penzijních fondů, a to v době, kdy jsme finančně zadluženi a neustále nám předhazují škrty. Mají nás za blbce?

Máme tady dalšího uživatele jménem Sting a jeho příspěvek: Vedoucí síla vypelichaných modrých ptáků následovaná Topolánkovými pohrobky 09 a vykutálenými veverkami dostala již druhé ponaučení z etického vládnutí. Zalíbily se jim totalitní manýry? Ještě že musí poslechnout poslední instanci, to je Ústavní soud, který to, jak jinak než dle ústavy, správně zhodnotil. Čekal jsem na to rozhodnutí netrpělivě. Opačné rozhodnutí by totiž popřelo veškerou úctu k uzavírání smluv, které obě strany ve svém rozhodnutí provedly, a to v dobré víře.

Potom tady máme uživatele Hobo: Silnice jsou tankodrom, počasí super a neopravuje nikdo. O nových úsecích se nedá mluvit vůbec. Mnoho známých stejně jako já vletělo do neoznačené díry v noci. Odnesla to naštěstí jenom náprava. Stejně jako mám škodu já, tak ji mají i známí. Kdo nám tyto škody zaplatí? Třeba Bárta, Kalousek a Nečas. Posílejme účtenky se složenkou Kalouskovi. Adresa je jednoduchá: Ing. Miroslav Kalousek, PSČ Bechyně, ulice netřeba, Bechyně je malá, všichni poštáci ho tam znají. Čeští kutilové vynalezli žehličku na opravu silnic, u českých opravářů nezájem. Vyzývám ty, co si nakradli, aby z nakradeného sponzorsky zaplatili do každého okresu aspoň jednu. Co dělají Ječmínek a Vaniček v autoklubech pro motoristy? Nic. Jenom mají strach o své prebendy v dozorčí radě Sazky, aby je neodstavili od lizu. Co v té radě dosud dělali, že to tak dopadlo s vytunelovaným polostátním podnikem?

Uživatel Fery a jeho názor: Já myslím, že kdyby Kalousek, Háva a spol. udělali stojku, tak by z nich vypadlo mnohem víc. Kalousek zřejmě kvačí k tomu, co jsem psal už vloni. Lidé se přestěhují pod mosty, budou konzumovat trávu, ale Kalousek ušetří miliardy. A možná bude navržen na Nobelovu cenu za ekonomii, což by zase ovšem nepřežil pan Klaus. Miliardy šetřit, pravda, ale tak, aby se neochuzovalo vlastní obyvatelstvo. V tom je umění vlády.

Mám tady poslední dva příspěvky. Uživatel Kapitán: Ryba smrdí od hlavy. Jaká má být v zemi morálka, když koalice bez ohledu na ústavu si silou 118 hlasů protlačí co chce? Už podruhé dal Ústavní soud za pravdu ČSSD. Přece v právním státě musí platit, že již uzavřené smlouvy jsou platné, a ne že si je bude pan Kalousek přizpůsobovat, jak se to trojkoalici hodí.

Poslední příspěvek od Pavla: Jak chtějí bojovat proti korupci a podvodu, když nedodrží jasně zákony? Za co pak berou peníze? Zase není viník? Co vaše složenky, pane Kalousek? Zaplatíte vaši jasnou chybu a vzniklé škody? Ještě se nestalo, aby někdo přiznal odpovědnost.

Vážení přátelé, to byla jen ukázka názorů některých občanů. Některé jsem musel silně cenzurovat. Nechal jsem takové ty ještě přijatelné. Myslím, že jsem byl první, co slovy Oty Černého se zeptal, co na to občan, a pak jsem vám to tady takhle sdělil.

Děkuji.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Jan Chvojka se ve svém projevu nedržel tématu parlamentní rozpravy, která se týkala Zákona o stavebním spoření. Obsah jeho řeči byl monotematický a skládal se z názorů anonymních diskutérů z internetového portálu *Parlamentní listy* na reformu stavebního spoření. Jednalo se tedy o *argument z příkladů*.¹⁴⁴ Jednotlivé příspěvky v diskuzi byly Chvojkou předneseny jako *ilustrace* postoje občanů, nebyly tedy součástí konkrétní argumentační výpovědi.

Ještě před rozborem poslancova proslovu je nutné analyzovat jeho řečnické schopnosti. Širší pohled na poslancovo vyjadřování ukázal, že mu dělalo problém udržovat sémantickou a syntaktickou perspektivu projevu.¹⁴⁵ Hlavní sémantická linie, která se v projevu objevila, byla nejasná, protože v sobě obsahovala mnoho vedlejších linií, které nebyly pro sdělení důležité – z vyprávění o své dětské zálibě (*úchylce*) v diskusních pořadech se Chvojka dostal k porevolučnímu debatnímu pořadu Oty Černého, jehož výrok "*co na to občan*" následně využil k představení klíčové části jeho výpovědi, kterou bylo čtení reakcí internetových diskutujících na Zákon o stavebním spoření. Posluchač ovšem během jeho projevu zpočátku vůbec nemohl tušit, o čem poslancův projev byl.

Chvojkův projev byl nespisovný (*Nevím teďka, jestli mám dát další z analýz, z dalších textů o stavebním spoření; Já jsem si dovolil vytáhnout pár názorů občanů z prestižního serveru www.parlamentnilisty.cz a chtěl bych vám je tady přečíst; Já jsem začal mít rád politiku hnedka v 90. roce, když jsem byl ještě malý a měl jsem takovou zvláštní úchylku, a drží mě bohužel doteďka, kdy jsem v té politice – sleduji stále diskusní pořady) s velkým výskytem parazitních slov (takhle sdělil; ten tam měl; takové ty ještě přijatelné; jsem v té politice). Jedním z nejpatrnějších pochybení byl výskyt *anakolutu* (*Nevím teďka, jestli mám dát další z analýz, z dalších textů o stavebním spoření; Máme přesně jednu hodinu, už jsem tu téměř 21 hodin; I přesto, že jsem tu 21 hodin, tak v sobě mám naději, protože je známým faktem, že tyto zátěžové testy, zátěžové vztahy dokážou sblížit*), tedy vyšinutí z větné vazby.¹⁴⁶ Milan Jelínek jako jeden z předních českých odborníků na problematiku veřejného projevu zdůrazňuje, že jeho spisovnost je potřeba zachovat z několika důvodů. Přednášejícímu dodává na vážnosti, neuráží adresáty projevu*

¹⁴⁴ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 141.

¹⁴⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 246.

¹⁴⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 247.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

a má vliv na celkovou atmosféru prostředí, ve kterém probíhá.¹⁴⁷ Podobně i Blažena Švandová upozorňuje, že je potřeba vyhnout se používání *předpojatého a emocionálně zabarveného jazyka*.¹⁴⁸ Jan Chvojka tyto předpoklady nesplnil a jeho projev byl plný chyb, na které oba jmenovaní odborníci upozorňují.

Jak už bylo řečeno, závažným problémem projevu pana poslance Chvojky byl kromě formy i samotný obsah. Poslanec totiž v rámci své řeči nepoužil žádnou inferenční podmínku, kterou by argumentoval proti projednávanému Zákonu o stavebním spoření.

Jan Chvojka pouze vyjádřil vlastní názory, podpořených citáty diskutérů z nejmenované internetové diskuze z "*prestižního serveru parlamentnilisty.cz*". Používáním *předpojatého slova* prestižní u informačního portálu Parlamentní listy se snaží zakrýt, že se ve skutečnosti jedná o bulvární zpravodajský server. Například senátor Jaromír Štětina opakovaně žádal, aby bylo tomuto serveru zakázáno užívat přídavné jméno *parlamentní*, které neoprávněně vyvolává u čtenářů představu, že je tento informační server přímo napojen na Parlament. Parlamentní listy vždy byly soukromé a nikdy neměly žádný vztah s Poslaneckou sněmovnou ani Senátem. Kromě problémů se svým jménem byly v minulosti donuceny stáhnout některé zprávy, které byly nepodložené. Poslanec Chvojka chtěl tuto skutečnost zamaskovat, což ho vedlo k *ad verecundiam* označení Parlamentních listů jako prestižního serveru.

¹⁴⁷ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 201.

¹⁴⁸ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 151.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.8 MIROSLAV OPÁLKA

Ve čtvrtek před sedmou hodinou večerní došlo k projednávání bodu číslo 89, což byl Senátem zamítnutý návrh zákona, kterým se měnily některé zákony v souvislosti s úspornými opatřeními v působnosti Ministerstva práce a sociálních věcí. Po krátkém uvedení tohoto zákona tehdejším ministrem práce a sociálních věcí Jaromírem Drábkem z vládní politické strany TOP09 vystoupil před Poslaneckou sněmovnou zpravodaj výboru pro sociální politiku poslanec Miroslav Opálka. Ten jako dlouholetý člen KSČM a tradiční zastupitel této strany v legislativě (ve Sněmovně působil od roku 2002) ve svém dlouhém projevu přednesl sérii argumentů, které byly namířeny proti přijetí daného zákona.

Čtvrtek 3. listopadu 19:00:¹⁴⁹

Děkuji, paní místopředsedkyně. Vážená vládo, kolegyně, kolegové, vzhledem k tomu, že se jedná nejenom o novelu jednoho zákona, ale téměř dvaceti, přece jenom vás zdržím trošku déle než mí kolegové. Dovolím si jako zpravodaj schválený již pro první čtení napřed malý úvod.

V úterý jsme vzpomněli 230 let od platnosti patentu císaře Josefa II. o zrušení nevolnictví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku a od úterka také v Poslanecké sněmovně projednáváme řadu pochybně zařazených návrhů zákonů vrácených či zamítnutých Senátem. Jde o další pokračování pravicového reformního seriálu zahájeného již koncem roku 2006. V podstatě jsme, mnozí nechtěně, účastníky role vlády při plnění zadání nadnárodního finančního kapitálu, který svými možná i skrytými způsoby a mezinárodními institucemi či ratingovými agenturami prosazuje své zájmy.

Jde tedy, abych se vrátil k paralele úvodu, v podstatě o jakousi novodobou podobu dluhového nevolnictví, nevolnictví finančního, do kterého upadají státy, obce, firmy a občané, nevolnictví, které se stává problémem celého světa. Základní podstata oněch reform vyvolaných řízeným zadlužováním země je v tom, že ti, kteří se nezasloužili o rozprodej a vytunelování státních a družstevních majetků, ti, kteří nenesou vinu za špatné hospodaření státu či obcí, za jejich dluhy, ti, kteří nezbohatli na různých experimentech a korupčních kauzách a mají nízké, průměrné či lehce nadprůměrné příjmy, se mají stále více a více uskromnit. Ale vícepříjmovým skupinám se příjmy naopak zvyšují. Tato nespravedlivost, tyto zákony balené do falešných apelů nemůžou být občany, a já věřím, že tomu tak bude, donekonečna tolerovány.

Poslanec Opálka v úvodu svého projevu poukázal na několik skutečností, které v různé síle rezonovaly i v ostatních příspěvcích ostatních opozičních poslanců. Totiž že pravice se svými reformami snažila ve skutečnosti o zotročení pracujících

¹⁴⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025323.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

občanů. Těmi měl pan poslanec na mysli nízké, střední a vyšší střední příjmové skupiny, které pracují v zaměstnaneckém či živnostenském pracovním poměru (*ti, kteří nenesou vinu za špatné hospodaření státu či obcí, za jejich dluhy, ti, kteří nezbohatli na různých experimentech a korupčních kauzách a mají nízké, průměrné či lehce nadprůměrné příjmy, se mají stále více a více uskromnit*). Miroslav Opálka přitom používal *argument z analogie s petitio principii* (novodobou podobu dluhového nevolnictví), pomocí které se odkazoval jak na zrušení nevolnictví (*V úterý jsme vzpomněli 230 let od platnosti patentu císaře Josefa II. o zrušení nevolnictví v Čechách*), tak i na zavedení jeho moderní verze prostřednictvím reformy, představených vládou v čele s panem ministrem práce a sociálních věcí Jaromírem Drábkem.

Nevolnictví znamená, že jeden člověk musí pracovat u toho druhého bez možnosti, aby dostal za svou práci mzdu. V případě, že toto nesplní, následuje v nevolnictví trest. Miroslav Opálka upozorňuje na nespravedlnost toho, že šetření vlády se dotkne pouze těch, kteří se neprovinili korupcí. Vládu nepřímo obviňuje ze lži nebo alespoň ze záměrné a chybné prezentace jejích zákonů – tedy ji podezřívá z používání *falešné stopy* (zákony balené do falešných apeliů).

Čtvrtek 3. listopadu 19:00:¹⁵⁰

A nyní seriózně a vážně k vládní předloze, kterou zamítl Senát Parlamentu České republiky. Dovolím si konstatovat, že jde o takzvaný první Drábkův balík redukčních zákonů, které byly původně vládou předloženy Poslanecké sněmovně již jako sněmovní tisk 120. Se zdůvodněním hrozby opozičních obstrukcí vláda tento tisk stáhla a předložila jej znovu s požadavkem projednání v režimu legislativní nouze jako sněmovní tisk 155. Ten byl pak vládní většinou protlačen v Poslanecké sněmovně i ještě ve staré sestavě Senátu a po podpisu prezidentem vyšel ve Sbírce zákonů jako zákon č. 347/2010 Sb. (V sále je velký hluk a neklid.)

Ústavní soud České republiky však konstatoval ve svém nálezu, že uplynutím 31. prosince tohoto roku z procedurálních důvodů při přijímání tohoto zákona jeho účinnost pomine. Vláda i předsedkyně Poslanecké sněmovny za podpory koaličních poslanců zneužila institutu legislativní nouze. Jednací řád se v Poslanecké sněmovně neohýbal jen tenkrát. Toto zneužití však vyřešil Ústavní soud tradičně. A tak se vlk nažral, ale koza zůstala celá, neboť vláda má ke svému reparátu, který absolvuje v Parlamentu České republiky již od 8. dubna tohoto roku, dostatek hlasů a závěr by měl být při tomto projednávání. Nejsm si jist, zda se k němu znovu nevrátíme příští rok po novém nálezu Ústavního soudu České republiky, neboť zařazení tohoto bodu a celé procedurální prostředí na dnešní jednání může být také problematické.

Předchozí dva pokusy byly loni předloženy narychlo v souvislosti s návrhem zákona o státním

¹⁵⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025323.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

rozpočtu na rok 2011 a od jara je návrh předkládán nově jako sněmovní tisk 315 z důvodu zajištění pokračování jeho platnosti i po 31. prosinci 2011. Obsah tohoto tisku je téměř totožný. Mimo oprav dat byla v této třetí předloze zohledněna novelizace řady právních předpisů a rovněž Parlamentem přijaté pozměňovací návrhy výboru pro sociální politiku, tehdy ke sněmovnímu tisku 155. Konečná verze ošetřila alespoň kritizovaný problém u nezaměstnaných, kteří nedostávají odstupné ani podporu v nezaměstnanosti.

Zde sněmovní zpravodaj Opálka poukazuje na nestandardní postup projednávání balíku zákonů, který využívá institutu legislativní nouze, aby jej pomocí koaliční většiny prosadila. Používá přitom argumentů *ad verecundiam* a *ad hominem*, ve kterém přímo označuje ty, kteří jsou dle jeho názoru zodpovědní (*Vláda i předsedkyně Poslanecké sněmovny za podpory koaličních poslanců zneužila institutu legislativní nouze.*). Dále pan poslanec zmiňuje, že to považuje za potenciálně problematické a že je možné, že celý proces bude dále projednáván u Ústavního soudu. Použil také *explicitní frazém*, kterým poukázal na účinnost rozsudku Ústavního soudu na chování vlády (*A tak se vlk nažral, ale koza zůstala celá...*).

Čtvrtek 3. listopadu 19:00 - 19:10:¹⁵¹

Nyní si připomeňme, co konkrétně máme schválit, či neschválit. V záplavě dalších a dalších reformních zákonů si myslím, že to již dávno v hlavách nás i veřejnosti zapadlo.

Zákon o nemocenském pojištění zejména omezuje přihlášení osob samostatně výdělečně činných k nemocenskému pojištění, a to nejdříve od data podání přihlášky, a omezuje možnost rozhodného období pro výpočet nemocenských dávek, a tím i stanovení vyloučené doby. Až do roku 2013 se prodlužuje v případě nemoci výplata náhrady mzdy zaměstnavatelem na 21 dnů, tři karenční dny zůstávají, a takto se upravují i vyloučené doby. Podpůrčí doba nastane opět 22. dnem. O sedm dnů se krátí výplata nemocenského starobním důchodcům a invalidním důchodcům třetího stupně. Trvale se snižuje výše nemocenských dávek na 60 % vyměřovacího redukovaného základu. Do konce roku 2010 bylo toto na 66, 72, ale i 100 %.

Vycházím-li ze zahraničních zkušeností, tak například ve Spolkové republice Německo pobírá nemocný od zaměstnavatele plnou – zdůrazňuji plnou mzdu šest týdnů a nikdo tam toto zajištění nezpochybňuje, nikdo nemluví o zneužívání, nikdo nemluví o drahé pracovní síle. Jde totiž o všeobecný přístup k zákonosti. Žel, v České republice je situace odlišná. Řada zaměstnavatelů zvyšuje své zisky, a to právě na úkor svých zaměstnanců, neboť jejich náklady jsou na rozdíl od jiných pružné, skoro gumové. A bohužel toto jim umožňuje i stát. (V sále je velký hluk.)

Já si v jiné atmosféře dovedu představit podporu trvalého proplácení náhrady mzdy

¹⁵¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025323.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025324.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

zaměstnavatelem v České republice i celý měsíc včetně zrušení karenční doby. Již dřívější snížení pojistného by tento krok zaměstnavatelům plně finančně kompenzovalo. Karanténa by si však vyžadovala jiný režim, přímé plnění Českou správou sociálního zabezpečení, které však celkově významně klesá a klesla by i administrace při krátkodobé nemoci. V těchto případech by bylo odstraněno i složité přeposílání dokladů a případné zpoždování výplaty nemocenského. Avšak s trvalým ponecháním právní úpravy u denní výše nemocenského na 60 % denního vyměřovacího základu nemohu souhlasit. Nemocenské je přece jen jakés takés pojištění a zákonodárce by neměl svévolně jeho parametry neustále měnit. Dočasně se může nemocný občan uskrovnit či čerpat z nějaké rezervy, pokud ji má, ale při dlouhodobé nemoci je to vážný problém. Ani zákonodárcům se nelíbí být na nemocenských dávkách, jak ukazují statistiky. Raději si pouze vystavíme omluvu z jednání Sněmovny, ale takovou možnost běžný pracující nemá. A když vezmete v úvahu situaci nízkopříjmových spoluobčanů, jejich stále se zvyšující výdaje na léčení včetně poplatků v nemocnici, a přitom třeba mají v péči děti, musí platit nájem a další náklady, pak to je opravdu asociální krok. A pokud se do této svízelné situace dostanete při plnění úkolů celospolečenského zájmu jako dobrovolný hasič, pak je tato situace ne společenským oceněním, ale trestem. Ani příslib pana ministra, že tento problém bude Ministerstvo práce a sociálních věcí řešit, který zde na tento mikrofon pronesl, nebyl do předložené materie zapracován.

Jinak podporuji ochranný prvek potenciálních opatření v nemocenském pojištění osob samostatně výdělečně činných, čili vyloučení zpětné účasti na nemocenském pojištění a vyžadování čekací doby třech měsíců ve všech případech. Původně totiž šlo o značné zneužívání nemocenských dávek a bylo nemálo vychytralých ne zaměstnanců, ale podnikatelů.

Miroslav Opálka v této části používá argumentační výpověď, kterou si pomocí standardizace rozebereme takto:

Argument č. 14 (Opálka):

P1: Zákon o nemocenském pojištění snižuje výši nemocenských dávek na 60 % platu a také zavádí další podmínky, které znesnadňují příjem těchto dávek jak pro zaměstnance, tak pro samostatně výdělečné osoby.

P2: Ve Spolkové republice Německo je situace odlišná a zaměstnanec má nárok na plnou mzdu a nikdo toto právo nezpochybňuje.

Závěr: Řada českých zaměstnavatelů zvyšuje své zisky na úkor nemocných zaměstnanců, protože nevyplácí nemocným peníze, které by měli mít garantované.

Tento argument z příkladu je platný. Můžeme jej zařadit do kategorie induktivních argumentů se slabou průkazností, neboť premisy jsou sice pravdivé,

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

ale závěr je nepravděpodobný.¹⁵² Na P1 navazuje P2, která vyjadřuje kontrastní situaci v Německu. To je v českém prostředí považováno za zemi, která má vyspělou kulturu práce a reprezentuje tak jakýsi ideál, ke kterému se lze v rámci argumentační výpovědi obrátit. V případě tohoto argumentu se jedná o správné použití kontrastu Česká republika – Spolková republika Německo. Samotný závěr, který vychází z P1, je již ideologicky silně zabarvený. Pan poslanec Opálka v něm označuje zaměstnavatele, tedy přesněji řadu zaměstnavatelů (z jeho předchozího projevu lze vyvodit, že se spíše zaměřuje na velké nadnárodní firmy) za ty, kteří zvyšují své zisky na úkor nemocných. Pravděpodobně by však bylo vhodnější zvolit jazykově přijatelnější formu, která by zněla takto: *snižuje své ztráty*, což by posílilo průkaznost argumentu.

Postupně Miroslav Opálka rozšířil svou argumentaci o další příklady, které byly *ad rem*. Vyčítal v nich vládě, že neustále manipulovala se zdravotním pojištěním, které by mělo být stabilní a jeho fungování jasně čitelné, dále zmiňoval problematiku přílišné byrokratizace celého procesu snižování nemocenských dávek a nakonec si dovolil uvést dva příklady toho, proč systém dle jeho názoru nefunguje. Prvním příkladem byli samotní poslanci, kteří dle Opálky raději než na nemocenskou využívají v případě vlastní nemoci omluvy, která jim jejich plat nesnižuje. Pomocí *sarkasmu* poukazoval na to, že speciální výjimku tvořili právě samotní zákonodárci, kteří ale v dané chvíli chtěli zpřísnit a snížit pobírání nemocenských dávek pro zaměstnance, tedy pro většinu produktivních obyvatel České republiky.

Čtvrtek 3. listopadu 19:10:¹⁵³

Dále zákon o pojistném na sociální zabezpečení a příspěvku na státní politiku zaměstnanosti snižuje oproti předchozí předloze vyměřovací základ pro výpočet dávek a sazby pro odvody. Ruší padesátiprocentní refundaci Českou správou sociálního zabezpečení zaměstnavatelům z vyplácené náhrady mzdy, avšak mimo ty, kteří budou dobrovolně platit vyšší pojistné vzhledem k zaměstnávání většího počtu osob se zdravotním postižením. Dobrovolné ponechání úpravy ve vztahu k možnosti odečtu poloviny náhrady mzdy poskytnuté za dobu dočasně pracovní neschopnosti nebo karantény u zaměstnavatelů se zdravotním postižením si zaslouhuje naši podporu. Zaměstnavatelé si jistě už sami spočítali, co je pro tu kterou firmu výhodnější a je správné, že zákon umožňuje volbu. Zachovat sazbu pro

¹⁵² SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 43.

¹⁵³ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025324.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

odvod pojistného na sociální zabezpečení pro zaměstnavatele ve výši 25 % si rovněž zaslouží podporu, ale zejména v případě trvalého opatření, což navrženo není. Jde přece jen o 10 mld. korun pro státní rozpočet ročně. Nevidím však žádný důvod pro to, aby se do tohoto systému tzv. připojištění mohli i nadále přihlásit pouze zaměstnavatelé zaměstnávající nejvýše 25 zaměstnanců zdravotně postižených. Proč toto snížení už neplatí od 50 zaměstnanců

Zachování existence maximálního vyměřovacího základu pro pojistné na nemocenské pojištění u osob samostatně výdělečně činných a zahraničních zaměstnanců odstraňuje spekulativní navýšení a stává se ochranným prvkem proti zneužití. Proto i tento návrh považuji za podporyhodný, neboť by měla být pro všechny poplatníky sazba stejná.

Dále zachování vazby vyměřovacího základu pro pojistné na důchodové pojištění na vyměřovací základ pro pojistné na nemocenské pojištění je rovněž podporyhodný ochranný prvek. Kladu si jen otázku, zda nešlo v případě předchozího stavu o prolobbovaný tunel.

V této části se pan poslanec *ad rem* věnoval problematice pojištění na sociální zabezpečení. Jediným významným komentářem, který lze v rámci analýzy této argumentační výpovědi provést, je že autor i přes svou příslušnost ke KSČM vyjadřoval s některými prvky svůj souhlas, což při této schůzi Poslanecké sněmovny bylo nezvyklé (*Dobrovolné ponechání úpravy ve vztahu k možnosti odečtu poloviny náhrady mzdy poskytnuté za dobu dočasné pracovní neschopnosti nebo karantény u zaměstnavatelů se zdravotním postižením si zaslouhuje naši podporu.*).

Čtvrtek 3. listopadu 19:10:¹⁵⁴

K zákoníku práce zejména. Zavádí se povinnost uzavírat dohody o provedení práce písemně, avšak bez stanovení povinné písemné evidence pracovní doby. Jde o nedostatečné opatření. Dále upravuje konfliktně platové tarify. U zachování přechodného prodloužení období, v němž při dočasné pracovní neschopnosti nebo karanténě nejsou pojištěnci zabezpečeni z nemocenského pojištění, nýbrž formou náhrady mzdy, platu nebo odměny z dohody o pracovní činnosti, popř. sníženým platem nebo sníženou odměnou poskytovanou zaměstnavateli, platí totéž, co jsem uvedl v této souvislosti u zákona o nemocenském pojištění. Při posílení a zvýšení účinnosti kontrolní činnosti zaměřené na zneužívání dohod o provedení práce je ale problém. Sice se nám při kontrole konečně vyjasní, kdo je v práci takzvaně načerno a kdo má písemnou dohodu, ale pokud bude chybět i písemná evidence o nástupu a ukončení práce, pak jsme tam, kde jsme vlastně byli před tímto opatřením. Jak totiž kontrola zjistí, zda pracující podle domluvy za odměnu je chráněn i pracovním právem, pracuje, anebo zrovna pracuje načerno, bez evidence? Toto je polovičaté řešení a znovu upozorňuji, že zřejmě úmyslně polovičaté, neboť lze z něj takzvaně utíkat. Přitom rozsah práce na dohody vláda chce zdvojnásobit. Dojde tak i k navýšení výpadku z výběru pojistného. Černá práce totiž je osvobozena, v uvozovkách, od daní i od pojistných plateb.

¹⁵⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025324.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Miroslav Opálka se vyjadřoval v této části svého projevu k problematice Zákoníku práce a nově nastavených pravidel, která měla umožnit flexibilnější přístup zaměstnavatele k vyplácení mzdy svému zaměstnanci. Pan poslanec argumentoval zejména proti dohodám o provedení práce, které dle jeho názoru postrádaly povinné evidenci pracovní doby.

Jeho argument si můžeme standardizovat takto:

Argument č. 15 (Opálka):

P1: Forma pro uzavření dohody provedení práce je v novele Zákoníku práce písemná, což má zabránit práci načerno.

P2: Forma pro uzavření dohody o provedení práce neukládá povinnost evidovat počet odpracovaných hodin.

Závěr: Forma pro uzavření dohody o provedení práce nemůže efektivně předejít práci načerno a tudíž je toto řešení polovičaté.

Tento Opálkův *deduktivní argument* je platný i pravdivý. Poslanec odhalil a přesně pojmenoval nedostatek, který se v daném zákonu vyskytoval, přičemž jeho poznámky byly výhradně *ad rem*.

Čtvrtek 3. listopadu 19:10:¹⁵⁵

Rozhodně jsem proti opatření v oblasti odměňování zaměstnanců formou tzv. zpružnění. Údajně zjednodušení podmínek pro zvláštní způsob určení platového tarifu má i v dalších letech umožnit realizaci úsporných opatření těm zaměstnavatelům, kteří nemohou zajistit úspory snížením počtu zaměstnanců a kteří zároveň nemohou v důsledku snížení objemu prostředků na platy nadále poskytovat zaměstnancům platy ve výši, která jim přísluší. To znamená, za méně peněz stejně, či dokonce více práce. Ale přitom k zajištění proklamované konkurenceschopnosti zaměstnavatelů na trhu práce ve veřejných službách a správě a k ocenění nejsložitější práce ve veřejných službách a správě vykonávané výjimečně schopnými odborníky se navrhuje zachovat nově zavedený platový institut smluvní plat či odměna. O tom už média přinesla řadu a řadu zajímavých kauz a také jsme se k tomu dostali při interpelacích, jak se na ministerstvech rozdělují peníze. Jde totiž o obrovskou individuální pravomoc. Jde o podporu subjektivismu, která je v podstatě skrývána, a až vyplave celá na povrch, tak se ukáže, kolik těch nepostradatelných odborníků vlastně vůbec máme. Vážené kolegyně a kolegové, vysocí či oblíbení státní úředníci a poradci již dávno ve svých příjmech přeskočili platy nás zákonodárců. Předložená změna tyto rozdily ještě více a více zvětšuje. Ptám se: Vám to opravdu vůbec nevadí?

¹⁵⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025324.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Opálka poukazoval na fakt, že prostřednictvím některých zákonů bylo možné navýšit úřednické platy úředníků o obrovské odměny. Poslední položenou otázkou, kterou přednesl směrem ke svým posluchačům v Poslanecké sněmovně, označujeme za *presumptivní otázku*. Odpověď ano by vedla k tomu, že by poslanec Opálka mohl daného poslance kritizovat za jeho nečinnost. Pokud by to však tázanému nevadilo, mohl by jej poslanec Opálka naopak označit za člověka, kterému neleží na srdci stav veřejných financí. To by v kontextu situace, která panovala v Poslanecké sněmovně v roce 2011, znamenalo silný pokles důvěryhodnosti. Zajímavým detailem bylo, že Opálka v této části kritizoval jev, který o pouhý měsíc později vyšel na veřejnost v souvislosti s aférou kolem odměn vyplácených premiérově poradkyni Janě Nagyové.

Čtvrtek 3. listopadu 19:10 - 19:20.¹⁵⁶

Ale raději k zákonu o státní sociální podpoře. V podstatě ruší sociální příplatek, omezuje výplatu porodného z obecného nároku na nárok jen při prvním živě narozeném dítěti či dětech, avšak omezeně v závislosti na výši příjmů domácnosti. Snižuje rodičovský příspěvek už od 9. měsíce. Podotýkám, že dříve docházelo ke snížení až po 21 měsících. Snižují se celkové vyplácené částky u čtyřleté varianty rodičovského příspěvku změnou termínu provedení volby režimu čerpání. Jako účel tohoto opatření je deklarována podpora zapojení rodičů na trhu práce. No! V době vysoké nezaměstnanosti poněkud zvláštní návrh řešení. Výhodný je tedy pouze pro vybrané profesní obory, jako je management, finančnictví, advokacie, soudnictví, státní zastupitelství, lékařství, ale i ústavní instituce. Hlavní je úspora státních financí při čerpání delších rodičovských dovolených. Prorodinná politika a citová výchova dětí je v tomto případě druhořadou.

Vypouštěním úpravy sociálního příplatku s dočasným zachováním nároku jen u rodin, kde alespoň jeden člen rodiny – nezaopatřené dítě nebo rodič – má dlouhodobě nepříznivý zdravotní stav, ochuzuje další velkou další řadu potřebných. Děti tak trpí za nezodpovědné rodiče. Tato představa, že se má více zapojit do ekonomické pomoci chudé domácnosti širší rodina, má mnoho úskalí a bude přinášet a už přináší řadu konfliktů mezi přímými rodinnými příslušníky i mezi jejich partnery navzájem.

Taktéž omezení nároku na porodné jen na prvorodičky s nízkými rodinnými příjmy není projevem úspěšné prorodinné politiky a návrh si nezaslouhuje naši podporu. Mohli bychom se učit od francouzské propopulační politiky, ale ta v našem prostředí nikoho nezajímá. Přece podpořit bychom měli především narození druhého dítěte, ne? Jedno dítě není ani k reprodukci národa, ani k reprodukci rodiny. A to nechci rozebírat situaci, kdy dochází k druhému porodu se značným odstupem času, či dokonce s jiným partnerem v jiné domácnosti. Zde jsou argumenty o tom, že další děti používají výbavu starších sourozenců, neopodstatněné. Dle mého názoru jde o nezodpovědnou změnu.

¹⁵⁶ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025324.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025325.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Opálkova kritika Zákona o státní sociální podpoře vyjadřovala jeho nesouhlas se snížením porodného, se zrušením sociálního příplatku a se snížením rodičovského příspěvku od 9. měsíce mateřské dovolené.

Pomocí standardizace si rozebereme následující argument, který se v dané části projevu vyskytnul:

Argument č. 16 (Opálka):

P1: Poskytnout porodné jen za první dítě nemotivuje rodiče k další reprodukci. Jedno dítě je málo pro zachování naší populace.

Závěr: Omezení nároku na porodné jen na prvorodičky není prorodinnou politikou a KSČM jej nepodpoří.

Argument č. 3 je platný i pravdivý zároveň. Zařadit jej lze do kategorie *deduktivních argumentů*, neboť závěr logicky vyplývá z předložené premisy.

Čtvrtek 3. listopadu 19:20 - 19:30:¹⁵⁷

K zákonu o zaměstnanosti. Ten zejména nově upravuje některé povinnosti pro součinnost Ministerstva práce a sociálních věcí s Ministerstvem vnitra při povoleních a sankcích u agentur práce, jakož i ruší některá zprísňení, vybrané nutné podmínky pro jejich činnost, které stanovila předchozí předloha. Upravuje povinnosti uchazeče o zaměstnání k Úřadu práce České republiky, omezuje výplatu podpory v nezaměstnanosti a zápočet podpůrných dob, např. při neplnění oznamovací povinnosti nekolidujících zaměstnáních aj., odkládá plnění podpory v nezaměstnanosti až po vyčerpání odstupného, odbytného, odchodného, snižuje procentní sazbu podpory v nezaměstnanosti po celou dobu na minimum 45 % – jinak bylo plnění dva měsíce 65 % a další dva měsíce 50 % – v případě, že uchazeč bez vážného důvodu inicioval ukončení pracovního poměru osobně. Stanoví podmínku pojištění pro agentury práce v případě úpadku svého či jejich uživatele k výplatě mezd agenturním zaměstnancům a jejich povinnost vést odděleně zaměstnance podle občanství. Zavádí pro nové osoby samostatně výdělečně činné, které přestanou být uchazečem o zaměstnání, nový nástroj – jednorázovou dávku, tzv. překlenovací příspěvek na provozovací náklady.

Se zachováním právní úpravy ve smyslu větší regulace činnosti agentur práce rozšíření důvodu pro odejmutí jejich povolení ke zprostředkovávání zaměstnání či pro povinné pojištění agentur práce nemám problém. Posiluje to právní jistoty pracovníků. Jen si nepřeji, aby tyto soukromé agentury postupně přebíraly ve větší a větší míře agendu pracovníků z kontaktních míst Úřadu práce České republiky, jak je připravováno.

Vyloučení možnosti souběhu pobírání podpory v nezaměstnanosti a výkonu nekolidujícího zaměstnání se jeví jako opodstatněné. Problém však je v tom, že podporu nekolidujícího zaměstnání chce

¹⁵⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025325.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025326.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

vláda zvýšit, ale z této práce se neodvádí pojistné. Vyloučení souběhu bych podpořil, ale jsem přesvědčen, že spravedlivé by bylo zároveň zatížit i tuto činnost stejnými odvody jako v případě mezd a platů na základě řádné pracovní smlouvy.

Jsem přesvědčen, a asi i hodně z vás, že zachování snížení procentní sazby podpory v nezaměstnanosti na pouhých 45 % v případě uchazečů, kteří předchozí zaměstnání bez vážného důvodu – což je problém výkladu a metodiky Ministerstva práce a sociálních věcí – ukončili sami nebo dohodou se zaměstnavatelem, nemá opodstatnění. Státní politika zaměstnanosti a povinné odvody z příjmů na tuto oblast přece nedávají nikomu právo na selekce. Buďto platí kritéria pro všechny zaměstnance stejná, anebo tu nejde o rovné příležitosti, rovné nároky. Peníze na státní politiku odvádějí přece všichni stejně.

Zachování podmínek poskytování podpory v nezaměstnanosti v tom smyslu, že se podpora poskytne až po uplynutí doby, která odpovídá výši odstupného nebo odchodného, které přísluší uchazeči o zaměstnání, je dle mého přesvědčení v rozporu s posláním těchto bonifikací. Ty přece vyjadřují něco víc než jen pouhé zajištění

Uplatňování výplaty překlenovacího příspěvku, který může být na základě dohody s úřadem práce poskytnut osobě samostatně výdělečně činné, pokud přestane být uchazečem o zaměstnání, je sice zajímavý, jenže je především skrytou náplastí nezaměstnanému za jeho přestup z evidence nezaměstnaných do tzv. švarcsystému.

Zákon o sociálních službách. Snižuje příspěvek na péči ve stupni prvním – lehká závislost – u osob starších 18 let ve výši 800 korun měsíčně namísto původních 2000. Jsem přesvědčen, že toto plošné snížení není spravedlivé a mělo by se spíše preferovat ještě vnitřní rozdělení nároku prvního stupně na několik podstupňů tak, jak to požadovala Národní rada osob se zdravotním postižením.

Občanský soudní řád a zákon o organizaci a provádění sociálního zabezpečení. Zohledňuje prodloužení výplaty náhrady mzdy v případě nemoci. Při zachování legislativních reakcí na prodloužení doby poskytování náhrady mzdy při pracovní neschopnosti či karanténě jde o právo kontroly, s nímž nemám problém. Jen platí to, co jsem již zmínil na začátku u zákona o nemocenském pojištění. A zachování povinnosti orgánu sociálního zabezpečení, který posuzuje zdravotní stav účastníka řízení, zasílat správnímu orgánu, který vede řízení, komplexní posudek včetně údajů o zdravotním stavu, vychází vlastně z judikatury Nejvyššího správního soudu, a je tudíž správním opatřením.

Zákon o důchodovém pojištění. Upřesňuje definici samostatné a hlavní výdělečné činnosti. Zpřesňuje stanovení vyměřovacího základu, zpřísňuje podmínky pro výplatu individuálních důchodů v případě nemoci, a to i u osob samostatně výdělečně činných. Zachovat vazbu účasti osoby samostatně výdělečně činné na důchodovém pojištění s účastí na nemocenském pojištění je správné, neboť jde o ochranný prvek a volnější systém byl hodně zneužíván.

Zákon o platu a dalších náležitostech – zkráceně – představitelů státní moci, soudců, zákon o obcích, o krajích, o hlavním městě Praze. Zůstává zachována karenční lhůta v případě nemoci a prodlužuje se náhrada mzdy, stejně jako pro zaměstnance na 21 dnů, to se týká i poslanců Parlamentu, a to tak, že představitelé, jejichž výkon funkce se řídí i zákoníkem práce, obdrží 60 % průměrného výdělku, ostatní představitelé a poslanci Evropského parlamentu, uvolnění členové obecních, krajských zastupitelstev a zastupitelstva hlavního města Prahy obdrží 60 % denně z jedné třetiny platu. Dále se upřesňuje situace, kdy se bere v úvahu pro výpočet jen 50 % platu, avšak prezidentu republiky, což je

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

velká výjimka, dále náleží plat i po dobu, po kterou by funkci dočasně z důvodu nemoci nevykonával.

Služební zákon. Řeší rovněž náhradu mzdy ve výši 60 % platu mimo prvních tří dnů, ale v jiných termínech než ostatní zákony.

Zákon o životním minimu a existenčním minimu promítá do textu zrušení sociálního příplatku.

Zákon o pomoci v hmotné nouzi promítá do textu prodloužení náhrady mzdy v případě nemoci a zrušení sociálního příplatku.

Tolik k výčtu k navrženým legislativním změnám jednotlivých zákonů.

V této části pan poslanec seznamoval Sněmovnu s dalšími změnami, aniž by se pouštěl do kritizování těchto návrhů.

Čtvrtek 3. listopadu 19:30:¹⁵⁸

V závěru své zpravodajské zprávy konstatuji, že rozpočtové dopady vláda uvádí nulové. Upozorňuje však, že pokud by návrh nebyl přijat, nevykázal by rozpočet úspory na škrtech ve výši 11,22 miliard korun a na menších výběrech pojistného ve výši 9,12 miliard korun.

Návrh zákona má kladné i záporné návrhy. Hovořím ze svého pohledu. Nevychází z výsledku přání občanů. Nevychází ze sociologických průzkumů a ohlasu voličů, ze zájmu většiny občanů. Návrh však vychází z programového prohlášení vlády české pravice a problematické je tedy zvážit na váhách zákony potřebné a zákony asociální. Vláda nepředpokládá řešení ozdravení státních rozpočtů cestou zvyšování daňových příjmů, cestou lepšího výběru či návratem k progresi daňové a také ke zrušení hranice stropu u pojistných odvodů. Vláda tedy zvolila cestu jen dočasného zrušení některých výhod, které byly schváleny v minulém volebním období zaměstnavatelům, ale zejména přistoupila k redukci dávek pro pracující a potřebné, která již není ale dočasná jako u zaměstnavatelů, ale je navržena jako změna trvalá. Znovu chci upozornit a zdůrazňuji onen rozdíl. Pro zaměstnavatele jde převážně o dočasné změny, avšak pro zaměstnance jsou navrhované změny trvalé. A tyto změny postihují zejména rodiny s malými dětmi a naše nemocné spoluobčany, a to dlouhodobě či akutně.

Tolik mé vyjádření k zpravodajské zprávě k některým legislativním změnám k řadě zákonů. Návrh zákona má zachovat právní stav, který je již v roce 2011 účinný, i po Novém roce.

Děkuji za pozornost.

Opálka se v poslední části uchýlil k neargumentační výpovědi, ve které vyjádřil svůj názor na reformy. Na adresu reformního balíku v oblasti sociální politiky uvedl, že obsahuje zákony asociální, které jsou namířeny proti zájmům většiny občanů. Toto své tvrzení podpořil výčtem škrťů, které vláda v sociální oblasti připravila. Nepřímo celý ministerský kabinet obvinil, že jím navrhované změny budou mít tvrdý

¹⁵⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025326.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

dopad na rodiny s malými dětmi a na nemocné.

Celý projev pana poslance Opálky byl spisovný, konkrétní a omezený na témata, která se bezprostředně týkala jednání Poslanecké sněmovny. V řeči se vyskytovalo minimum *parazitických slov*, poslanec dodržoval sémantické linie, vyhnul se *anakolutu* a kvalitně disimuloval výrazové prostředky.¹⁵⁹ Celá řeč byla dobře připravena a strukturována, což lze demonstrovat i tím, že ji posoudíme z hlediska teorie pěti fází řečnického procesu, která pochází již z antiky.¹⁶⁰

V první fázi si Opálka obecnějším úvodem připravil pozici pro svůj delší projev a představil svůj postoj k problematice, což se projevilo používáním více *předpojatých slov*. Jak tvrdí teorie, první fáze projevu se zaměřovala i na dotvrzení obecných soudů.

Druhá část byla zaměřena na tematicky správné seřazení projevu, což v překladu do modernějšího jazyka znamenalo strukturování projevu. Zde nelze panu poslanci nic vytknout, neboť jeho struktura byla logická, on sám od témat neodbíhal a soustředil se vždy na konkrétní problém, který před Poslaneckou sněmovnou přednášel.

Třetí část, známá jako realizace veřejného projevu, vedla k zajištění přehlednosti a zřetelnosti projevu. Jak již bylo v samotném rozboru projevu několikrát řečeno, pan poslanec i tuto fázi zvládl výborně a vyhnul se emocionálně zabarveným výrazům, *ekvivokacím*, nebo *zamlčeným premisám*. Objevila se sice jedna *presumptivní otázka*, ale ta byla v daném místě vhodně umístěna a nestavila posluchače do obtížné pozice.

Je obtížné hodnotit čtvrtou fázi Opálkova projevu, neboť nebyl k dispozici videozáznam, ze kterého by bylo patrné, zda projev četl či zda využil poznámek. Vzhledem k rozsahu a velkému spektru témat je to pravděpodobné, neboť projev byl zaměřený na složitou problematiku s mnoha detaily, které poslanec Opálka zmínil.

Poslední, pátá, fáze byla zaměřena na zvukovou stránku projevu. Tu je taktéž obtížné bez zvukového záznamu posoudit. K lepší představě bylo shlédnuto několik

¹⁵⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 250.

¹⁶⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 61-63.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

vystoupení poslance Opálky,¹⁶¹ ze kterých bylo patrné, že se vyjadřuje s rozvahou, klidným a jasným hlasem a při projevech se nesnaží o emocionální zabarvování hlasu.

¹⁶¹ Ke shlédnutí například na: <http://www.youtube.com/watch?v=1vxao1MHPNw> (22. 1. 2014).

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.9 PETR NEČAS

Pro analýzu v této práci byly zvoleny dva proslovy bývalého premiéra České republiky Petra Nečase. Jako premiér byl Nečas nucen přehodnotit svou strategii z dřívějších dob, kdy byl považován za smířlivého a klidného politika. Psychický tlak na jeho osobu ve funkci premiéra byl ale obrovský, což jej postupně vedlo k používání tvrdší argumentace, která byla namířená proti opozici.

Premiérovo první vystoupení bylo reakcí na proslov Lubomíra Zaorálka, který se ve své řeči vrátil k problematickému 10 minutovému omezení, které koalice odhlasovala pro všechny poslance, kteří chtěli vystoupit v rozpravě k předneseným zákonům. Klíčový argument Lubomíra Zaorálka spočíval v tom, že se 10 minutové omezení vztahovalo i na balíčky zákonů, což ve skutečnosti nadále zkracovalo čas na věcné vyjádření poslanců ke každému z nich na pouhou minutu. Petr Nečas se po Zaorálkově vystoupení přihlásil, aby kriticky zareagoval na to, co místopředseda ČSSD pronesl.

Čtvrtek 3. listopadu 23:00:¹⁶²

Vážená paní předsedkyně, vážené paní poslankyně, páni poslanci, paní senátorky, páni senátoři, dámy a pánové, slova pana místopředsedy Zaorálka by bylo možné brát jako nesmírně závažná a hodná zamyšlení, kdybychom právě teď přišli do Poslanecké sněmovny a slyšeli jeho vystoupení, kdybychom tady nebyli svědky tří denního obstrukčního blokačního jednání, kdybychom tady nebyli svědky nekonečných nehorázných pokusů o zneužívání zákona o jednacím řádu. Jak mohou tato slova poslanci a poslankyně ze sociální demokracie myslet vážně? Navrhují hlasování o přerušení bodu a ani se neobtěžují přijít do Poslanecké sněmovny! Sedí tady v 10, ve 12, v 15 lidech a jenom šikanózním způsobem znemožňují chod této Poslanecké sněmovny. Tady se přece debata vůbec nevede o tom, zda menšina v Poslanecké sněmovně má, či nemá umožněnu politickou diskusi. Tady se vede debata o tom, nakolik umožníme malé agresivní menšině v této Poslanecké sněmovně šikanovat většinu, která chce pracovat, chce debatovat, chce diskutovat.

Výběr jazykových prostředků v první části proslovu premiéra České republiky naznačuje, že jej vystoupení Lubomíra Zaorálka rozzlobilo/rozlítlo. Projevilo se to používáním *předpojatých slov*, kterými tvrdě atakoval opozici (*nakolik umožníme malé agresivní menšině v této Poslanecké sněmovně šikanovat většinu; kdybychom tady nebyli svědky nekonečných nehorázných pokusů o zneužívání zákona; jenom šikanózním způsobem znemožňují chod*

¹⁶² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025340.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

této Poslanecké sněmovny). Hlavním motivem argumentace předsedy vlády přitom bylo co nejvíce snížit vážnost opozice a bagatelizovat právo místopředsedy ČSSD Lubomíra Zaorálka na kritiku koalice za přijetí opatření zkracujících projevy poslanců na 10 minut. Jednalo se tedy o argument *ad verecundiam*. Nečas se kromě jiného snažil *ex concessis* dokázat, že Zaorálkův výrok byl v rozporu s realitou chování opozice – tedy s realitou, ve které opozice obstrukcemi blokovala jednání Poslanecké sněmovny.

Oba dva aktéři – koalice i opozice – prostřednictvím dvou významných zástupců z každého tábora předvedli, že nehodlají ustoupit ze své subjektivní pravdy a uznat případný nárok toho druhého.¹⁶³ Ani jedna strana nebyla ochotná opustit svou strategii, ať už obstrukcí nebo potenciálně nelegálního zkrácení doby proslovu pro každého poslance. A ani jedna strana ve výsledku nebyla schopná jednat smířlivě, což mělo negativní dopad na celý proces jednání a na etiku argumentace.

Čtvrtek 3. listopadu 23:00:¹⁶⁴

Položme si jednoduchou otázku. Tyto normy projednáváme teprve teď? Ne! Tyto normy projednáváme od června. Kde byly zástupy sociálně demokratických poslanců a poslankyň debatující o těchto normách v prvním čtení, ve druhém čtení, ve třetím čtení? Kde byly? Nebyly tady! (Potlesk poslanců vládní koalice.) Měly dostatečný časový prostor ve výběrech, měly dostatečný časový prostor ve všech třech čteních, která tady probíhala, bez jakéhokoliv omezení. Tady nejde o to, zda mohou, nebo nemohou debatovat. V této Sněmovně se debatovalo, debatuje a debatovat bude. Tady jde o to, že je to chladnokrevný a bezprecedentní pokus poprvé za dvacet let dějin českého parlamentarismu pokusit se paralyzovat tuto ústavní instituci jménem Poslanecká sněmovna, svými partikulárními úzkými stranickými zájmy ochromit její fungování! (Potlesk poslanců vládní koalice.) A to v situaci, kdy Evropa kolem nás hrozí ekonomickou krizí, v situaci, kdy je třeba projednat návrh státního rozpočtu, v situaci, kdy je nezbytné pokračovat v reformách, protože od kvality, rychlosti přijímání těchto reforem se mj. odvíjí kredibilita této země. My jsme doposud, většina této Sněmovny, na základě i vládních návrhů tvrdě pracovali a kredibilita této země je velmi vysoká, což se odrazilo i v ratingu (vysloveno správně), nikoliv samozřejmě v ratingu (vysloveno „ratingu“) – tam na tom jsme pořád špatně. (Pobavení a potlesk zprava.)

Nejdříve Petr Nečas zesměšnil opoziční poslance tím, že je nepřímou označil za absentéry. Navíc dokázal využít *předpojatou otázku*, na kterou si sám odpověděl

¹⁶³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 21.

¹⁶⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025340.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

(Kde byly zástupy sociálně demokratických poslanců a poslankyň debatující o těchto normách v prvním čtení, ve druhém čtení, ve třetím čtení? Kde byly? Nebyly tady!). Přestože předseda vlády odpověděl na svou otázku tak, že v Poslanecké sněmovně opoziční poslanci nebyli, ani opačná odpověď by jim příliš nelichotila. Odpověď, že byli a nic neříkali, totiž vyznívá pro opozici stejně nelichotivě.

Opět se objevuje množství *předpojatých slov* (*chladnokrevný a bezprecedentní; paralyzovat, ochromit*), která ve svých významech budí dojem, že cílem opozice je úplně přerušit reformní snahy jeho kabinetu i za předpokladu, že uvedou v nečinnost zákonodárné těleso. Premiér k tomuto argumentu přidává *sugestivní dichotomii*, ve které krátce analyzuje situaci v Evropě jako kritickou a snahu vlády provést reformy jako klíčovou pro to, aby byla Česká republika chráněna před potencionálním ohrožením a aby navýšila svou kredibilitu.

Petr Nečas použil *homonymii*,¹⁶⁵ v tomto případě ve spojení s anglickým slovem *rating*. Tímto chtěl upozornit na špatnou výslovnost předchozího řečníka Zaorálka, jde tedy o *ad hominem*. Podle ohlasů publika právě tento řečnický styl získával odezvu od publika, které Nečasovi již během projevu několikrát tleskalo.

Čtvrtek 3. listopadu 23:00:¹⁶⁶

Pokládáme si naprosto logickou otázku, nakolik jsou tady dodržována pravidla legitimacy a pravidla přiměřenosti. Ano, za určitých okolností je parlamentní obstrukce jedním z možných parlamentních nástrojů a je legitimní. Ale je legitimní za situace, kdy vláda a většina v této Poslanecké sněmovně, která vyjádřila důvěru vládě na základě veřejně dostupného dokumentu jménem programové prohlášení vlády, nedělá nic jiného, než realizuje, co je v tom dokumentu napsané! A tady je veden bezprecedentní pokus zablokovat tuto instituci a v podstatě zablokovat celou vládní agendu? Vždyť tady byl obstruován dokonce i návrh státního rozpočtu! Není pravda, že tady proběhla standardní diskuse. Byl to opět bezprecedentní pokus znemožnit přijetí státního rozpočtu a jeho základních parametrů! (Projevy nesouhlasu z levé části sálu.)

Takže tento pokus je nelegitimní a chování České strany sociálně demokratické je absolutně nepřiměřené situaci. Já bych dokonce pochopil, že si vyberete jednu, dvě nebo tři zákonné normy. Já bych pochopil, že kolem nich se tady rozpoutá gejzír diskusí v prvním, druhém a třetím čtení a pak se nám vrátí ze Senátu. Ale vy jste mlčeli v prvním čtení, mlčeli jste ve druhém čtení, mlčeli jste ve třetím čtení (Projevy nesouhlasu zleva.) a najednou jste si vzpomněli, když se blíží konec roku, kdy je nezbytné

¹⁶⁵ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 151.

¹⁶⁶ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025340.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

přijmout rozpočet, kdy ČR potřebuje dát jednoznačně najevo, že pokračuje v reformním programu, zastavit chod Poslanecké sněmovny! A strašně se divíte, že většina Poslanecké sněmovny vám na tohle nechce přistoupit.

Znovu opakuji, ta slova by byla velmi vážná a velmi věrohodná, kdybychom tady nebyli svědky neuvěřitelného chování poslanců a poslankyň za Českou stranu sociálně demokratickou.

Musíme skutečně rozlišovat mezi tím, kde se vede debata, a tím, kde je to již naprosto bezskrupulózní pokus zastavit chod této Sněmovny a znemožnit přijímání zákonů. Vláda ČR má reformní program. Na základě tohoto reformního programu získala důvěru většiny Poslanecké sněmovny a většina Poslanecké sněmovny se nenechá ušikanizovat malou organizovanou menšinou! Děkuji. (Potlesk poslanců vládní koalice.)

V posledním úseku premiérova projevu se stupňovala jeho slovní agresivita vůči opozici (převážně pak proti ČSSD), jejíž chování označil za absolutně nepřiměřené situaci. Nejdříve Petr Nečas připustil, že je parlamentní obstrukce legitimní nástroj, ale vzápětí prohlásil, že v případě opozice je její použití nemístné. Jako důvod pro nemístnost uvedl, že vláda se pouze snaží naplňovat své programové prohlášení. Z pohledu argumentace je tento postup problematický. Použitím *ad verecundiam*, které v tomto případě sloužilo k vyzdvižení jeho premiérské a potenciálně vládní autority k provedení programového prohlášení, se pokusil získat v debatě převahu. Opět ale neexistuje žádný historický předpoklad, který by premiérův názor podpořil. Vláda vždy byla pod tlakem, ať už byly jí navrhované zákony součástí programového prohlášení či nikoliv. Předpoklad Petra Nečase, že by měla opozice v případě, kdy vláda pouze plní své programové prohlášení, postupovat jinak, je věcně nesprávný.

Předseda vlády v kontrastu s kritikou opozice zdůrazňoval, že vláda a vládní koalice držela v Poslanecké sněmovně většinu, tudíž měla právo jimi navržené zákony prosadit. Znovu se objevilo označení opozice za "*malou organizovanou menšinu*", tedy *ad verecundiam*. Lze polemizovat, do jaké míry bylo toto označení správné. Ve skutečnosti byla opozice silnou skupinou, která reprezentovala velký počet voličů, kteří jí dali ve volbách v roce 2010 své hlasy. Nelze nepřipomenout, že to byla právě ČSSD, která "vyhrála" volby s největším počtem získaných hlasů. Označením opozice za "*malou organizovanou menšinu*" tedy premiér riskoval, že bude nadále polarizovat českou politickou scénu, na které ve skutečnosti žádná "*malá menšina*" neexistovala.

Petr Nečas napadl opozici za to, že jí ve skutečnosti nešlo o zkvalitnění zákonů,

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

ale o pouhé zdržování procesu jejich přijímání. Jako hlavní důkaz mu sloužil *silně nededuktivní argument*, alespoň tedy pro osoby, které se neúčastnily předchozích rozprav. Opozice podle něj v předchozích čteních zákonů námitky neměla (*Ale vy jste mlčeli v prvním čtení, mlčeli jste ve druhém čtení, mlčeli jste ve třetím čtení...*).

Nečasův argument si můžeme standardizovat následovně:

Argument č. 17 (Nečas):

P1: Opozice při předchozím projednávání zákonů mlčela.

P2: Opozice se v kritické situaci přijímání státního rozpočtu rozhodla celý proces obstruovat a bránit tak vládě v prosazení reformem.

Závěr: ČSSD se chová nelegitimně a nepřiměřeně situaci.

Tento argument spadá do kategorie *argumentů induktivních*, protože není jasné, zda premiér uvádí pravdivé premisy. Nečasovy premisy, pokud je uznáme za pravdivé, potvrzují závěr odděleně, jelikož každá z nich poukazuje na závěr samostatně.¹⁶⁷ Z dostupného stenoprotokolu je ale patrné, že opoziční poslanci s tímto nařčením nesouhlasili, což se projevilo zvýšeným neklidem ve Sněmovně. Síla tohoto argumentu je tedy nízká. Pomocí *kritické otázky* je možno se ptát, za jaké situace by byly premisy Nečasovy argumentační výpovědi pravdivé. V první řadě tehdy, kdy by se Sněmovnou neozval silný nesouhlas ze strany opozičních poslanců, jichž se výrok týkal, a za druhé tehdy, když by Nečas předložil konkrétní důkazy pro svou argumentaci. Částečným problémem může být i použití *hyperboly* o mlčení. Je prakticky nemožné, že by skutečně celá opozice mlčela a nepronesla ani jednu kritickou poznámku na adresu klíčových reformních zákonů.

Nečasovy výroky nebyly z hlediska obsahového soustředěny na konkrétní právní argumentaci proti provádění obstrukcí, ale na jeho vlastní chápání toho, jak má Poslanecká sněmovna a opozice fungovat. Cílem jeho proslovu se stala prezentace vlastního, silně negativního názoru na chování opozice. Právě to ale bylo zásadním problémem jeho argumentační výpovědi. Jak již bylo v této analýze

¹⁶⁷ SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1. s. 23.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

několikrát zopakováno, opozice i koalice byly obě přesvědčeny o své pravdě a o tom, že jejich konání bylo správné. Petr Nečas z pozice svého úřadu nešel cestou smíření, ale další polarizace.

Druhý proslov předsedy vlády, jehož analýze se tato práce bude věnovat, pronesl Petr Nečas na půdě Poslanecké sněmovny v pátek 4. listopadu v 19:00. Jeho vystoupení bylo reakcí na řeč, kterou pronesl Bohuslav Sobotka, v níž zdůraznil, že hlavním cílem sociální demokracie je pokračovat v blokování projednávání zákonů navržených vládou. Sobotka mimo jiné uvedl, že: "*...sociální demokracie hned na počátku jasně a transparentně oznámila, že vůči návrhům zákonů, které vrátil Senát do Poslanecké sněmovny s pozměňujícími návrhy, a vůči zákonům, které Senát zamítl, bude uplatňovat taktiku obstrukce.*"¹⁶⁸

Pátek 4. listopadu 19:00:¹⁶⁹

Vážená paní předsedající, vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, já bych chtěl panu předsedovi Sobotkovi za jeho vystoupení poděkovat. Skutečně poděkovat, protože pan Sobotka tady velmi výrazně řekl, že nejde o žádnou diskusi, že nejde o žádné právo poslanců na vyjádření svého individuálního názoru, že jde o obstrukci, že jde o snahu znemožnit fungování této Sněmovny, že jde o snahu zamezit Poslanecké sněmovně přijímat zákony České republiky. Já jsem velice rád, že to tady řekl, že to tady řekl nahlas, veřejně, do záznamu, a jsem také velice rád, že toto poselství bezesporu dorazí i do budovy bývalé Zemské sněmovny v Brně, která je dnes sídlem Ústavního soudu, protože si dovolím říci, že Ústavní soud bude rozhodovat moudře a uvážlivě, protože nebude chtít, aby dobře organizovaná malá agresivní skupinka byla schopna zablokovat činnost jakékoliv české ústavní instituce. (Potlesk poslanců koalice.)

Páteční projev Petra Nečase se v mnohém podobal jeho předchozímu vystoupení. Dokonce i v něm se objevila stejná *předpojatá slova*, pomocí kterých se snažil *ad verecundiam* a pomocí mnoha *petitio principii* snižovat autoritu opozice (*dobře organizovaná malá agresivní skupinka*). Nečas konstatoval, že díky tomu, že Sobotka otevřeně řekl, že záměrem opozice bylo celé jednání zdržovat, dá Ústavní soud ve svém rozsudku za pravdu vládní koalici. Premiér předjímal rozhodnutí Ústavního soudu (*...protože si dovolím říci, že Ústavní soud bude rozhodovat moudře a uvážlivě, protože nebude chtít, aby dobře organizovaná malá agresivní skupinka byla schopna zablokovat činnost jakékoliv české ústavní*

¹⁶⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025355.htm>

¹⁶⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

instituce.). Zároveň nepřímou vyvíjel nátlak na Ústavní soud tím, že sám řekl, které rozhodnutí by bylo moudré a uvážlivé. Pokud by tedy Ústavní soud rozhodl jinak, pak by premiér jeho rozhodnutí považoval za hloupé a zbrklé. Petr Nečas se tímto dopustil *unáhleného zobecnění*.¹⁷⁰

Pátek 4. listopadu 19:00:¹⁷¹

Mluvíme-li o omezení individuálních práv jednotlivých poslanců na dvakrát deset minut, dámy a pánové, dohromady to pro opozici dělá bez přednostního práva 27 hodin vyjádření individuálních práv. Jestliže započítáme přestávku na oběd, a náš standardní jednací den tedy začíná v 9 hodin ráno a končí v 19 hodin večer, mluvím o standardu, tak jsou to tři dny nepřetržitě vyhrazené jenom pro opozici v Poslanecké sněmovně. Já myslím, že je to větší prostor pro obsah, který nám tady vyjadřují sociální demokraté, než je vůbec duševně a psychicky zdrávo.

Zde se premiér pokusil o *vemlouvavou definici*,¹⁷² která měla poukázat na to, že ve skutečnosti měla opozice více než dostatek času k tomu, aby se ke všemu vyjádřila. Z pohledu litery zákona však žádné konkrétní časové omezení projevu poslance neexistuje. Předseda vlády argumentoval i tím, že není duševně ani psychicky zdravé tak dlouho sociální demokraty poslouchat. Opět šlo o čistě subjektivní názor, který směřoval *ad verecundiam* k označení opozičních poslanců za "mluvky", jejichž sdělení jsou naprosto prázdná. Petr Nečas se částečně snažil o *retorsio argumenti* opozičního návrhu na prodloužení doby, po kterou mohli poslanci mluvit. Tuto strategii známe ze Schopenhauerova úskoku číslo 26.¹⁷³

Pátek 4. listopadu 19:00:¹⁷⁴

Na druhé straně já jsem vděčný za těch 35 hodin kolem stovebního spoření. Já jsem se za těch 35 hodin dozvěděl o sociální demokracii více než za 20 let, co sociální demokracie působí jako parlamentní strana. Já si tady pamatuji ještě první kluby sociální demokracie, mimochodem z té doby už tady není žádný poslanec sociální demokracie. Jediný poslanec, který je dneska v jejich řadách, je paní poslankyně Orgoníková, která tady tehdy ale, pravda, seděla za Liberální sociální unii, nikoliv za Českou stranu sociálně demokratickou. Ale troufám si říci: nikdy v minulosti by tady nepadly slovní perly typu „rátink“, „selfmademan“ a další podobné intelektuální perly, kterými nás 35 hodin nepřetržitě krmili naši sociálně

¹⁷⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 176.

¹⁷¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>

¹⁷² JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komuni kovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 177.

¹⁷³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Erstická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 47-48.

¹⁷⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

demokratičtí kolegové.

Bylo to pro mě poučné i z jiného důvodu. Já tady od loňského léta potkávám celou řadu lidí, které jsem považoval za součást parlamentního folklóru, abych se od úterka do čtvrtka dozvěděl, že jsou to poslanci sociální demokracie. A já jsem za to také velmi vděčný, protože ten orloj, co tady vystupoval, měl vlastně z tohoto pohledu pro nás bezesporu i edukativní účinek.

Petr Nečas se dopustil *ad hominem* na poslankyni Orgoníkové, když jí označil za osobu, která v Poslanecké sněmovně působila sice dlouho, ale v různých politických uskupeních. Dále se ironicky vyjádřil o jazykových schopnostech některých členů opozice (zde je opět patrná paralela s jeho předchozím projevem, ve kterém použil *homonymie* k zesměšnění Lubomíra Zaorálka). Poslední ironická poznámka mířila na ty poslance, kteří nejsou příliš známí či aktivní. Premiér dodává, že se díky jejich vystoupením dozvěděl, že jsou poslanci sociální demokracie, čímž je nepřímo urazil.

Pátek 4. listopadu 19:00:¹⁷⁵

Bylo tady mluveno o parlamentních obstrukcích. Já bych chtěl velmi zdůraznit, že je to výjimečný nástroj, po kterém má být saháno po zralé úvaze, nesmírně opatrně, protože zcela evidentně poškozují politickou kulturu a fungování ústavních institucí. Je-li občanským demokratům předhazováno jaro 2010, já bych chtěl připomenout několik faktů. My jsme se po pádu vlády v období českého předsednictví dohodli na půdorysu Občanská demokratická strana, Česká strana sociálně demokratická a Strana zelených na vytvoření úřednické vlády za podpory těchto tří stran. Tato vláda vznikla díky důvěře těchto tří stran. Tato vláda měla za úkol připravit poté, co neproběhly řádné volby, rozpočet na rok 2010. Tato vláda vyjádřila nesouhlas s některými klíčovými návrhy, které tady tehdy předložili sociální demokraté, kteří zformovali nelegitimně většinu, která neodpovídala výsledku voleb, a občanští demokraté v souladu s důvěrou, kterou vyslovili tehdejší vládě společně se sociální demokracií, hájili návrh státního rozpočtu na rok 2010 a chtěli zabránit zvýšení jeho deficitu o více než 20 mld. My jsme dělali to, co jsme vyjádřili důvěrou této vládě. Vy jste porušili svůj slib a politickou dohodu. Ne občanští demokraté! (Potlesk poslanců koalice.)

Za celou dobu fungování Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky od vzniku samostatné České republiky se to, co se děje v těchto dnech, nikdy nestalo. (Nesouhlasné hlasy zleva.) Nikdy se nestalo, aby demokratická politická strana obstrukcí bránila vládnout většině, která získala svou legitimitu z demokratických voleb. Nikdy se to nestalo. (Potlesk zprava.) My jsme byli osm let v opozici. Nikdy jsme nepřikročili k podobným krokům. Nikdy! Ani v období, kdy jsme tady byli systematicky válcováni 111člennou většinou komunistů a sociálních demokratů. Ani tehdy, při té sociální smršti, která zvyšovala deficit veřejných financí v roce 2006 o 60 mld. korun ročně, jsme nepřikročili k obstrukci, protože to je výjimečný, krajní nástroj, ke kterému skutečně demokratická, zralá politická strana má sahat naprosto výjimečně a jednou za politickou generaci. (Potlesk zprava.)

¹⁷⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Vy tento nástroj zneužíváte! Chováte se politicky jako malé děti, kterým tento nástroj vůbec nepatří do rukou, protože působí rány na těle české demokracie. (Nesouhlasné hlasy zleva.) A my se nemůžeme s tímto chováním ztotožnit. A je neuvěřitelné, že vy k němu s takovou lehkostí přikračujete a s takovou lehkostí blokuje chod Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky. Vaše neuvěřitelné důvody, kterými saháte na některé reformní kroky, které mimochodem mají odraz v pozitivním ratingu, jak jsem již řekl v minulých dnech – samozřejmě já jsem si vědom, že náš rating je velmi nízký, této vlády, na rozdíl od ratingu, ale to je život –, vaše nepřetržité překrucování a lhaní z tohoto místa například o privatizaci důchodového systému.

Rozbor argumentační výpovědi hlavního Nečasova argumentu z této pasáže je proveden následovně:

Argument č. 18 (Nečas):

P1: Parlamentní obstrukce poškozují politickou kulturu a fungování ústavních institucí. Parlamentní obstrukce jsou výjimečný nástroj a má po něm být saháno po zralé úvaze.

P2: V Poslanecké sněmovně k obstrukcím předtím nikdy nedošlo v případě, kdy menšina chtěla zabránit prosazování zákonů navržených většinovou vládou.

P3: ODS nikdy nepřikročila k tomu, aby parlamentní obstrukce použila proti většinové vládě ČSSD.

P4: Opozice zneužívá obstrukcí.

Závěr: Opozice se chová jako malé dítě, kterému parlamentní obstrukce nepatří do rukou, protože způsobují rány na těle české demokracie.

Tento *deduktivní argument* v širším smyslu v sobě obsahuje další premisy, které je důležité identifikovat pro to, abychom jej mohli označit za správný. V první řadě je důležité definovat, jak poškozují využívání parlamentních obstrukcí fungování dalších ústavních institucí – vláda nemůže prosadit svůj program, ostatní instituce nemají jistotu schváleného rozpočtu na další rok atd. V případě poškozování politické kultury Petr Nečas narážel na fakt, že velice kriticky viděné chování všech poslanců, kteří se v rámci parlamentní rozpravy napadali a uráželi, přispělo k poklesu v důvěře občanů v politiku jako takovou. Pozoruhodné přitom je, že sám Nečas svou argumentací spíše k problému polarizace přispíval.

Petr Nečas ve svém projevu připustil, že používání obstrukcí bylo za určitých podmínek legitimní. Nepokusil se tyto podmínky přesněji specifikovat. Z toho, co vyplývá z premis, můžeme předpokládat, že Nečas by schvaloval obstrukce

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

jen ze strany většiny v Parlamentu a pouze v době, kdy se neprojednávají klíčové zákony. To je ovšem hodně naivní představa toho, jak by demokracie měla fungovat. I v politicky vyspělejších zemích bývá podobná strategie uplatňována, přičemž se využívá právě v momentu, kdy vládní koalice musí prokázat jednotu. Vždyť cíl obstrukcí je spíše psychologický. Proto tedy premiér nemohl předpokládat, že by argument mohl přesvědčit nezávislého pozorovatele s dostatečnou znalostí politiky, že byly skutečně parlamentní obstrukce použity opozicí nelegitimně či dokonce nelegálně.

Popisem situace z roku 2010 se premiér dopouští *argumentum ex concessis*, pomocí kterého ukazuje na nelegitimní chování opozice v předchozím období. Kromě toho používá Petr Nečas velké množství *předpojatých slov*, kterými opakovaně uráží opoziční poslance. Jeho strategie jde zařadit do Schopenhauerova úskoku číslo 8, podle kterého může být strategicky odpůrce drážděn tak, až se rozzlobí a nebude schopen kvalitně argumentovat ve svůj prospěch. Je ovšem otázkou, do jaké míry byl samotný předseda vlády již ovlivněn předchozími projevy.

V samotném závěru této pasáže se opakovaně objevila série *předpojatých slov* a *petitio principii*, které měly pomocí *argumentu z analogie* poukázat na potenciální ohrožení české demokracie (*Chováte se politicky jako malé děti, kterým tento nástroj vůbec nepatří do rukou, protože působí rány na těle české demokracie.*)¹⁷⁶. Pokud bylo cílem této argumentační výpovědi rozprout v sále emoce, tak se to předsedovi vlády podařilo na jedničku. V sále se totiž okamžitě projevil hlasitý nesouhlas s jeho projevem, což je obecně v parlamentních kuloárech považováno za silný znak nelibosti.

Pátek 4. listopadu 19:00:¹⁷⁷

Dámy a pánové, kdyby důchodová reforma platila v tento moment, kdy do průběžného systému v letošním roce přijde přibližně 350 mld. korun, a již v tuto chvíli tady byl plnohodnotný druhý pilíř podle vládního návrhu, který by stál 20 mld. korun z 350 mld., tak je to necelých 6 % celého důchodového systému. 94 % i při plném fungování tohoto systému nadále protéká státem organizovaným průběžným systémem. Já chápu, že kolegové ze sociální demokracie mají problém s matematikou, ale označit 6 % z celkového objemu důchodového systému za jeho privatizaci prostě uniká naprosto jakékoliv logice a zdravému uvažování.

¹⁷⁶ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 38.

¹⁷⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Problém Nečasova argumentu je, že z odpůrcových argumentů vyvozuje nesprávné závěry. Mimo jiné se také snaží zesměšnit a urazit opoziční poslance – prvek, který se opakuje neustále dokola (*Já chápu, že kolegové ze sociální demokracie mají problém s matematikou...*). Přitom opozice v čele se Sobotkou v rámci předchozích vystoupení neoznačovala kroky vlády jako úplnou privatizaci důchodového systému. Sobotka doslovně říkal: "*Především platí, že tato privatizace je vlastně jenom otázka pootevřených vrátek.*"¹⁷⁸ Nečasův závěr o neschopnosti opozice správně počítat tedy logicky nenavazuje na předchozí argumentaci. Ve své podstatě jde o *problém potlačené evidence* – Nečas úmyslně vynechal ze svého argumentu to, co bylo předtím opozicí jasně řečeno a namísto toho si vymyslel vlastní premisu, že poslanci opozice neumí počítat, pomocí které obhajoval vlastní tezi – že nejde o kompletní privatizaci druhého pilíře důchodového pojištění.¹⁷⁹

Pátek 4. listopadu 19:00 - 19:10.¹⁸⁰

Pan předseda Sobotka tady mluvil o vládních reformních návrzích. Nejsou provázány, nejsou rozmyšleny, nejsou udělány dobře. O těch sociálně demokratických reformních návrzích se dá říci jenom jediné slovo. Nejsou. Nejsou. Nejsou vůbec žádné. Jsou pouze ty, kterých se zřikají nyní, plány na 13. důchody, plány na zvyšování sociálních dávek, kterými jste již před rokem a čtvrt naprosto ulítlí realitě, a úplně stejným způsobem se chováte i dnes.

Copak nevidíte, co se děje v Evropě? Copak nevidíte, co se děje globálně v celé ekonomice? Copak nevidíte, že všichni zodpovědní státníci se snaží tuto situaci řešit tím, že se snaží prosazovat reformy? Copak nevidíte, že i ve Španělsku se dohodnou například na tom, že schválí společně finanční ústavu, která zabraňuje zadlužování? Copak nevidíte dnes i v Řecku, že se opozice s vládou dohodly na prosazení některých klíčových reformních záměrů? Vy přicházíte sem a místo toho, abychom minimálně, minimálně vyjádřili nesouhlas se svými politickými postoji a kultivovaným způsobem je vyjádřili hlasováním v této Sněmovně, tak se naprosto chladnokrevně snažíte zastavit chod této Poslanecké sněmovny.

Petr Nečas se soustředil na další snižování autority opozice k tomu, aby kritizovala jeho vládu (*O těch sociálně demokratických reformních návrzích se dá říci jenom jediné slovo. Nejsou. Nejsou. Nejsou vůbec žádné.*). Opět jde tedy o *ad verecundiam*.

¹⁷⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025356.htm>

¹⁷⁹ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1.s. 173.

¹⁸⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025358.htm>
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025359.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V další pasáži předseda vlády využívá *sugestivní dichotomie* a *argumentuje z příkladu*, pomocí kterého se snaží opozici usvědčit z toho, že se chová nelegitimně i v komparaci s ostatními zeměmi (*Copak nevidíte, že všichni zodpovědní státníci se snaží tuto situaci řešit tím, že se snaží prosazovat reformy?*). Petr Nečas konkrétně poukazoval na Řecko a na Španělsko. To mu ale bylo často opozicí i politickými komentátory vyčítáno. Bylo obtížné hledat spojitosti mezi naprosto destabilizovanými zeměmi a relativně stabilní ČR.

Pátek 4. listopadu 19:10:¹⁸¹

Když už si se situací nevíte rady, když už nevíte, co dělat s ekonomikou, když už nevíte, co dělat s rozpočty, tak nám alespoň neházejte klacky pod nohy! (Potlesk koaličních poslanců, projevy nesouhlasu v levé části sálu.) *Vždyť přece naprosto markantním příkladem bylo projednávání návrhu státního rozpočtu v jeho prvním čtení, který jste údajně neobstruovali. Jedenáctihodinová úmorná debata, která se tématu týkala snad z 10 % vašich vystoupení a z 90 % to bylo naprosté omílání prázdné slámy. Jedenáctihodinová debata, která měla být zaměřena na příjmovou stranu státního rozpočtu, výdajovou stranu státního rozpočtu, vazbu na veřejné rozpočty a celkovou bilanci státního rozpočtu, se tohoto z vaší strany prakticky ani nedotkla! Jedenáct hodin mlácení prázdné slámy a vy říkáte, že to nebyla obstrukce? To připomíná onu justiční anekdotu, jak obžalovaný říká: „Ale, pane soudce, já jsem ho nezabil, on mi spadl na nůž.“ – „Ale jedenáctkrát, obžalovaný?“ Čili to nebyla obstrukce? Samozřejmě že byla.*

Takže já bych chtěl vyzvat Českou stranu sociálně demokratickou, aby již zanechala svého dětinského jednání, aby se začala chovat jako zodpovědná demokratická státotvorná strana, která stála u počátku tohoto nezávislého státu a vždy, s výjimkou roku 1948, se dokázala chovat jako zodpovědná státotvorná politická strana. Pod tímto vedením totiž navazujete na nejhorší tradice České strany sociálně demokratické. Děkuji. (Dlouhý potlesk poslanců vládní koalice, opět projevy nesouhlasu zleva.)

V závěru předseda vlády nejdříve osočil opozici, že neměla připravené žádné konkrétní reformy (*Když už si se situací nevíte rady, když už nevíte, co dělat s ekonomikou, když už nevíte, co dělat s rozpočty, tak nám alespoň neházejte klacky pod nohy!*), čímž opět dovedl zvýšit emoce v sále. Jako příklad obstrukcí uvedl jedenáctihodinovou debatu o státním rozpočtu, kterou doplnil vtípem o vraždě, který pomocí *analogie* spojil s opozicí. Hovořil v něm o jedenácti bodnutích a jedenácti hodinách, které byly opozicí/vrahem špatně hájené jako nehoda/či odmítnutí toho, že by prováděli obstrukce (*"Ale, pane soudce, já jsem ho nezabil, on mi spadl na nůž." – "Ale jedenáctkrát, obžalovaný?"*).

¹⁸¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025359.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.10 JAROMÍR DRÁBEK

Jedním z nejdůležitějších bodů 25. schůze Poslanecké sněmovny bylo projednávání a hlasování o důchodovém připojištění, přičemž hlavní kontroverzi způsobovalo vytvoření tzv. druhého pilíře důchodového pojištění, ve kterém mělo být občanům České republiky umožněno spořit si peníze na důchod prostřednictvím privátních důchodových fondů. Opoziční kritika se velice často snášela na hlavu ministra práce a sociálních věcí Jaromíra Drábka (TOP09). Drábek, původně zastupitel za KDU-ČSL v Jablonci nad Nisou (2002–2006), byl jedním z technokratů, které zaujala nově vzniknuvší strana TOP09. Podílel se na jejím vzniku od přípravného výboru a po úspěšných volbách získal post ministra práce a sociálních věcí. Drábek se do diskuze zapojoval spíše sporadicky (vzhledem k tomu, že se jednalo o zákony, které byly navrženy jeho ministerstvem) a mluvil krátce, což značně omezilo možnost výběru jeho argumentace. V rámci této práce je nakonec představena Drábkova řeč, ve které se sám ministr přihlásil o slovo a reagoval na některé výtky opozičních poslanců.

Neděle 6. listopadu 14:50:¹⁸²

Děkuji za slovo, paní místopředsedkyně. Kolegyně, kolegové, asi je vhodné, abych se na tomto místě znovu přihlásil k těm některým tématům, tedy tak činím. Dovolte mi, abych řekl jenom několik jednotlivých poznámek k předchozímu vystoupení.

Tak jako včera pan poslanec Chvojka, nakonec dotkl se toho i pan předseda Sobotka, tak argumentace sociální demokracie ohledně fondů penzijního připojištění a fondů penzijního spoření je vnitřně rozporná. Sociální demokracie tady ústy svého předsedy jasně vyjádřila, že podporuje systém penzijního připojištění a systém zavedení penzijního spoření označuje za privatizaci důchodového systému. A kde je ta logika? To znamená, že ty privátní správcovské fondy, které spravují vklady občanů v penzijním připojištění, to jsou ty správné? A ty privátní správcovské společnosti, které budou spravovat vklady občanů v penzijních společnostech, to jsou ty špatné? Přestože budou mít velmi podobné licenční podmínky, velmi podobný dozor, velmi podobné podmínky pro svoje působení? Nerozumím tomu ani po těch třech dnech diskuse. Padlo tady, že důchodová reforma je špatná, protože s ní nesouhlasí nikdo. No, obvykle to bývá tak, že pokud je nějaký návrh kritizován jak zleva, tak zprava, podobně je tomu u zákoníku práce, tak to svědčí o jeho vyváženosti.

V této části Jaromír Drábek nejprve *ad hominem* poukazuje na to,

¹⁸² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025498.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

že jak poslanec Chvojka, tak i předseda Bohuslav Sobotka dokázali, že není stanovisko sociální demokracie ohledně penzijního připojištění koherentní. Jeho *argument je deduktivní v širším smyslu*, neboť se nezmiňuje o tom, kde přesně došlo k onomu střetu v názorech předsedy ČSSD a řadového poslance Chvojky.

Ministr práce a sociálních věcí představil v této části svého projevu argument, kterým chtěl poukázat *ad ignorantiam* na nedostatek přehledu opozičních poslanců, kteří mu neuměli vysvětlit, proč považovali jím navržený druhý pilíř důchodové reformy za privatizaci důchodového pojištění.

Tento argument si standardizujeme následovně:

Argument č. 19 (Drábek):

P1: Sociální demokracie ústy svého předsedy vyjádřila, že podporuje systém penzijního připojištění a že nepodporuje penzijního spoření, které označuje za privatizaci důchodového systému.

P2: Správcovské společnosti, které spravují vklady občanů v penzijním připojištění, jsou soukromé, stejně jako správcovské společnosti, které je spravují v penzijním připojištění.

P3: Sociální demokracie říká, že jedny správcovské společnosti jsou správné, zatímco druhé jsou špatné.

Závěr: Sociální demokracie si protiřečí.

Diagram argumentu č. 19 (Drábek):

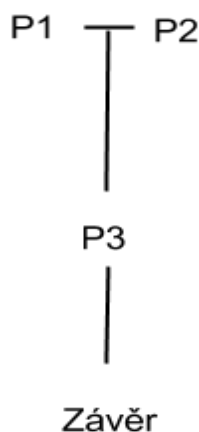

Diagram 4: Argument č. 19 (Drábek)

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Premisy Drábkovy argumentu jsou správné, avšak dá se předpokládat, že ministr některé další premisy zamlčel, aby se potvrdil jeho závěr. Z tohoto argumentu je patrné, že se Drábek dopustil *manipulace s premisami*, aby *ad verecundiam* snížil autoritu svých kritiků. Svým způsobem jde o *chytání za slovo (quibbling)*.¹⁸³

V posledním odstavci rozebírané části Jaromír Drábek uvádí, že pokud je nějaký návrh zákona kritizován zprava i zleva, svědčí to o jeho vyváženosti. To je ale případ *vemlouvavé definice* - také je nutno konstatovat, že závěr nevyplývá z jeho premisy. Většinu lidí by jistě napadlo spíše to, že pokud je něco kritizováno zprava i zleva (tedy ze všech stran), pak je to pravděpodobně nekvalitní. Samozřejmě záleží na tom, jaká je konkrétní kritika. Týká se malých náležitostí nebo vůbec nesouhlasí s návrhem zákona. Často se hovoří o kritice konstruktivní a nekonstruktivní. Je ale vůbec konstruktivní kritika možná, když s něčím zásadně nesouhlasíme? A jak vnímá tuto situaci ministr Drábek? I při pokládání *kritických otázek* je vidět, že tento argument nebyl věcně správný ani dobře promyšlený a že jeho závěr nevyplýval z dané premisy.

Neděle 6. listopadu 14:50:¹⁸⁴

Byla tady zmínka o úpravách průběžného systému a o tom, že by bylo potřeba, aby lépe zohledňoval odpracovanou dobu a dosažený výdělek. Ale to je přesně to, co již bylo schváleno a je účinné od 30. září, prodlužování rozhodného období. Ano, to je směr, kterým jde většina zemí v Evropě, a jdeme tímto směrem i my, tedy nic nového pod sluncem.

Důchodová reforma je nutná ne proto, že by to bylo nezbytné z pohledu deseti nebo patnácti let horizontu. Důchodová reforma je nutná proto, že pokud chceme být odpovědní vůči dnešní mladé generaci, vůči těm, kterým je dnes 20 nebo 30, tak jiná cesta než doplnění průběžného systému o stabilní a dlouhodobě funkční systém penzijního spoření není možná.

Pokud přihlédneme k Drábkově argumentaci, je patrné, že ministr nezmiňuje některé důležité premisy. Neuvádí například, proč je důchodová reforma nutná, pouze své posluchače přesvědčuje (bez důkazů) o tom, že tomu tak je. Drábek tím porušuje zásadu konkrétnosti odborného projevu. Příliš obecné teze naopak umožňují jeho odpůrcům kritizovat kroky, které učinil. Pro představu je možné protiargumentovat například tím, že je nezodpovědný vůči současné mladé generaci, neboť přenáší

¹⁸³ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 169.

¹⁸⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025498.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

zodpovědnost za jejich spoření na soukromé subjekty, které mohou peníze zpronevěřit nebo špatně investovat, a tudíž je připravit o úspory.

Neděle 6. listopadu 14:50:¹⁸⁵

Dovolte mi ještě pár slov k podpoře rodin. Tady je vytvářena opozičními poslanci taková atmosféra, jako že podpora rodin v České republice je na nízké úrovni. Není tomu tak. Statistiky OECD jasně říkají, že podpora rodin v České republice je nejvyšší ze všech rozvinutých zemí na světě. Nejvyšší ze 40 rozvinutých zemí na světě sdružených v OECD. Kombinace daňového zvýhodnění a daňového bonusu, náhradních dob důchodového pojištění, rodičovského příspěvku, který je vyplácen nejdelší dobu na světě – tato kombinace staví Českou republiku do výhradní pozice, kde v některých případech, na rozdíl od jiných zemí, dokonce rodina je negativním plátcem do veřejných rozpočtů. To znamená, přijímá z veřejných rozpočtů, i když oba rodiče pracují, více, než kolik do něj odvádí. Toto postavení je naprosto výjimečné, a pokud se někdo snaží namluvit dnešním mladým rodinám, že podpora rodin v České republice je nízká, tak tím dělá jenom medvědí službu naší společnosti. Není to pravda. Podpora rodin v České republice je extrémně vysoká.

Co se týká rodičovského příspěvku, tak prosím ty, kteří izolovaně tady hovoří o tisku 315, aby vzali v úvahu také další projednávaný tisk ve sloučené rozpravě, který mění systém rodičovského příspěvku od ledna příštího roku tak, že rodič bude mít možnost si sám volit výši rodičovského příspěvku, kde bude mít možnost od dvou let věku dítěte lépe skloubit pracovní a rodinné aktivity, a tento systém podpory rodin tím ještě bude intenzivnější.

Jaromír Drábek použil *retorsio argumenti*, když opoziční argument o nízké podpoře rodin s dětmi obrátil ve svůj prospěch tvrzením, že v rámci OECD naopak Česká republika byla na prvním místě v podpoře rodin s dětmi. Jednalo se tedy o *argument z authority*.

Argument lze standardizovat takto:

Argument č. 20 (Drábek):

P1: Statistiky OECD říkají, že podpora rodin v České republice je nejvyšší ze 40 rozvinutých zemí na světě.

P2: Přispívá k tomu daňové zvýhodnění a daňový bonus, náhradní doba důchodového pojištění a rodičovský příspěvek, který je vyplácen nejdelší dobu na světě.

P3: Rodina je negativním plátcem veřejných rozpočtů, i když oba rodiče pracují.

Závěr: Podpora rodin v České republice je extrémně vysoká.

¹⁸⁵ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025498.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Tento argument představený ministrem práce a sociálních věcí je formálně správný. Jednotlivé premisy potvrzují závěr nezávisle a závěr splňuje podmínku relevance. Nevyplývá z něj však, jaký je ministrův postoj k podpoře rodin s dětmi. Opozice jej kritizovala například za snižování porodného (např. poslanec Opálka a jeho argument), které dle jejího názoru mohlo vést ke snížení porodnosti, a tím pádem i úbytku obyvatelstva. Jaromír Drábek tento problém ve své argumentaci nerefletoval. Existuje zde tedy důvod se domnívat, že ze strany ministra došlo k *úmyslnému potlačení evidence*.¹⁸⁶

V jednom souvětí (*Toto postavení je naprosto výjimečné, a pokud se někdo snaží namluvit dnešním mladým rodinám, že podpora rodin v České republice je nízká, tak tím dělá jenom medvědí službu naší společnosti*) se ministr Drábek spletl, z čehož vznikla následující logická chyba. Vztah mezi konáním *medvědí služby naší společnosti* (což bude s největší pravděpodobností česká společnost) a tím, že opozice přesvědčuje mladé rodiny, že se mají špatně, je nejasný. Drábek chtěl pravděpodobně říct, že se jednalo o opak medvědí službě.

Neděle 6. listopadu 14:50:¹⁸⁷

Poslední poznámka k veřejné službě. Opět tady padlo, že ten systém veřejné služby není zaměřen na dlouhodobě nezaměstnané. Není to pravda, prosím, hrajme skutečně ve společném týmu a nešířme lži, které jsou opřeny o nějaké fámy, které se šíří na internetu. Veřejná služba je především zaměřena na dlouhodobě nezaměstnané, u kterých je potřeba, aby obnovovali svoje pracovní a životní návyky – ano, je možné také veřejnou službu využít u krátkodobě nezaměstnaných –, a použití veřejné služby bude zaměřeno na ty, kteří opakovaně, například sezónně, každý rok využívají systém podpory v nezaměstnanosti, protože ten systém je dnes výhodný pro toho, kdo si na léto vezme sezónní práci, přes zimu čerpá podporu v nezaměstnanosti, na léto si vezme sezónní práci, přes zimu čerpá podporu v nezaměstnanosti a tak stále dokola. A to, že veřejná služba je zaměřena především na dlouhodobě nezaměstnané, především na ty, kteří si zvykli, že je jednodušší žít ze sociálních dávek, než se snažit vydělat peníze na obživu prací, tak ten princip si myslím, že je naprosto nezpochybnitelný a že praxe ukáže již příští rok, že pro řešení situace v některých lokalitách, na Šluknovsku, ale v desítkách dalších lokalit, že je to jeden ze základních způsobů, jak zajistit, aby společnost byla mnohem integrovanější a aby ty skupiny občanů, které zneužívají český sociální systém a které nejenom že obtěžují ty občany, kteří na ně přispívají, ale zároveň se jim smějí do očí, tak aby tato praxe skončila.

¹⁸⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 173.

¹⁸⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025498.htm#r2>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Jaromír Drábek v poslední části svého projevu obhajoval jeden ze svých návrhů, který měl pro nezaměstnané povinně ustavit veřejnou službu. Problematiku se pokusil vysvětlit pomocí *argumentu z příkladu (Argument - Drábek)*, který byl však zavádějící (...*použití veřejné služby bude zaměřeno na ty, kteří opakovaně, například sezónně, každý rok využívají systém podpory v nezaměstnanosti, protože ten systém je dnes výhodný pro toho, kdo si na léto vezme sezónní práci, přes zimu čerpá podporu v nezaměstnanosti, na léto si vezme sezónní práci, přes zimu čerpá podporu v nezaměstnanosti a tak stále dokola.*). Je sporné, kolik nezaměstnaných skutečně takto žije. Drábek přitom nepředstavil žádnou konkrétní statistiku, čímž porušil pravidla pro kvalitní *příkladový argument*.¹⁸⁸ Proto je řazen do kategorie *neprůkazných induktivních argumentů*.

Drábek se ve své následné kritice zneužívání systému sociálních dávek zcela vědomě dopustil *ad populum*. Jeho cílem bylo zapůsobit na tu část české veřejnosti, která vnímala pobírání sociálních dávek jako zásadní problém pro společnost. Drábek *předpojatým jazykem* (...*ty skupiny občanů, které zneužívají český sociální systém a které nejenom že obtěžují ty občany, kteří na ně přispívají, ale zároveň se jim smějí do očí, tak aby tato praxe skončila.*) působil na emoce posluchačů a snažil se je přesvědčit, že nezaměstnaní lidé z vlastní vůle žijí tak, aby na ně celá společnost musela doplácet. To bylo ovšem obrovským zjednodušením celé problematiky, která mohla ministra práce a sociálních věcí silně poškodit při jeho vyjednávání s nestátními aktéry, kteří se na problematiku sociálního vyloučení a nezaměstnanosti specializovali.

Jaromír Drábek svým projevem před Poslaneckou sněmovnou prokázal, že je ideologickým zastáncem tvrdého postupu ve snižování mandatorních státních výdajů, a to i za cenu toho, že by došlo ke zhoršení situace u obyvatel, kteří státní podporu potřebují. Některá jeho prohlášení byla hraniční, což se projevilo nelibostí, se kterou se jako ministr opakovaně setkával jak ze strany státních aktérů (např. během silných protestů ze strany úřadů práce), tak i neziskových organizací. Jeho chápání světa, tak jak jej bylo možné analyzovat z projevů, bylo spíše černobílé – nezaměstnaní zneužívají dávky, pracující na ně doplácí. Z pohledu jazykové vybavenosti byl projev na vysoké úrovni, ministr se vyjadřoval kultivovaně, dodržoval kohezní linie a zbytečně neútočil na opozici. V jeho řeči převažovala argumentace *ad rem*.

¹⁸⁸ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 140.

3.11 VÍTĚZSLAV JANDÁK

Poslanec za ČSSD Vítězslav Jandák byl jedním z nejznámějších poslanců, kteří ve Sněmovně v daném období zasedali. V roce 2005 po svém krátkém působení na postu ministra kultury byl dle průzkumů veřejnosti nejdůvěryhodnějším politikem. Jeho osobitý humor a předcházející dlouholetá herecká kariéra jej přímo předurčovaly pro řečnické vystupování. V rozebíraném proslovu se Jandák zaměřil na kritiku vlády za zvyšování DPH u knih, což bylo širokou veřejností považováno za zbytečné a z pohledu úspory státních financí nevýznamné.

Neděle 6. listopadu 17:00:¹⁸⁹

Děkuji, paní předsedající. Pane premiére, dámy a pánové, jeden světově proslulý spisovatel kdysi pravil, že za vše, co je ve mně dobrého, vděčím knize. Vzpomněl jsem si na něj, když u mne byli plakati vydavatelé, nakladatelé, knihkupci a autoři se žádostí o prosazení změny v navrhované devatenáctiprocentní sazbě DPH – dnes už možná dvacetiprocentní, že, pane ministerský předsedo – na knihy a tiskoviny. Ministr financí Kalousek, jinak velmi sečtělý člověk, kterého nemám za kulturního barbara ani náhodou, se totiž rozhodl nedělat výjimky a zvýšit DPH všem, kultura nekultura.

Dovolím si jenom připomenout, že postižená sociální skupina knihkupců a nakladatelů se rozhodla bránit a pod heslem Nezdaňujte čtení, nezdaňujte informace se rozhodla svolávat demonstrace a sepisovat petice, mimo jiné i prostřednictvím internetu. Petice měla úspěch, podepsalo ji neuvěřitelných 160 000 lidí. Červnová demonstrace už tak velký úspěch neměla, záporné publicity se však vládnímu záměru dostalo i tak nebývale. Dokonce i sám ministr kultury Jiří Besser řekl v Otázkách Václava Moravce, že chce bojovat za snížení sazby DPH na knihy. Nebyl z vládních poslanců sám. I Starostům a nezávislým se ústy předsedy jejich poslaneckého klubu pana učitele Gazdika to nepozdávalo. Věci veřejné jakbysmet.

V první části svého projevu se nejdříve poslanec Jandák odkazuje *ad verecundiam* ke světově proslulému spisovateli, kterého ovšem nejmenuje. Cílem jeho argumentu je poukázat na zásadní důležitost knih pro rozvoj lidského ducha. Vzápětí přešel Vítězslav Jandák do útoku proti novému daňovému nastavení, ve kterém mělo DPH vyšplhat až na 20 %. Jandák za to nepřímo obvinil Miroslava Kalouska, přičemž použil *ad misericordiam*,¹⁹⁰ ve kterém se prostřednictvím vyjádření svých sympatií (*Ministr financí Kalousek, jinak velmi sečtělý člověk, kterého nemám za*

¹⁸⁹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025511.htm#r3>

¹⁹⁰ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 175.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

kulturního barbara ani náhodou, se totiž rozhodl nedělat výjimky a zvýšit DPH všem, kultura nekultura). Poslanec Jandák označil knihkupce a nakladatele jako sociální skupinu, což je případ *vemlouvavé definice*. Knihkupci a nakladatelé nikdy žádnou sociální skupinu nevytvořili, neboť se jednalo pouze o protestní skupinu, jejímž jediným slučujícím cílem bylo bojovat proti navýšení DPH u knih. Jandák je chtěl představit jako homogenní velkou skupinu, aby dodal své argumentaci na důležitosti. Pro další podporu své argumentace proti zvyšování DPH na knihy se Jandák *ex concessis* rozhodl citovat ministra kultury Bessera, který údajně v pořadu Otázky Václava Moravce prohlásil, že je proti zvyšování této daně u knih. Podobně argumentoval i ohledně postojů předsedy poslaneckého klubu Starostů a nezávislých Gazdík a politické strany Věcí veřejných.

Neděle 6. listopadu 17:00:¹⁹¹

To knihkupce, vydavatele i osobnosti kulturního života, kteří byli ostře proti, zřejmě uchlácholilo. Svata prostoto!, chtělo se mi zvolat. Ano, zvýšení jistě omezi produkci českých knih a tiskovin a dojde tím k omezení kulturnosti, což by stát neměl dopustit. No a co? Je sice pravdou, že ve většině ostatních zemí Evropy jsou si vědomi toho, co kniha pro duševní život člověka znamená. Proto také například ve Velké Británii je sazba DPH na knihy nulová, u mnoha dalších se pohybuje od dvou a půl procenta maximálně do deseti, včetně našich sousedů Slováků. Stejnou nebo vyšší daň než my mají pouze v Bělorusku, Albánii, Ukrajině a Bulharsku. Opravdu vybraná kulturní společnost!

Plakajících jsem se zeptal na jedině. Koho jste, přátelé drazí, volili? Pravici? No tak co si teď stěžujete? Máte, co jste chtěli. Levice jste se báli, a pravice si došlápla i na vás. Teď už je pozdě lkát, že jste netušili, že vás něco podobného potká. Teď máte bohužel už jen jedinou možnost: pamatovat si. A jestli opět při příštích volbách naletíte lacinému mediálnímu vábení ze strany jedné a ze strachu z levice ze strany druhé, bude se vaše nedobrá ekonomická a sociální situace nadále zhoršovat. Jenže cinkat klíči už bude pozdě.

V další části svého projevu použil pan poslanec Jandák *argument z příkladu*, ve kterém nejprve vyjmenoval země, které měly DPH u knih nízkou. Následně je staví do kontrastu se zeměmi, které měly daň vyšší. Na jedné straně stály státy vyspělé Západní Evropy (s nízkou sazbou daně), zatímco na straně zemí s vyšším DPH to byly postkomunistické země s nepříliš dobrou pověstí (*Opravdu vybraná kulturní společnost!*). Argument byl věcně i logicky správný, jeho jediným problémem bylo silně pejorativní zabarvení vůči některým zemím.

¹⁹¹ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025511.htm#r3>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Vítězslav Jandák pokračoval sérií *sugestivních otázek*, které si sám kladl, aniž by si na ně odpovídal (*Koho jste, přátelé drazí, volili? Pravici? No tak co si teď stěžujete?*). V podstatě tím chtěl říci, že chyba leží na straně těch knihkupců a nakladatelů, kteří v dobré víře volili pravici. Jandák se svými zkušenostmi herce ve své řeči použil i knižní výraz *lkát*, kterého využil pro *sugestivní dichotomii* (*Máte, co jste chtěli. Levice jste se báli, a pravice si došlápla i na vás. Teď už je pozdě lkát, že jste netušili, že vás něco podobného potká. Teď máte bohužel už jen jedinou možnost: pamatovat si.*). V poslední větě rozebíraného úseku použil *analogii*, kterou chtěl vyjádřit to, že ekonomická krize a špatná sociální situace způsobená pravicovými vládami nepůjde odstranit pomocí cinkání klíčů, což byl jeden ze způsobů, kterým občané vyjadřovali sympatie s opozicí během Sametové revoluce.

Neděle 6. listopadu 17:00:¹⁹²

Ocituji ještě jednou onoho slavného spisovatele. Zvolal prý kdysi poněkud pateticky: S kým jdete, mistři kultury?!? Tehdy, před nějakými devadesáti lety, to prý zabralo. Nebudu se dnes ptát tak nekompromisně. Pouze připomenu. A jestliže se kdysi říkávalo řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, jaký jsi, přešlo by se patrně na modernější variantu: řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, komu jsi tu knihu ukrad. Docela klidně se totiž může stát, že získat pro sebe nějakou pěknou knížku bude pro obyčejného občana ekonomicky tak náročné, že knihy budou na trhu nedostupným zbožím, a tedy předmětem zájmu nakupování za pět prstů. Dojde k překvapivému paradoxu. Už se nebude záporně hodnotit kulturnost národa kvůli tomu, že se všeobecně krade, kde to jen jde, ale naopak se bude považovat za kulturní přednost, když předmětem zájmů zlodějů, či spíše zlodějíčků budou knihy, nebo dokonce učebnice. Komenský by takovému vývoji asi neuvěřil a nevěřicně by kroutil hlavou. A v Česku na sklonku roku 2011 to ovšem možné je.

Mistři kultury, nezapomínejte na to, kdo za vaše problémy může, ať už tím, že je neřešil, nebo že je ještě zhoršil. Protože jinak komu není rady, tomu není pomoci. Děkuji.

Pomocí *frazému* (*řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, jaký jsi*) Vítězslav Jandák vytváří frazém vlastní (*řekni mi, co čteš, a já ti řeknu, komu jsi tu knihu ukrad*). Naráží tím na situaci, ve které nebudou mít lidé peníze na nákup nových knih. Jandák přeháněl, použil *hyperbolu* a snažil se celou situaci představit humorně. Jeho hlavním předpokladem bylo, že nákup knihy se kvůli jeho přílišné ceně může stát do budoucna problémem. Dalším frazémem, který Vítězslav Jandák používá, je "*nákup za pět prstů*". Tento frazém slouží k označení krádeže (*knihy budou na trhu nedostupným zbožím, a tedy předmětem zájmu nakupování za pět prstů*).

¹⁹² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025511.htm#r3>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Argument, který Jandák představil, lze standardizovat následovně:

Argument č. 21 (Jandák):

P1: Nákup knihy bude pro obyčejného občana náročný.

P2: Občané budou donuceni krást knihy.

P3: Protože se budou krást knihy a učebnice, bude krádež považovaná za ctnost.

Závěr: Kulturnost národa se nebude hodnotit záporně kvůli tomu, že se krade.

Diagram argumentu č. 21 (Jandák):

Diagram 5: Argument č. 21 (Jandák)

Tento argument lze zařadit do kategorie *slabých induktivních argumentů*, které mají *falešné premisy*, ze kterých je vyvozen závěr, jenž na ně navíc nenavazuje – chybí mu jasná inferenční podmínka, která by potvrzovala závěr. Samozřejmě je možné Jandákovu výpověď vidět v kontextu skrytých premis, mezi které by patřilo to, že část obyvatelstva vnímá českou povahu jako zlodějskou. To se v minulosti projevilo například frazémem "*kdo nekrade, okrádá rodinu*". Jandák tedy mohl chápat kradení knih za zlepšení od krádeží ostatních věcí, ale i přesto je závěr vycházející z premis nejasný.

Dále lze tuto argumentační výpověď zařadit i do kategorie *kluzkého svahu*, protože jednotlivé premisy vyvozují závěr jedna z druhé a navazují tak na sebe, což lze vidět na argumentačním diagramu. Je skutečně obtížné si představit, že by zdražení DPH u knih vedlo občany k tomu, že by kradli a že by tyto krádeže byly časem brány za pozitivní. Česká republika má navíc fungující síť veřejných knihoven, kde si každý může jakoukoliv publikaci vypůjčit. Nikdo tedy nemusí krást, aby se dostal k literatuře, kterou potřebuje ke studiu. Jandák tento fakt zamlčel, neboť bylo jeho cílem dovést svůj argument *ad absurdum*.

Monotematický projev na téma zvyšování ceny knih v podání Vítězslava Jandáka odpovídal tomu, že Jandák byl úspěšným komediálním hercem. Vlastní argumentace v jeho řeči byla zaměřena na pobavení posluchačů expresivními a *předpojatými slovy a výrazy* (*když u mne byli plakat vydavatelé; Svatá prostoto!, chtělo se mi*

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

zvolat; Ted' už je pozdě lkát), které ji doplňovaly, spíše než vyjádřením Jandákova poslaneckého stanoviska. Poslanec Jandák využíval *frazémy*, které v jeho podání nebyly elementem rušivým pro obsah jeho sdělení. Jak již bylo řečeno, komické vyznění Jandákova sdělení hrálo v projevu důležitou roli a nenarušovalo homogenost výrazových prostředků¹⁹³ ani kohezi sémantických linií. Jandákovo stanovisko, že navýšení DPH u knih povede k tomu, že se budou více krást knihy, bylo karikováním celého koaličního snažení. Pokud by Jandák chtěl použít platnou argumentaci, argumentoval by pravděpodobně tím, že by mohlo dojít ke zhoršení vzdělanosti. Tím by ovšem zaměnil svůj osobitý styl a jeho argument by se zařadil do řady dalších, které právě tento závěr ze zvýšení DPH vyvozovali.

¹⁹³ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 275-276.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

3.12. JIŘÍ PAROUBEK

Jiří Paroubek patřil v Poslanecké sněmovně k politikům, jejichž řečnické schopnosti byly na vysoké úrovni. Často však býval obviňován za příliš nesmířlivé proslovy, kterými atakoval své protivníky, což mu v politice i mimo ni nadělalo mnoho nepřátel. Jedním z projevů nepřátelství, převážně mladší generace, bylo házení vajíček, kterými Paroubka častovali na předvolebních mítincích před volbami v roce 2010.

Politická kariéra Jiřího Paroubka byla úspěšná až do voleb v roce 2010, kdy se mu jako předsedovi ČSSD nepodařilo vyhrát s dostatečným náskokem k tomu, aby mohl sestavit sociálnědemokratickou vládu. Poté následoval jeho odchod nejen z pozice předsedy strany a stal se jen řadovým poslancem (bez politické příslušnosti) - odkud okamžitě začal kritizovat i své bývalé kolegy z ČSSD. V listopadu 2011 se stal členem a zároveň i prvním předsedou nové strany LEV21, kterou pomáhal spoluzakládat.

I přesto, že poslanec Paroubek nepatřil k nejsilnější opoziční straně, byly jeho proslovy vyhledávány médii, ve kterých se často o jeho názorech debatovalo. Jiří Paroubek proto v rámci této práce vystupuje jako předseda malé politické strany, která se v Poslanecké sněmovně přidala k opozici a kritizovala vládu.

Neděle 6. listopadu 20:40:¹⁹⁴

Vážená paní předsedající, vážená vládo, dámy a pánové, myslím, že se vejdu do toho jednoho desetiminutového limitu.

Vím za ta léta, že politika není nedělní škola ani zábava pro skauty. Vláda chce dnes prosadit 14 takzvaných reformních zákonů a zdá se, že jí příliš nevadí, pokud trochu upraví pravidla demokratického boje ve svůj prospěch. A protože ten souboj mezi vládou a levicovou opozicí píská provládní tisk, nehrozí ani, že by pravicová vláda prohrála. Musím konstatovat, že sloučení projednání mnoha často velmi nesourodých zákonů si nedovolovaly ani revoluční sněmovny typu Cromwellova dlouhého parlamentu či jakobínského Konventu. Ani omezování řečnické lhůty poslanců není v souladu s tradicí českého a československého demokratického – zdůrazňuji demokratického – parlamentarismu.

Jiří Paroubek na začátku svého vystoupení kritizoval koalici za upravování

¹⁹⁴ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025533.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

demokratických pravidel, podle kterých se Poslanecká sněmovna řídila. Kromě koaličních poslanců kritizoval i reportéry (...*souboj mezi vládou a levicovou opozicí píská provládní tisk...*), kteří o jednání Poslanecké sněmovny informovali. Jednalo se o argument *ad verecundiam*, kterým Jiří Paroubek vyjádřil svůj nesouhlas s kvalitou informací, které novináři zprostředkovávali.

Argument č. 22 (Paroubek):

P1: Vláda si při prosazování 14 reformních zákonů upravila pravidla demokratického boje ve svůj prospěch.

P2: Sloučení projednávání nesourodých zákonů si nedovolovaly ani revoluční sněmovny typu Cromwellova dlouhého parlamentu či jakobínského konventu.

P3: Omezování řečnické lhůty není v souladu s tradicí českého či československého parlamentarismu.

Závěr [skrytý]: Dochází k porušování základních principů demokracie, které si nezádá ani s případy, které se staly před 300 či 200 lety.

Jiří Paroubek v jednotlivých premisách, které potvrzují závěr odděleně, poukazoval na fakt, že chování vládnoucí koalice je v rozporu s demokratickými hodnotami, které má tato instituce vyjadřovat. V proslovu řečník závěr nevyslovil, ten zůstal skrytý, avšak dostatečně jasný, aby si jej každý posluchač mohl pomocí *dedukce* domyslet. U první a třetí premisy není pochyb o jejich platnosti a pravdivosti. Ve druhé premise si Paroubek vybral případy parlamentů z období působení Olivera Cromwella a z Velké francouzské revoluce v období dominance jakobínského Konventu. Obě dvě tato tělesa byla známa svým terorem proti svým odpůrcům – jakobíni popravili většinu svých politických oponentů a Cromwell v čele Parlamentu nechal dokonce setnout králi Karlu I. Stuartovi hlavu. Paroubek však tvrdil, že ani tyto dva parlamenty nepostupovaly v procesu schvalování legislativy stejně jako koalice ODS, TOP09 a VV. Paroubek v tomto případě využil strategii, kterou Schopenhauer označil za argument *ad auditores*.¹⁹⁵ V té se mluvčí postaví do role odborníka a své argumenty nasměruje proti svým odpůrcům, nejlépe tak, aby je zesměšnil. Paroubek v tomto případě předkládal navzájem neprovázaná historická fakta, která měla pouze slabou vazbu mezi jednotlivými premisami

¹⁹⁵ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 48-49.

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

a závěrem. Z tohoto důvodu lze tento *argument* označit za *neprůkazný*. Je nepravděpodobné, že by většina poslanců byla schopna určit, do jaké míry byly zákony v období jakobínského teroru či cromwellovského parlamentu přijímány odděleně či nikoliv. Můžeme tedy shrnout, že tato Paroubkova *analogie* byla zaměřena na zesměšnění koalice, nikoliv na představení relevantní premisy z případů - neboť se provinil proti základnímu pravidlu etiky argumentace, kterým je dodržení reprezentativnosti jednotlivých příkladů.¹⁹⁶ Jeho srovnání mělo za cíl přirovnat chování poslanců koalice k fungování tzv. protoparlamentů, které působily v podmínkách vnějšího i vnitřního ohrožení, a následně vyvození závěru, že počínání vládní koalice je v mnohém horší než zlovůle oněch historických legislativních těles.

Neděle 6. listopadu 20:40:¹⁹⁷

Dovolte mi, abych se ještě vyjádřil k poslední žertovné řečnické vložce pana ministra Kalouska v závěrečném slově v novele zákona o stavebním spoření. Jeho řeč byla vtípná a nemyslím si, že byla důvodem k odchodu ze sálu. Nicméně pan ministr reagoval tímto způsobem, aby vlastně věcně nemusel reagovat vůbec. Já jsem při projednávání zákona neobstruoval, argumentoval jsem zcela věcně, a přesto se pan ministr jaksi neobtěžoval na mé vystoupení reagovat.

Paroubek *ad hominem* označil Kalouska za toho, kdo nejednal konstruktivně, když nereagoval na konkrétní Paroubkovy připomínky ohledně svého vystoupení.

Neděle 6. listopadu 20:40:¹⁹⁸

Ve svém dnešním vystoupení se chci věnovat dvojí problematice. Problematice DPH a opt-outové daňové reformě připravené současnou vládou.

Nejprve tedy k DPH. Žádná ze současných vládních stran neslibovala zvyšování daní a nenašel jsem nikde ani to, že by se některá ze stran zmiňovala o navýšení snížené sazby DPH. Možná že pan poslanec Paggio, prostřednictvím předsedající, mě opraví. Ale opravdu jsem to nenašel. Vlastně ne tak docela. Jedna ze stran dnešní koalice, respektive její šéf, již před volbami anticipovala, co nastane po volbách. Jen jsem tomu vyjádření tehdy moc nerozuměl. On tehdy řekl, že vyčká návrhů Bezděkovy komise II, i pokud jde o návrh zdrojů, ze kterých se náklady reformy budou hradit. Po volbách pan Bezděk jaksi mimoděk sdělil, že tím zdrojem pro úhradu nákladů důchodové reformy může být navýšení sazby DPH, tedy té snížené sazby. To je nesmírně nestydatý a nehorázný návrh lobbistů privátních penzijních fondů, protože navýšení snížené sazby DPH bude znamenat růst cen základních druhů zboží, potravin a léků zejména, a služeb, včetně růstu brutto nájemného. Meziroční růst cenové hladiny u základního zboží

¹⁹⁶ JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ . *Argumentace a umění komunikovat* . Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1. s. 141.

¹⁹⁷ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025533.htm>

¹⁹⁸ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025533.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

a služeb vidím v příštím roce někde mezi 3 a 4 procenty, u domácností důchodců to bude pochopitelně více, někde mezi 5 až 6 procenty.

Jiří Paroubek využil argumentu *ex concessis*, ve kterém nepřímě označil všechny vládní strany za porušitele svých předvolebních slibů. Podle Paroubka totiž před volbami ani jedna z koaličních stran neuváděla, že by měla v úmyslu navyšovat sníženou sazbu DPH. Následně sám sebe opravil tím, že bylo možné, že k situaci došlo v době, kdy jedna nejmenovaná strana prohlásila, že bude čekat na vyjádření Bezděkovy komise II.¹⁹⁹ Ta následně prohlásila, že se důchodová reforma bude muset částečně financovat zvýšením snížené sazby DPH. A právě to se mělo stát důvodem pro to, že se jedna z koaličních stran (Paroubek neuvádí, kterou stranu měl na mysli – myslí tím však ODS) rozhodla změnit svůj předvolební slib o nezvyšování daní. Jiří Paroubek následně použitím *predikce*, patřící do skupiny *induktivních argumentů*, poukázal na zvýšení cen běžného spotřebního zboží. Podle Paroubkova názoru, který rovněž zazněl v jeho proslovu, byla Bezděkova komise II infiltrována lobbisty privátních penzijních fondů a jejich návrhy byly "*nesmírně nestydaté a nehorázné*" – zpochybnil tedy autoritu této komise *ad verecundiam*.

Neděle 6. listopadu 20:50:²⁰⁰

Forma opt-outu v důchodech je tedy výhodná jen pro spořicí z nejvyšších příjmových pater střední třídy, a tak výhodné důchodové zabezpečení těch příjmově nejsilnějších ve vyšších cenách zaplatí všichni, tedy i důchodci, rodiny s dětmi a třeba i hezká děvčata. V příštím roce však státní kasa takto získá bratru 20 miliard, reforma důchodů však bude uskutečněna až v roce 2013, možná dokonce později. Tak tedy vláda těch 20 miliard v klidu zkonsumuje v příštím roce na běžné rozpočtové výdaje. Z toho bude ovšem 5 miliard více nákladů souvisejících se zvýšením DPH v oblasti veřejných služeb. Takže tou položkou, která sníží meziročně deficit státu ze 135 miliard na 105 miliard, má být zejména navýšení DPH, a ne ekonomické mistrovství této vlády. A protože těch 20 miliard o rok později po zavedení opt-outové důchodové reformy bude chybět, bude je třeba ve státním rozpočtu někde najít. Očekávatelný mikroskopický hospodářský růst, bude-li vůbec nějaký, je nepřinese. Už dnes proto zasvěcení mluví o tom, že se od 1. ledna 2013 dočkáme jediné a jednotné sazby DPH na úrovni 19, či dokonce 20 procent.

Jen tak pro sebe si tiše připomenu, že když jsem končil jako premiér v roce 2006, měli jsme sníženou sazbu DPH neskutečných 5 procent. Opakuji: 5 procent. To ještě vydrželo v následujícím roce

¹⁹⁹ Bezděkova komise měla za cíl propočítat dopady různých návrhů důchodového pojištění (z dílen jednotlivých politických stran) a doporučit, kterým směrem by se měla Česká republika vydat. Druhá Bezděkova komise, zvaná též Poradní ekonomický výbor, vytvořila zprávu, jak mají politici postupovat. Levice tuto komisi odsoudila jako lobbistickou skupinu, která měla připravit půdu pro pravicové reformy.

²⁰⁰ <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025534.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

2007. Od roku 2012 a 2013 to bude v každém případě násobně víc.

Jiří Paroubek se v následující části svého projevu vyjadřoval *ad rem* k problematice spojené s opt-outem v důchodovém pojištění. Opt-out je cizí označení pro to, co bylo v češtině nazváno druhý pilíř důchodového připojištění. Jiří Paroubek pronesl *deduktivní argument (Argument - Paroubek)* založený na matematických výpočtech. Ty měly potvrdit jeho závěr, že přidáním druhého pilíře vláda ve skutečnosti neučinila ekonomicky efektivní krok. Z pozice ekonomů by bylo možné se přít, zda byly jeho propočty skutečně pravdivé, či zda se dopouštěl argumentace známé jako *kluzký svah (slippery slope)* – Paroubek se jeho prostřednictvím dobral katastrofického závěru, ve kterém poukázal dopad, který by měla jednotná daňová sazba 19 % na většinu občanů České republiky.²⁰¹ Jiří Paroubek také neopomněl připomenout *ad verecundiam*, že za jeho vlády byla sazba DPH pouhých 5 %.

Neděle 6. listopadu 20:50:²⁰²

Druhá oblast, o níž chci hovořit, s DPH jaksi souvisí. Je to opt-outová důchodová reforma. Nepochybuji o tom, že před jejím zahájením, tedy v roce 2012, vypukne ohromná marketingová kampaň privátních penzijních fondů. Tu pak samozřejmě následně zaplatí všichni, kdo jim sednou na lep. Můj duševní zrak už dnes kreslí na billboardech penzijních fondů lovcích nové klienty rozjásané důchodce, zchlazující svá opálená, vypracovaná, atletická těla ve vlnách Karibiku. Ale dost již mých představ.

Co mi ve vládním návrhu zcela chybí, a pokud v příštím volebním období budu působit ve vysoké politice, budu prosazovat v opt-outové důchodové reformě následující změny:

Aby vklady lidí byly penzijními fondy řádně pojištěny a tyto fondy zajištěny zajišťovny. Připomínám, že deset penzijních fondů u nás v posledních 17 letech tiše zbankrotovalo, aniž by to veřejnost nějak zvlášť zaznamenala.

Dále, aby vkladatelé již na počátku spoření věděli, jaká je cílová částka důchodového spoření, ke které se mají dostat, tedy ne jak se penzijnímu fondu například za 20 let urodí, ne manipulovat s penězi lidí jaksi nezávazně, jak to dopadne, tak to dopadne.

Dále, aby si lidé k datu ukončení důchodového spoření v rámci druhého pilíře mohli sami rozhodnout, zda chtějí vyplatit tuto částku, tuto celou částku najednou, či zda chtějí měsíční rentu.

A konečně, aby mohli z opt-outu vystoupit kdykoliv v budoucnu, pokud budou chtít.

Dámy a pánové, děkuji za pozornost i po tolika vysilujících hodinách jednání k těmto bodům.

²⁰¹ BUNNIN, Nicholas a Jiyuan YU. *The Blackwell dictionary of Western philosophy*. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, viii, 766 p. ISBN 14-051-0679-4. s. 644-645.

²⁰² <http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/s025534.htm>

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V poslední části svého projevu poslanec Jiří Paroubek pokračoval v kritice reformy důchodového připojištění ve druhém pilíři. Zaměřil se přitom na privátní penzijní fondy, proti kterým použil Schopenhauerova úskoku číslo 32. Paroubek v něm tvrzení koalice o prospěšnosti privátních penzijních fondů postavil do negativního světla. Zároveň předjímal, že reformu odsouzenou k zániku, zaplatí všichni spořitelé. Sugestivně přitom vykresloval reklamní kampaň, kterou si on sám představoval. Všechny tyto body měly za cíl poukázat na iracionalitu vládní reformy (*Můj duševní zrak už dnes kreslí na billboardech penzijních fondů lovcích nové klienty rozjásané důchodce, zchlazující svá opálená, vypracovaná, atletická těla ve vlnách Karibiku.*).²⁰³

Analýza projevu Jiřího Paroubka potvrdila, že se jedná o zkušeného řečníka, který dokáže argumentovat jak věcně, tak i *ad verecundiam* snižovat autoritu vlády a celé koalice. Jeho řečové schopnosti byly na vysoké úrovni, jeho projev byl maximálně konkrétní a dodržoval sémantické linie – na začátku si vytyčil dvě témata, o kterých chtěl mluvit, toto předsevzetí splnil a vhodně doplnil o odpovídající výrazové prostředky. V jeho řeči nedocházelo k nadměrnému používání *předpojatých slov* a úplně se mu podařilo vyhnout *slovům parazitickým*, opakování výrazů či dalším prvkům, které by narušovaly plynulost jeho projevu.

²⁰³ SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4. s. 60.

4 ANALÝZA ARGUMENTŮ – VÝSLEDKY

V předchozích kapitolách jsme si představili podrobnou analýzu proslovů 14 českých politiků, kteří vystoupili v rámci *obstrukčního týdne* na půdě PS PČR.

Tato část práce představuje ucelený přehled všech argumentů, které byly na předchozích stránkách rozebrány. Kapitola se kromě komparace analýzy argumentačních výpovědí zaměřuje i na srovnání využití řečových prostředků. Ty, jak již bylo několikrát zmíněno, byly při vystupování před Poslaneckou sněmovnou klíčové. Nešlo totiž jen o schopnost politika analyzovat správně situaci a připravit si vhodný argument, ale i o jeho schopnost zaujmout a být dostatečně konkrétní.

V tabulce č. 1 můžeme vidět přehled všech argumentů, které byly v rámci práce postupně rozebrány. Z celkového počtu 25 standardizovaných argumentů jich bylo 13 induktivních a 12 deduktivních. Pouze dva induktivní argumenty byly silné. To naznačuje, že proslovy, které byly analyzovány, často obsahovaly závěry, které nebyly dostatečně podložené premisami. V kategorii deduktivních argumentů se vyskytly celkově čtyři dokonalé a osm nedokonalých. Poměr 1:2 byl tedy o něco lepší než u argumentů induktivních. I tak však nelze než konstatovat, že převažovala argumentace, která neměla správně zvolené nebo dostatečně přesvědčivé premisy.

Vzhledem k tomu, že u každého z řečníků byl rozebrán různý počet argumentů (u Davida Ratha, Jana Chvojky a Vladimíra Koníčka dokonce žádný), nelze provést srovnání, které by bylo dostatečně reprezentativní. Nejvíce vlastních argumentů v rámci analyzovaných proslovů pronesl Miroslav Kalousek. V rámci jeho argumentačního střetu s Bohuslavem Sobotkou pronesl třikrát více argumentů než jeho oponent (ten se ve své reakci omezil na dva).

Tabulka 2: Přehled standardizovaných argumentů

TAB 2	ARGUMENT Č. 1	ARGUMENT Č. 2	ARGUMENT Č. 3	ARGUMENT Č. 4	ARGUMENT Č. 5	ARGUMENT Č. 6
Lubomír Zaorálek	Induktivní (slabý)					
Vlasta Bohdalová	Deduktivní (nedokonalý)	Deduktivní (nedokonalý [non sequitur])				
Bohuslav Sobotka	Induktivní (slabý)	Induktivní (slabý)	Induktivní (silný)			
Vítězslav Jandák	Induktivní (slabý [kluzký svah])					
Miroslav Kalousek	Induktivní (slabý)	Deduktivní (dokonalý sylogismus)	Induktivní (silný)	Induktivní (slabý)	Induktivní (slabý)	Deduktivní (nedokonalý sylogismus)
Jaromír Drábek	Deduktivní (nedokonalý [chytání za slovo])	Deduktivní (dokonalý [podezření na potlačenou evidenci])	Induktivní (slabý)			
Pavel Kováčik	Deduktivní (nedokonalý)					
Miroslav Opálka	Induktivní (slabý)	Deduktivní (dokonalý)	Deduktivní (dokonalý)			
Petr Nečas	Induktivní (slabý)	Deduktivní (nedokonalý)				
Miroslava Němcová	Induktivní (použila retorsio argumenti a tu quoque)					
Jiří Paroubek	Deduktivní (nedokonalý)	Deduktivní, založený na výpočtu (nedokonalý [kluzký svah])				

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Druhá předkládaná tabulka se zaměřuje na problematiku správného používání jazykových prostředků. Typ projevu referuje o skutečnosti, zda se řečník ve svém projevu zaměřoval pouze na jeden problém, či zda kombinoval více témat dohromady.

Typ projevu neměl vliv na jeho kvalitu. Informace z druhého sloupce jsou podstatně důležitější. Používání *předpojatých slov* či skrytých *petitio principii* je způsob, kterým se řečníci snaží zapůsobit na své posluchače a podsunout jim své vlastní názory na danou problematiku nikoliv prostřednictvím argumentace, nýbrž citovým zabarvením. V literatuře přitom bývá považováno střídavě za problém a za platnou strategii. Zatímco Schopenhauer je spíše nakloněn jejich strategickému využívání, Švandová a kolektiv polských autorů se proti jejich používání spíše vymezují.

V kontextu této práce bylo možné odhalit, že větší míra jejich používání škodí kvalitě politického projevu na půdě Poslanecké sněmovny. Poslanci nevystupují jako soukromé osoby a mají dodržovat pravidla, která jim zajistí důstojnost jak mezi nimi samými, tak i před občany. Nepřípustnou podobu dostalo používání *předpojatých slov* v projevu paní poslankyně Vlasty Bohdalové (*Sakra, ty panely jsou opravdu ošklivé, a co když tady chtějí k těm panelům ještě stavět nějaké bedny na bioplyn, a to už ta naše česká země bude odporná, že sem fakt žádný turista nepřijede*). Objevily se i úsměvná *předpojatá slova* či spojení, například u Davida Ratha, který označil koaliční poslance za pravicové Stachanovce nebo když Vítězslav Jandák s potřebnou dávkou patosu argumentoval proti navyšování DPH u knih (*Vzpomněl jsem si na něj, když u mne byli plakat vydavatelé, nakladatelé, knihkupci a autoři*).

V rámci práce vyplynulo jedno zajímavé zjištění – politici, kteří často používali jazykové prostředky, které byly na hraně, se v rámci projevu před Poslaneckou sněmovnou PČR dokázali vyvarovat nadměrnému používání *předpojatých slov* či *petitio principii*. Jednalo se převážně o Jiřího Paroubka a Davida Ratha, který kromě zmíněných Stachanovců k používání *předpojatých slov* nesahal. Naopak premiér Petr Nečas, tedy osoba s nejvyšší autoritou, jejíž projev byl analyzován, použil ve svém projevu velké množství výrazů, které se k výkonu jeho funkce nehodily (*šikanózním způsobem; neuvěřitelného chování poslanců a poslankyň za Českou stranu sociálně demokratickou; malá agresivní skupinka*).

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Dalším zkoumaným jevem byl výskyt parazitních výrazů v prosloveh jednotlivých řečníků. *Parazitní* (nebo také výplňková) *slova* narušují kvalitu odborného, tedy i politického projevu. Nejvíce se vyskytovalo slovo *prostě*, dále to byla slova *přece*, *samozřejmě* či *tedy*. Analýza ukázala, že pouze tři řečníci nadužívali parazitní výrazy. Asi nejhorším výkonem se prezentoval Lubomír Zaorálek, který kromě této chyby neustále opakoval slova, navíc je patrné, že jeho výrazové prostředky byly silně omezené.

Všichni tři politici, kteří nadměrně používali parazitní výrazy, nebyli schopní udržet kohezní sémantické linie. To naznačuje, že jejich projevy byly problematické i ze stylistického hlediska. Hlavním faktorem, který sloužil k určení, zda byly sémantické linie kohezní, byl *anakolut*. V mluvených projevech se řečníkům stává, že při delších souvětích na sebe věty přestávají navazovat. To je závažným problémem z toho důvodu, že pro posluchače je poté těžké se správně orientovat v jejich výpovědích.

Tabulka 3: Srovnání použití jazykových prostředků

TAB 3	Typ projevu	Používání předpokladů slov nebo petitií principii	Parazitické výrazy	Kohezní sémantické linie
Lubomír Zaorálek	vícetematický	ve větší míře	ve větší míře	ne
Vlasta Bohdalová	vícetematický	ve větší míře	ve větší míře	ne
Bohuslav Sobotka	vícetematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
David Rath	vícetematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
Vítězslav Jandák	monotematický	ve větší míře	v omezené míře	ano
Jan Chvojka	monotematický	ve větší míře	ve větší míře	ne
Miroslav Kalousek	monotematický	ve větší míře	v omezené míře	ano
Jaromír Drábek	monotematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
Pavel Kováčik	monotematický	ve větší míře	v omezené míře	ano
Miroslav Opálka	monotematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
Vladimír Koníček	monotematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
Petr Nečas	vícetematický	ve větší míře	v omezené míře	ano
Miroslava Němcová	monotematický	v omezené míře	v omezené míře	ano
Jiří Paroubek	monotematický	v omezené míře	v omezené míře	ano

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

V tabulce č. 3 jsou představeny výsledky v používání čtyř typických výroků (*ad hominem*, *ex concessis*, *ad verecundiam*, *ad populum*), které patří k tradičním způsobům argumentace zaměřené na city či emoce oponenta a dalších posluchačů. K nim byl do tabulky zahrnutý i argument *ad rem*, který naopak vyjadřuje to, že se řečník držel v proslovu argumentace, která byla zaměřena na rozum. Používání výroků zaměřených na emoce se nevyklučuje s použitím argumentace *ad rem*. Řečníci se často od věcných témat dokázali přesouvat k útokům na své oponenty, což bylo vzhledem k vypjatému jednání lehce zdůvodnitelné.

Další věc, která je při srovnání tabulek č. 2 a č. 3 patrná, je fakt, že kvalita projevu neměla vliv na používání výroků cílených na emoce. Například Lubomír Zaorálek použil pouze argument *ad hominem*. Naopak i v této práci pozitivně hodnocený proslov Miroslava Opálky, který při své rozsáhlosti v téměř celém rozsahu argumentoval *ad rem*, obsahoval výroky typu *ad hominem* a *ad verecundiam*. V rámci analýzy byl nejmotivnějším Petr Nečas, který ve svém proslovu hojně využíval *ad hominem*, *ad verecundiam* a *ex concessis*. Některé jeho výroky by se daly považovat i za silnější verzi *ad hominem* – *ad personam*. Nečas se rozhodně nebránil uražení svých oponentů. Zatímco jiní politici, například David Rath nebo Vítězslav Jandák, využívali sofistikovanější metody (*ironii*, *hyperbolu*) jak nepřímo urazit vládu a koalici, Nečas útočil na své protivníky přímo.

Nejpoužívanějším argumentačním výrokem podle tabulky č. 3 byl *ad verecundiam*. Ze 14 řečníků jej použilo 11 z nich. Větší množství výroků *ad verecundiam* mohlo záviset i na tom, že lze tento výrok použít dvěma způsoby – na podporu vlastní autority či na sražení autority protivníka. Naopak nejméně používaným výrokem bylo *ad populum*. V analýze se vyskytl pouze jednou v případě Jaromíra Drábka, který se jeho prostřednictvím snažil ospravedlnit krácení sociálních dávek pro nezaměstnané.

Tabulka 4: Argumenty působící na emoce

TAB 4	AD HOMINEM	EX CONCESSIS	AD VERECUNDIAM	AD POPULUM	AD REM
Lubomír Zaorálek	ano	ne	ne	ne	ne
Vlasta Bohdalová	ano	ne	ano	ne	ne
Bohuslav Sobotka	ne	ano	ano	ne	ano
David Rath	ano	ne	ano	ne	ne
Vítězslav Jandák	ne	ano	ano	ne	ne
Jan Chvojka	ne	ne	ano	ne	ne
Miroslav Kalousek	ano	ano	ano	ne	ne
Jaromír Drábek	ano	ne	ano	ano	ano
Pavel Kováčik	ne	ne	ne	ne	ne
Miroslav Opálka	ano	ne	ano	ne	ano
Vladimír Koniček	ano	ano	ne	ne	ne
Petr Nečas	ano	ano	ano	ne	ne
Miroslava Němcová	ne	ne	ano	ne	ano
Jiří Paroubek	ano	ano	ano	ne	ano

ZÁVĚR

Tato práce se zabývala zkoumáním argumentace v řeči českých politiků, kteří se v roce 2011 účastnili *obstrukčního týdne* v Poslanecké sněmovně, jehož cílem bylo demonstrovat nespokojenost opozice s reformním snažením vlády Petra Nečase.

Vypjatá situace, která trvala šest dní, nabídla velké množství proslovů, ze kterých bylo pro účely této práce vybráno 14 z nich. Výběr byl proveden tak, aby představil argumentaci politiků, kteří měli v rámci tehdejšího uspořádání výsadní postavení (ministři, premiér, předsedkyně Poslanecké sněmovny, předseda největší opoziční strany) a zahrnoval poslance všech stran s výjimkou Věcí veřejných. Je důležité upozornit na to, že kvantitativně bylo k dispozici mnohem více opozičních než koaličních proslovů, neboť to byla právě opozice, kdo se snažil jednání co nejvíce zdržet pomocí maratónů vystoupení jednotlivých poslanců.

Konkrétní analýza projevů ukázala, že většina z politiků neměla problém se samotným proslovem (celkově 11 ze 14 politiků dokázalo udržovat kohézní sémantické linie) a dokázala se vyjadřovat dostatečně jasně a přesně, aby splňovala požadavky Milana Jelínka v jeho definici politicko-agitačního proslovu. Mnohem problematičtější se při podrobné analýze ukázala být kvalita argumentace politiků, ve které jasně převažovaly slabé induktivní a nedokonalé deduktivní argumenty. Práce odhalila sérii různých nedostatků, které jsou v literatuře dobře popsány – *kluzký svah*, *předpojatá slova*, *petitio principii*, *falešné premisy*, *unáhlená zobecnění*, *sugestivní dichotomie* a další. Řečníci často přistupovali k používání výroků cílících na emoce posluchačů (*ad hominem*, *ad verecundiam*, *ex concessis*). Je těžké určit, zda za tím stál nedostatek platných premis na podporu věcných argumentů, či zda se jedná o jev běžný pro českou politickou kulturu.

Obzvláště v průběhu obstrukčního týdne, kdy nebyla věcná argumentace tak důležitá, se poslanci rádi zviditelňovali. Svou roli v tom hrála samotná masmédiá, která celé dění podrobně monitorovala, avšak zaměřovala se převážně na emotivní součást parlamentní debaty. Během procesu psaní této práce bylo shlédnuto několik

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

videozáznamů, které byly uživateli umístěny na webové stránky *Youtube*.²⁰⁴ V nich převažují humorné či bizarní okamžiky, které během schůze Poslanecké sněmovny nastaly, avšak jen minimálně jsou představeny věcné argumenty či názory politiků. Situace, která vedla politiky k používání emotivně zabarvených argumentů, byla ustavena jak samotnou atmosférou v Poslanecké sněmovně, tak i zvýšenou pozorností masmédií. V této atmosféře bylo nejjednodušší formou zviditelnění sama sebe uražení či zesměšnění svých oponentů. Tento proces však ve výsledku vede k bulvarizaci politiky, což má za důsledek zvýšení neformálnosti vystupování politiků, jejichž komentáře často překračují hranici slušnosti. Na druhou stranu se většině zkoumaných argumentů podařilo zachovat vysokou míru spisovnosti, jen minimální množství z nich sáhlo k používání obecné češtiny. Pouze poslanec Jan Chvojka celý svůj projev pronesl v nespisovné formě jazyka, a jak již bylo řečeno, mělo to zásadní dopad na jeho kvalitu.

Politická kultura v naší zemi bývá často označována za nízkou. Tato analýza se pokusila odhalit, do jaké míry je to pravda v prosloveh politiků v Poslanecké sněmovně. Tato práce se rovněž zaměřila na zkoumání argumentace zvolených zástupců. Výsledky naznačují, že celá problematika má svá světlá i stinná místa. Většina politiků dokázala zachovávat důstojnost a během svých projevů nepoužívala hanlivá či nevhodná označení, vulgarismy či lži. Jejich argumentace však byla často postavená na nedostatečně vysvětlených či zdůvodněných premisách. Jednou ze strategií většiny analyzovaných proslovů bylo působit na emoce. Emoce nebyly důležitou součástí argumentační strategie – jen málokdy se podařilo řečníkovi urazit protivníka natolik, aby jej donutil k reakci a aby tato reakce byla viditelně podrážděná. Namísto toho sloužily politikům k proniknutí do médií. Typickým příkladem byl David Rath, který se sice svými vystoupeními zviditelňoval mimo Sněmovnu, avšak v ní na jeho poznámky nikdo nereagoval.

²⁰⁴ Jedno z videí je dostupné na této adrese: www.youtube.com/watch?v=vhDjflU0qPc (22. 1. 2014).

ANOTACE

Příjmení a jméno autora: Pavel Langer

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci

Název práce: Argumentace v řeči politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Vedoucí práce: Mgr. Jindřiška Svobodová, Ph.D.

Počet stran: 134

Počet použité literatury: 10

Klíčová slova: Politický proslov – argumentace – standardizace argumentu – Poslanecká sněmovna – ministr – induktivní argumenty – deduktivní argumenty – rétorika – obstrukční týden

Key words: Political discourse, argumentation, standardization of argument, Chamber of deputies, minister, inductive arguments, deductive arguments, rhetorics, obstruction week

Práce se zabývá argumentací v řeči politiků v průběhu obstrukčního týdne v Poslanecké sněmovně v listopadu 2011. K rozboru bylo vybráno 14 poslanců, jejichž projevy byly podrobně analyzovány a okomentovány. Výstupem práce byla širší komparativní analýza, ve které byla posouzena platnost premis a argumentů, představených jednotlivými řečníky. Práce se zaměřila i na analýzu úrovně řečových schopností politiků. Cílem bylo odhalit, zda používali spisovný jazyk a zda jejich proslovy byly po stylistické stránce správné.

This thesis deals with argumentation in the speeches of Czech politicians during the obstruction week in the Chamber of deputies in November 2011. Fourteen politicians were chosen for the purpose of our analysis. Goal of the thesis

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

was to introduce a detailed and commented analysis of each discourse, as well as the comparison of all described arguments. This work also dealt with the analysis of the rhetoric abilities of each speaker. Its goal was to show whether Czech politicians use regular Czech and what other stylistical or rhetorical mistakes they tend to do.

SUMMARY

This thesis focuses on the argumentation in the political discourse in Czech parliament in 2011 during a period known as *the week of obstructions*. During this week, the opposition chose to block the legislature in order to stop new reform laws to be accepted. Their struggle took six days of plenary meeting. The author picked fourteen politicians and analyzed their discourses. The politicians were chosen evenly from all political parties, which were present.

The findings show that Czech politicians were using both deductive and inductive argumentation to support their claims. In general, their argumentation was not convincing, which led the author to classify the majority of the inductive arguments as weak (11 out of 13), and the majority of the deductive arguments as imperfect (4 out of 12). The analyzed discourses contained plenty of examples of arguments, which were focused on emotions (*ad hominem*, *ad verecundiam*, *ex concessis*). Politicians used these arguments, not to succeed in their argumentation, but to be more visible for the public – the media were interested in funny moments, personal attacks, improper analogies etc.

This work also analyzes the quality of the speech of each one of the analyzed politicians. The findings show that the majority of the politicians (11 out of 14) were able to maintain cohesive semantic lines, which means that they were able to concentrate on the topic of their speech. However, there were few examples of anakolut, especially in speeches of Lubomír Zaorálek and Jan Chvojka. Politicians also tended to use standard Czech (with one exception – Jan Chvojka) and did not use parasitic words. What was common, on the other hand, was the usage of prejudiced words, which was closely connected to the *petitio principii* strategy, described for example by Artur Schopenhauer.

In general, this analysis showed that similarities in argumentation among coalition and opposition members exist. This work also pointed out that the amount of experience as a deputy did not necessarily have a positive effect on the quality of speech.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

A. Tištěné zdroje:

BUNNIN, Nicholas a Jiyuan YU. *The Blackwell dictionary of Western philosophy*. Malden, MA: Blackwell Pub., 2004, viii, 766 p. ISBN 14-051-0679-4.

ČAPEK, Karel. *Marsyas čili na okraj literatury*. Praha: Československý spisovatel, 1971. ISBN 22-028-71.

JELÍNEK, Milan a Blažena ŠVANDOVÁ. *Argumentace a umění komunikovat*. Vyd. 1. Brno: Pedagogická fakulta, Masarykova univerzita, 1999, 327 s. ISBN 80-210-2186-1.

KLAPETEK, Milan. *Komunikace, argumentace, rétorika*. 1. vyd. Praha: Grada, 2008, 247 s. ISBN 978-80-247-2652-6.

KRAUS, Jiří. *Člověk mluvící: řečníci bez tribuny čtením i poslechem*. Vyd. 1. Voznice: Leda, 2011, 241 s. ISBN 978-807-3352-585.

SCHOPENHAUER, Arthur. *Eristická dialektika: umění dostat v každé debatě za pravdu*. 2., upr. vyd. Brno: Zvláštní vydání, 1994, 81 s. ISBN 80-854-3626-4.

SZYMANEK, Krzysztof. *Umění argumentace: terminologický slovník*. 1. české vyd. Překlad Zuzana Smetanová. V Olomouci: Univerzita Palackého, 2003, 392 s. ISBN 80-244-0699-3.

SZYMANEK, Krzysztof, Krzysztof A. WIECZOREK a Andrzej S. WÓJCIK. *Umění argumentace: úlohy na zkoumání argumentů*. 1. vyd. Překlad Jan Štěpán. Olomouc: Univerzita Palackého, 2004, 148 s. Učebnice (Univerzita Palackého v Olomouci). ISBN 80-244-0834-1.

TEPLÝ, Petr a Roman HORVÁTH. *Budoucnost modelu stavebních spořitelén v ČR*. Praha: Institut ekonomických studií, Fakulta sociálních věd Univerzita Karlova v Praze, 2011, 40 s.

WESTON, Anthony. *Argumenty: rukověť pravidel*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2001, 70 s. ISBN 80-210-2656-1.

B. Elektronické zdroje:

<http://www.youtube.com/watch?v=1vxao1MHPNw> (22. 1. 2014).

<http://www.youtube.com/watch?v=vhDjf1U0qPc> (22. 1. 2014).

<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-4.html> (22. 1. 2014). - jednání 01. 11. 2011

<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-5.html> (22. 1. 2014). - jednání 02. 11. 2011

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-6.html> (22. 1. 2014). - jednání 03. 11. 2011
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-7.html> (22. 1. 2014). - jednání 04. 11. 2011
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-8.html> (22. 1. 2014). - jednání 05. 11. 2011
<http://www.psp.cz/eknih/2010ps/stenprot/025schuz/25-9.html> (22. 1. 2014). - jednání 06. 11. 2011
<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=192&o=6> (27. 4. 2014) - fotografie politiků použité v přílohách

SEZNAM TABULEK A DIAGRAMŮ

C. Seznam tabulek:

Tabulka 1: Příklady chybných argumentů	24
Tabulka 2: Přehled standardizovaných argumentů	116
Tabulka 3: Srovnání použití jazykových prostředků	119
Tabulka 4: Argumenty působící na emoce	121

D. Seznam diagramů:

Diagram 1: Argument č. 8 (Kalousek)	54
Diagram 2: Argument č. 9 (Kalousek)	57
Diagram 3: Argument č. 10 (Kalousek)	59
Diagram 4: Argument č. 19 (Drábek)	99
Diagram 5: Argument č. 21 (Jandák)	107

SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1: Mgr. Vlasta Bohdalová	131
Obrázek 2: Dr. Ing. Jaromír Drábek	131
Obrázek 3: JUDr. Jan Chvojka	132
Obrázek 4: Mgr. Vítězslav Jandák	132
Obrázek 5: Ing. Miroslav Kalousek	132
Obrázek 6: RNDr. Vladimír Koníček	132
Obrázek 7: Ing. Pavel Kováčik	132
Obrázek 8: Ing. Jiří Krátký	132
Obrázek 9: RNDr. Petr Nečas	132
Obrázek 10: Miroslava Němcová	132
Obrázek 11: Ing. Jiří Paroubek	132
Obrázek 12: MUDr. David Rath	132
Obrázek 13: Mgr. Bohuslav Sobotka	132
Obrázek 14: PhDr. Lubomír Zaorálek	132

Obrázek 1: Mgr. Vlasta Bohdalová

Obrázek 2: Dr. Ing. Jaromír Drábek

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Obrázek 3: JUDr. Jan Chvojka

Obrázek 4: Mgr. Vítězslav Jandák

Obrázek 5: Ing. Miroslav Kalousek

Obrázek 6: RNDr. Vladimír Koníček

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Obrázek 7: Ing. Pavel Kováčik

Obrázek 8: Ing. Jiří Krátký

Obrázek 9: RNDr. Petr Nečas

Obrázek 10: Miroslava Němcová

Argumentace v řeči českých politiků vyjádřená jazykovými prostředky

Obrázek 11: Ing. Jiří Paroubek

Obrázek 12: MUDr. David Rath

Obrázek 13: Mgr. Bohuslav Sobotka

Obrázek 14: PhDr. Lubomír Zaorálek